

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra tělesné výchovy

**Začleňování žáků z muslimských rodin do výchovně
vzdělávacího procesu tělesné výchovy na základních školách.**

**Integration pupils from Muslims families to the educational
process of physical education in elementary schools.**

Rigorózní práce

2014

Mgr. Michal Hájek

Abstrakt

Název práce:

Začleňování žáků z muslimských rodin do výchovně vzdělávacího procesu tělesné výchovy na základních školách.

Klíčová slova:

Migrace, integrace, multikulturalismus, muslimské děti, mainstreaming, inkluzivní tělesná výchova

Cílem práce je zjistit, jak se děti z muslimských rodin začleňují do výchovně vzdělávacího procesu tělesné výchovy na základních školách,

Ke splnění cíle práce jsem použil kvantitativní metodu sběru dat za použití internetového dotazníkového šetření dostupného ve čtyřech jazycích. Dotazníkové šetření vyplnilo 66 muslimských rodičů se svými dětmi (žáky). Výsledky práce poukazují na problémy muslimských žáků při začleňování do výchovně vzdělávacího procesu tělesné výchovy na základních školách v České republice. Pro jednodušší začlenění muslimských žáků jsou v této práci sepsána doporučení pro učitele tělesné výchovy a vedení školy.

Abstract

Title of the thesis:

Are children from Muslim families at a disadvantage during Physical Education lessons in primary schools?

Keywords:

migration, integration, multiculturalism, Muslim children, mainstreaming, inclusive physical education

The aim of this research is to identify how children from Muslim families are at a disadvantage during Physical Education lessons in primary schools in the Czech Republic.

In order to achieve the goal of this work, I used the quantitative method of collecting data by using an electronic survey available in four languages. The survey was completed by 66 Muslim parents and their children. The results show the problems of integrating pupils from Muslims families into the educational process of physical education in elementary schools in the Czech Republic. There are written recommendations in eleven problematic areas for physical education teachers, heads of PE departments and leaders of schools in order to more easily integrate Muslim pupils into the educational process of physical education in elementary schools in the Czech Republic.

Poděkování

Touto cestou bych chtěl poděkovat PhDr. PaedDr. Ladislavu Kašparovi, Ph.D. za odbornou pomoc při vypracování tématu, ochotu a nemalé množství poskytnutých rad, které se promítly do konečné podoby rigorózní práce.

V Praze, dne 8.května 2014

Mgr.Michal Hájek

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem rigorózní práci vypracoval samostatně s použitím uvedených informačních zdrojů.

V Praze, dne 8.května 2014

Mgr.Michal Hájek

OBSAH

---

1 ÚVOD	8
2 CÍLE A PROBLÉMY PRÁCE.....	10
3 TEORETICKÁ ČÁST	12
3.1 Cílová skupina.....	12
3.1.1 Migrace lidí	12
3.1.1.1 Historie migrace muslimů do České republiky	13
3.1.1.2 Historie migrace muslimů do Evropy	14
3.1.2 Integrace cizinců do většinové společnosti	15
3.1.2.1 Francouzský model integrace - Asimilacionismus	16
3.1.2.2 Britský model integrace - Hierarchický pluralismus.....	16
3.1.2.3 Německý model - Přechodná diferencovaná inkorporace.....	17
3.2 Multikulturalismus	17
3.2.1 Vznik a vývoj	19
3.2.2 Moderní situace	19
3.3 Multikulturní výchova a vzdělávání	20
3.3.1 Výchovně vzdělávací proces na základních školách v České republice	20
3.3.2 Výchovně vzdělávací proces muslimských dětí ve světě.....	22
3.3.3 Výchovně vzdělávací proces muslimských dětí v Evropě	23
3.3.4 Vzdělávací proces muslimských dětí v České republice.....	26
3.3.5 Kontext s tělesnou výchovou.....	29
3.3.6 Výchovně vzdělávací proces tělesné výchovy v České republice.....	29
3.3.7 Výchovně vzdělávací proces tělesné výchovy muslimských dětí	31
3.3.8 Inkluzivní tělesná výchova	31
4 HYPOTÉZY	34

5 VÝZKUMNÁ ČÁST	35
5.1 Metodika výzkumu	35
5.1.1 Metody výzkumu	35
5.1.2 Metodologický postup	36
5.2 Postup a organizace výzkumu	39
5.2.1 Průběh výzkumu	41
5.2.2 Postup a organizace zpracování získaných údajů.....	45
5.3 Výsledky a interpretace výzkumu	46
5.3.1 Přínosy práce	57
5.3.2 Doporučení pro inkluzivní TV se zaměřením na muslimské žáky.....	58
6 DISKUSE.....	69
6.1 Diskuse k cílům a problémům práce.....	69
6.2 Diskuse k hypotézám	69
6.3 Diskuse k průběhu výzkumu.....	71
6.4 Diskuse k výsledkům výzkumu	72
6.5 Diskuse k doporučení.....	75
7 ZÁVĚRY	78
8 SLOVNÍK.....	81
9 POUŽITÉ INFORMAČNÍ ZDROJE	82
9.1 Literatura.....	82
9.2 Vědecké články a práce	83
9.3 Internetové zdroje	83
9.4 Použité odkazy	84
10 PŘÍLOHY	86
10.1 Příloha č.1 - Průvodní letáky	
10.2 Příloha č.2 - Dotazníkové šetření	

1 ÚVOD

V této úvodní části chci vysvětlit motivaci a cíle mé práce.

Důvodem mého zájmu o vypracování této práce je navrhnout doporučení, jak přistupovat ke začleňování žáků z muslimských rodin do výchovně vzdělávacího procesu tělesné výchovy na základních školách v České republice.

Pracuji jako učitel již 14 let. Moje první působení bylo na základní škole v USA v Kalifornii, kde jsem se setkal s multikulturním přístupem učitelů ve výuce tělesné výchovy a sportu, tedy s odlišným přístupem a vzděláváním než je v České republice. V Kalifornii jsem pak zůstal devět let. Kalifornie sama o sobě je multikulturní stát, kde se mísí různé kultury a náboženství, a to velmi přispělo k mému multikulturnímu vnímání spolusoužití různých kultur v míru a harmonii.

V současné době pracuji jako zástupce ředitele a jako učitel tělesné výchovy a sportu na mezinárodní škole v Praze, kde část dětí je právě z muslimských rodin. Úzce také spolupracuji s Městským úřadem Prahy 8, a to konkrétně s odborem školství, a dále spolupracuji s dalšími základními školami na Praze 8. Myslím, že za deset let praxe, co na této škole působím, jsem získal hodně zkušeností se začleňováním muslimských dětí do výchovně vzdělávacího procesu a jejich zařazení do naší společnosti.

Cílem práce je zjistit, jak se děti z muslimských rodin začleňují do výchovně vzdělávacího procesu tělesné výchovy na základních školách. Na základě tohoto zjištění vypracovat doporučení, z kterého by mohli učitelé čerpat cenné rady při práci s dětmi a vyvarovat se chyb, které by mohli vzniknout neznalostí dané situace a způsobu jejího řešení.

Příliv cizinců do České republiky stále stoupá, a také je čím dál více smíšených manželství. Je tedy potřeba sledovat a připravit se na změny, které nastávají a ve větší míře nastanou v české společnosti.

U nás zatím není mnoho cizinců z islámských zemí, ale tento stav se bude během dalších deseti let rapidně měnit, a proto je potřeba se včas připravit na potřeby této skupiny obyvatel České republiky. V Německu, ve Francii a ve Velké Británii, vlastně téměř v celé Evropě, již mnoho let řeší problém s dětmi z muslimských rodin a jejich

začlenění do majoritní společnosti, a proto je dobré se poučit s chyb, které v těchto zemích vznikly, a to většinou nepřipraveností daného systému.

Domnívám se, že tato práce bude jedna z prvních v České republice, která se touto problematikou bude zabývat a přispěje k dalšímu výzkumu a následnému řešení.

2 CÍLE A PROBLÉMY PRÁCE

Cíle práce

Hlavní cíl: Zjistit, jak se děti z muslimských rodin začleňují do výchovně vzdělávacího procesu tělesné výchovy na základních školách v České republice.

Vedlejší cíle práce:

- Vypracovat dotazníkové šetření a zvolit efektivní postup výzkumu
- Zpracovat výsledky výzkumu
- Na základě zjištění z výsledků výzkumu (viz hlavní cíl) vypracovat doporučení, jak lépe začlenit muslimské děti do výchovně vzdělávacího procesu výuky tělesné výchovy na základních školách v České republice.

Úkoly práce:

- Studium písemných materiálů k dané problematice
- Konzultace problematiky s odborníky

Výše uvedené cíle práce vycházejí z těchto problémů.

Problémy

Jelikož imigrantů z islámských zemí v ČR každým rokem přibývá, je důležité se tímto trendem zabývat, a to ve všech směrech, tedy i směrem ke vzdělávání a začleňování dětí imigrantů do naší společnosti.

Problematika při začleňování dětí z muslimských rodin do výchovně vzdělávacího procesu tělesné výchovy a sportu na základních školách nebyla ještě dostatečně řešena a nebyla tedy ani vypracována žádná příručka, pokyny či doporučení, která by danou problematiku řešila.

V České republice se podle všech studií bude měnit struktura obyvatelstva a předpokládá se, že podíl obyvatel z islámských zemí stále poroste. V ostatních západních státech Evropy již po desítky let řeší problém se začleněním muslimských žáků do výchovně vzdělávacího procesu tělesné výchovy z muslimských rodin, a proto by bylo dobré se poučit z chyb, které v těchto zemích vznikly, a to většinou nepřipraveností daného systému. Je ale potřeba si uvědomit, že jsou rozdíly mezi

přístupy zmíněných států k začleňování muslimů do majoritní společnosti, a to pak přímo ovlivňuje děti z muslimských rodin a jejich začlenění do procesu vzdělávání. Nemenší roli hraje také důvod migrace muslimů do uvedených států a jejich vize při začleňování do majoritní společnosti. Výrazným vlivem při začleňování je také z jakého státu přicházejí, jestli jsou emigranty či imigranty, a jestli děti pocházejí z první generace emigrantů / imigrantů či dalších generací žijící v dané zemi.

Z uvedeného textu vyplývají některé konkrétní **problémy** při řešení dané problematiky, to jest začleňování dětí z muslimských rodin do výchovně vzdělávacího procesu tělesné výchovy a sportu na základních školách. V této práci se vybranými problémy zabývám v kapitolách:

- 3.1.1 Migrace lidí
- 3.1.2 Integrace cizinců do většinové společnosti
- 3.2 Multikulturalismus
- 3.3 Multikulturní výchova a vzdělávání
- 3.3.5 Kontext s tělesnou výchovou

Doufám, že tato práce přispěje k řešení dané problematiky a připravenosti k ní.

3 TEORETICKÁ ČÁST

V této kapitole vysvětlím stěžejní pojmy mé práce, aby nemohlo dojít ke špatným výkladům daných témat. V krátkosti pak představím historii islámu v kontextu k této práci. A v neposlední řadě popíši rozdílné pohledy k přístupům vzdělávání jak od samotných muslimů, tak i od majoritní společnosti.

3.1 CÍLOVÁ SKUPINA

Cílovou skupinou jsou muslimské rodiny žijící v České republice. Z těchto rodin pak děti, které navštěvují základní školu v České republice a vyplňují elektronický dotazník i s rodiči. Tito žáci se mohou potýkat s problémy při začleňování do výchovně vzdělávacího procesu tělesné výchovy a sportu. Nebudu se zabývat problémem jazykovým. Na toto téma již existuje mnoho studií, a Ministerstvo školství s Ministerstvem vnitra podniká plno kroků a existuje nemálo projektů výuky českého jazyka, které úspěšně eliminují jazykovou bariéru žáků. Navíc nepovažuji jazykový rozdíl za větší bariéru pro začlenění se do výchovně vzdělávacího procesu v tělesné výchově, a to i ze svých vlastních zkušeností. V práci se tedy zabývám kulturními odlišnostmi, které více či méně brání k pochopení smyslu tělesné výchovy, tak jak jí vnímáme my, a zároveň tyto odlišnosti brání k plnému začlenění se do tělesné výchovy a do společnosti vůbec.

3.1.1 MIGRACE LIDÍ

Století, ve kterém žijeme dnes, je zcela odlišné od předchozích, a to nejen kvůli novým moderním technologiím, které člověk vynalezl a ovládá, ale zejména k obrovské migraci obyvatelstva celé planety. Díky dostupné a rychlé letecké, a další dopravě, je mnohem snadnější než kdykoliv dříve se dopravit, nebo něco dopravit z jednoho konce zeměkoule na druhý. Všichni této možnosti hojně využívají a s tím je spojený nový druh migrace, a to je pracovní migrace. Lidé se stěhují za prací, a to z různých států i koutů světa do zcela jiných. Také imigrují za lepšími životními podmínkami, nebo emigrují z politických či válečných důvodů. Dochází tak, a to hlavně ve velkoměstech, že lidé z různých kontinentů, zemí, kultur a vyznání spolu žijí v jednom městě, takže zde vzniká multikulturní svět.

3.1.1.1 Historie migrace muslimů do České republiky

Migraci muslimů do České republiky nejlépe popisuje Topinka. [25] Muslimové se na českém území vyskytovali v minulosti ojediněle a přítomnost islámu neměla na společnost téměř žádný vliv. Povědomí o islámu se utvářelo zprostředkovaně a nezakládalo se na přímých zkušenostech a kontaktech, a to navzdory tomu, že byl islám v Evropě přítomen a ovlivňoval chod evropských dějin až do dnešních dnů. Česká zprostředkovaná zkušenost s islámem souvisí především s přibližně pětisetletou přítomností Turků na Balkáně a ve střední Evropě. Středověké kontakty s islámem byly ojedinělé a novověká zkušenost se utvářela v kontextu politického soupeření habsburské monarchie s osmanskou říší. Po rozpadu monarchie přišli balkánští muslimové do Československé republiky. Muslimskou přítomnost obohatila také nepočetná imigrace ze Sovětského svazu.

Muslimská obec se na území Československa utvářela od poloviny třicátých let. Vedle jmenovaných muslimů obec početně posilovali i někteří českoslovenští konvertité. V době svého založení (1934/1935) měla muslimská náboženská obec asi 700 členů. Po druhé světové válce muslimská komunita nevyvíjela téměř žádnou činnost, spíše se jednalo o zájmové sdružení jednotlivců. Nedosahovala rozsahu dřívějšího působení.

Ke změně dochází po roce 1989, kdy nastává oživení aktivit muslimů a obnovení činnosti muslimské obce. Muslimská obec se začíná nově etablovat, přičemž hledá návaznost na působení obce v předválečném období.

Polistopadové období ve vztahu k rozvoji muslimské obce charakterizují dvě zásadní změny. V první řadě muslimové zakládají několik vlastních organizací. Ty jsou časem registrovány a nabývají právní status. Po několikaletých průtazích získává registraci i Ústředí muslimských obcí v ČR, které zastřešuje Islámské centrum v Praze a Islámské centrum v Teplicích. Vznikají i další organizace, např. Muslimská unie, Liga českých muslimů, Islámský svaz-klub přátel islámské kultury, Svaz muslimských studentů, Liberální muslimové a Islámská komunita českých sester. V roce 1998 byl počet angažovaných muslimů odhadován na 600, přičemž desetinu z nich měli tvořit etničtí Češi a zbytek cizinci. Druhou významnou změnu, která vedla k rozvoji muslimské obce, zapříčinila imigrace. Počet imigrantů od roku 1989 trvale narůstá a imigrace, jejíž součástí byli také muslimové, ovlivnila strukturu komunity v Česku, ale i dění uvnitř ní. Islám do České republiky importovali uprchlíci, turisté, obchodníci, studenti

a další migrující. Trvale narůstá počet muslimů, kteří získali azyl, a také těch co získali občanství. Tito příchozí vnášejí do české muslimské komunity nové zvyklosti svých zemí a mnohdy se odmítají přizpůsobit vyjednaným vnitřním pravidlům a zvyklostem českého prostředí, tak jako již zavedení čeští muslimové.

Topinka [25] předpokládá, že do budoucna bude počet členů muslimské komunity narůstat a islám se stane nedílnou součástí každodenního života v České republice. Topinka ve své studii také uvádí, že v roce 2007 se nacházelo v České republice kolem 2000 věřících muslimů a dalších 300 českých konvertitů, tehdejší počet muslimů pobývajících v České republice se pohyboval mezi 11 tisíci. Dle vzestupného trendu imigrace a rychlejšího rozmnožování této skupiny obyvatel, lze předpokládat, že dnes je toto číslo vyšší. Není nezajímavé se zamyslet i nad tím, že v Británii přibývá muslimského obyvatelstva 10krát rychleji než původních obyvatel. [39]

Dle statistik evropské komise Eurostat se v roce 2010 do členských států EU přistěhovalo 3,1 milionů cizinců.

Dále pak Topinka ve své práci „Integrační proces muslimů“ doporučuje vzhledem k obtížím se začleňováním muslimů do společnosti v mnohých evropských zemích, aby české státní orgány monitorovaly dění v komunitě prostřednictvím opakovaných a dlouhodobě zaměřených výzkumů. Také reflektuje zájem muslimů o vzdělávání druhé generace, a doporučuje využít této možnosti a vzdělávání mladých muslimů vhodnou formou podpořit. Jedná se prý o nejlepší způsob prevence islamofobie a sociální exkluze.[24]

3.1.1.2 Historie migrace muslimů do Evropy

Této kapitole by mohl předcházet text stručně se zmiňující o historii islámu. Domnívám se však, že zaměření práce je jiné, a proto odkazuji na kap.9 Použité informační zdroje.

Před druhou světovou válkou bylo v Evropě méně než jeden milion muslimů, většina z nich žila ve Francii a Velké Británii. Po druhé světové válce se Evropa otevřela přílivu imigrantů z islámských zemí z důvodu potřeby levné pracovní síly. Například Francie, Velká Británie a Německo uzavřely dohody s Marokem, Alžírskem, Tureckem a Tunisem, ovšem nepočítali s tím, že se zde pracovníci usadí natrvalo. Ani přísnější regule pro udělování azylu či uzavírání pracovního trhu nezastavilo rychlý nárůst

muslimské populace v těchto dalších zemích. Trvalejší usazování muslimských imigrantů a jejich integraci do většinové společnosti lze doložit např. tím, že od začátku 70. let se v Evropě postupně začínali objevovat muslimské modlitebny, a ke konci 90. let jich pak bylo možno evidovat již přes 6 000. [43]

Muslimská populace v Evropě tedy prudce roste a některé zdroje uvádějí až 38 milionů legálních přistěhovalců hlásících se k islámu. Jejich počet se za posledních 30 let zdvojnásobil a vše nasvědčuje tomu, že se tento trend udrží a v roce 2020 bude každý desátý občan EU muslim, v roce 2050 dokonce každý pátý [39]. Proto je potřeba přístup k této evropské minoritě obyvatelstva věnovat velkou pozornost.

3.1.2 INTEGRACE CIZINCŮ DO VĚTŠINOVÉ SPOLEČNOSTI

Integrace je jedním z možných způsobů a snad i optimálním typem soužití imigrantů s většinovou společností. Takový typ soužití předpokládá “koexistenci mnoha životních forem, jejichž případné konflikty se řeší prostřednictvím nestranných procedur liberálního státu. V situaci narůstající kulturní plurality uvnitř západního společenství je možno po přistěhovalcích chtít jen asimilaci do občanského národa, nikoliv do určitého životního způsobu”. [21] V některých státech se daří integrovat muslimské imigranty úspěšněji než v jiných.

Je třeba si ovšem uvědomit, že faktorem úspěšné integrace není jenom přístup státu k integrační politice, ale i původ imigrantů, vzdělání imigrantů, sociální a ekonomické zařazení imigrantů, důvod imigrace, generace imigrantů žijící v dané zemi. Další charakteristikou muslimských komunit je jejich nehomogenost. Mylně se domníváme, že každý muslim má stejné myšlení a způsob života. Mezi muslimy a jejich organizacemi jsou významné rozdíly. Islám se dělí na dvě hlavní větve, a to na sunnitskou a šíitskou. Ani shodná národnost nutně neznamená stejné smýšlení. A tak je třeba si uvědomit, že i toto hraje velmi významnou roli v integraci. [24] Topinka dokonce konstatuje, že jinakost muslimů ohrožuje sociální soudržnost společnosti. Obecně jsou pojmenovány dvě alternativy soužití - buď se muslimové uzavřou do ghett a budou žít oddělený život od většinové společnosti, anebo se budou integrovat a celá společnost bude žít multikulturním životem.

Velká očekávání směřují k tzv. euroislámu, který má být integrovaný do evropské společnosti a sdílet hlavní hodnoty společně se západními společnostmi. Hlavní roli při

integraci hraje integrační politika státu. Proto zde ve zkratce uvedu **tři hlavní směry integrační politiky**.

3.1.2.1 **Francouzský model integrace - Asimilacionismus**

Asimilacionismus odmítá jakékoli štěpící linie na základě etnické, náboženské, regionální či jiné příslušnosti a jedinou možnou identitou je příslušnost k občanskému národu, který „...ve svém důsledku splývá s kulturní skupinovou diferencí. Předpokladem pro přijetí státního občanství je nutné tuto většinovou kulturu absorbovat“ [23]. Ve Francii byly také zakázány zákony, které identifikují občany dle jejich rasy či náboženství. Proto také nejsou přesné údaje, kolik muslimů žije ve Francii, a vše jsou pouhé odhady.

Ve Francii jsou si všichni francouzští občané rovni a žádné kulturní, národní a jiné organizace nemohou získat podporu od státu, protože se podle francouzských zákonů francouzští občané takto neliší. Vše pak spadá pouze do soukromé sféry. Jednoduše řečeno, každý muslim není v očích francouzských zákonů muslimem, ale francouzským občanem a jeho náboženská identita je pouze jeho soukromá věc. Každý francouzský občan by měl přijmout francouzskou kulturu a jazyk za svůj. Historicky Francie tedy nerespektovala cizí kultury a chtěla je podle svého „zcivilizovat“. V dnešní době si však plno lidí klade otázku jestli tento model není poněkud zastaralý a argumentují tím, že i sami muslimové nedodržují a neváží si této jednoty francouzského národa, a chtějí se lišit a oddělovat.

V první polovině roku 2011 byl ve Francii začal platit zákon o zákazu nošení závojů a šátků zahalující obličej. Francie se tak stala první evropskou zemí, která toto omezení zavedla. A zde je důkaz, že se Francie potýká s problémem, kdy v praxi není schopná dodržet to, co propaguje. Podobná norma ale čeká na schválení v Belgii, a například v Německu, v Itálii nebo ve Španělsku se nesmí šátky a další náboženské symboly nosit ve školách a na úřadech. Paříž počítá s tím, že zákon přispěje k rovnosti mezi pohlavími a k odstranění diskriminace žen. [23]

3.1.2.2 **Britský model integrace - Hierarchický pluralismus**

Britský model integrace je odlišný od francouzského zejména tím, že přistupuje k cizincům jako ke kulturně odlišným komunitám, jež by měli společně žít ve Velké

Británii. Na místo přijmutí jakéhokoliv jednotlivce jako britského občana se stejnými právy jako mají původní obyvatelé, tak se k těmto novým Britům přistupuje v rámci komunit, a politickou snahou je tyto komunity začlenit a integrovat jako odlišné komunity s různými právy na vyjadřování svého vyznání, jazyka a kultury. Británie má také mnoho programů na potlačování diskriminace, a požadavky z daných komunit jsou vždy s respektem prostudovány a většinou se jim vychází vstříc.

Británie respektovala cizí kultury a náboženství, a proto tedy přistoupila k integračnímu modelu, kdy je ochotná přijmout odlišné komunity a udělit jejím členům britské občanství za předpokladu respektování anglické kultury jako té nadřazené. Je nutno podotknout, že ani tento systém integrace muslimů nefunguje zcela bezproblémově.

3.1.2.3 Německý model - Přechodná diferencovaná inkorporace

Po druhé světové válce byl německý národ skoro bez jakýchkoliv dalších menšin v Německu žijících. Němci pak zavedli imigrační politiku směrem k hospodářskému růstu a to tak, že nabídli práci mnoha cizincům, zejména pak Turkům s tím, že se mylně domnívali, že pak zemi opustí. Díky mezinárodním zákonům o sjednocování rodin a dalších imigračním vlnám má dnes Německo velmi početnou muslimskou komunitu a s tím i spojené problémy. Uvádí se, že v roce 2009 žilo v Německu okolo 4.3 milionů muslimů.

Německý integrační proces je ve zjednodušené formě modelem, kdy se počítá s tím, že tyto komunity postupně přijmou za svůj německý způsob života a integrují se do společnosti. Což se ve většině případů ukazuje jako nefunkční model. Což potvrzují statistiky z roku 2012, kdy 72% Turků žijících v Německu věřilo, že jednou bude islám hlavní a jediné náboženství v Německu, a také že jsou pro ně důležitější islámské zákony, než zákony země kde žijí. V Německu, Švýcarsku a Rakousku dnes víceméně přetrvává tento model integrační politiky. [45]

3.2 MULTIKULTURALISMUS

Multikulturalismus je myšlenkový a politický směr (kulturní ideologie), který zastává stanovisko, že v jednom demokratickém státě mohou společně žít nejen jednotlivci, ale i skupiny s různou kulturou. Zdůrazňuje prospěšnost kulturní rozmanitosti pro

společnost a stát. Je živý v zemích, jejichž obyvatelé pocházejí z rozdílného kulturního prostředí a v některých z nich se uplatňuje i jako konkrétní politika státu. Cílem je politicky sjednotit všechny občany bez ohledu na jejich původ, rasu či přesvědčení, a to tak, že si pokud možno zachovají své kulturní odlišnosti.

Multikulturalismus bychom mohli chápat také jako protiklad k nacionalismu. V roce 2011 se od multikulturalismu distancovali tři největší evropští lídři: německá kancléřka Merkelová, britský premiér Cameron i francouzský prezident Sarkozy. Všichni shodně prohlásili, že multikulturalismus selhal.[48] V poslední době se však čím dál víc setkáváme s překrýváním termínů integrace a multikulturalismu, resp. multikulturalismus představuje v současné době ideální model integrace.

Je třeba zmínit i další směr vypořádání se se skutečností, že v moderních městských společnostech žijí mezi sebou lidé z různých kultur a náboženství, a to je **kulturní pluralismus** (z latinského *pluralis*, množný, vícery). Jedna z těchto skupin přitom obvykle tvoří většinovou společnost, ostatní v ní žijí jako menšiny. Kulturní pluralismus tedy hledá na jedné straně podmínky a meze jejich pokojného soužití, zkoumá ale také nečekané výhody či přednosti takové kulturní rozmanitosti. Historické i empirické studie ukazují, že kulturně smíšené společnosti ve městech nebo v pohraničních oblastech byly a jsou nadprůměrně produktivní. Tak podíl Alsasanů na francouzské kultuře nebo obyvatel tzv. Sudet a Sedmihradska v kultuře německé vysoko přesahují průměr, jaký by odpovídal jejich početnosti.

Kulturní, náboženská a jazyková rozmanitost představují na první pohled překážky v komunikaci a zjevně komplikují společenský život. Bližší studium ale ukazuje, že pokud se tyto rozmanité složky společnosti naučí spolu komunikovat, přináší to nečekané výhody většině i menšinám. Naopak pokud žijí jen vedle sebe, vyhýbají se stykům a pouze se tolerují, představují jisté nebezpečí, které může v nějaké krizi propuknout i v násilí.

Úkolem kulturního pluralismu je tedy zkoumat a uplatňovat podmínky plodné komunikace mezi rozmanitými kulturními skupinami, upozorňovat na výhody i rizika kulturně nehomogenních společností a podporovat kulturní i intelektuální výměny mezi nimi. Mezi základní podmínky patří znalost společného jazyka, zásadní uznání druhého a konečně objev jeho možného významu či přínosu pro většinovou společnost.[48]

3.2.1 VZNIK A VÝVOJ

Lidé různých národů s odlišnou kultúrou, vyznáním, zvyklostmi a jazyky žili pohromadě od té doby co existovala velká města. Ve středověku se k tomuto jevu přistupovalo jako ke zcela normálnímu jevu, a jen málo kdy docházelo k problémům.

V Českých zemích byla zcela běžná přítomnost Židů, Němců i Romů, takže i u nás není multikulturalismus nic nového. Příchodem novověku však nastaly díky velkému přílivu lidí do měst častější problémy a nepokoje. Slovo multikulturalismus se poprvé objevilo ve Švýcarsku v roce 1957, jako vyjádření charakteristiky národa, který je politicky jednotný, ačkoliv je kulturně velmi rozdílný. Vlastní ideologie multikulturalismu vznikla v 60. letech v Kanadě, kde šlo o politické sjednocení frankofonního a anglofonního obyvatelstva. Kanada v roce 1971 přijala multikulturalismus jako státní ideologii, kterou uplatňuje dodnes. [48]

V dnešní době se každé velkoměsto stává multikulturním, kde pospolu žijí lidé z různých národů a kultur, otázkou však je, jestli je toto soužití multikulturalismem či pouze nucenou dočasnou formou spoluexistence.

3.2.2 MODERNÍ SITUACE

Za počátek moderního vnímání multikulturalismu je období po druhé světové válce, která byla jasnou ukázkou nesnášenlivosti mezi různými etniky, která vedla k holocaustu a ke genocidám. Důsledkem druhé světové války dochází k mírovému pohledu vnímání soužití etnik. V dnešní době se velmi často mluví o multikulturním světě, o jeho pozitivěch i negativěch. Je mnoho zastánců i odpůrců multikulturního světa, každopádně se chtě nechtě celý svět postupně stává multikulturním.

Po událostech z 11.zář 2001 mají odpůrci multikulturalismu navrh, a tyto a další události jsou mnohokrát i mylně spojovány se selháním multikulturalismu. I německá kancléřka Angela Merkelová na sjezdu mladých členů CDU v Postupimi prohlásila, že se „neosvědčila ... strategie, podle níž se lidem z různého kulturního prostředí umožnilo žít vedle sebe, aniž by se integrovali...“, a že „snahy Německa vytvořit multikulturní společnost totálně selhaly“. Na druhou stranu, Německo se nikdy o vytvoření multikulturní společnosti nesnažilo, neboť v této zemi byl a je přijímán model diskriminační (viz kap. č. 3.1.2.3). A tak se v některých státech stává multikulturalismus terčem kritiky. Na druhou stranu multikulturalismus je vnímán jeho příznivci jako

spravedlivý, demokratický systém, který umožňuje lidem se svobodně vyjadřovat a žít dle svých hodnot. Je to svět, ve kterém by nemělo docházet k projevu rasismu, etnickým čistkám a diskriminaci menšin. Úspěšnost multikulturalismu úzce závisí na míře a druhu integrační politiky států (viz kap. č. 3.2).

3.3 MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA A VZDĚLÁVÁNÍ

At' je multikulturalismus funkční či ne, faktem zůstává, že žijeme v multikulturním světě. V multikulturním světě je pro harmonický a mírový vztah obyvatelstva nezbytné vychovávat děti tak, aby neměly v sobě nenávist vůči odlišným rasám, kulturám a lidem. Děti by měly dokázat, až vyrostou, žít v míru a vzájemném porozumění. Zatím jedinou cestou, jak děti přivést k cestě vzájemného porozumění, je cesta multikulturní výchovou. Jsem tedy toho názoru, že pokud půjde demokratický svět touto multikulturní cestou, je potřeba se připravit na zcela odlišný svět, než který jsme měli v předchozích stoletích. Je potřeba vychovávat děti tak, aby se v tomto světě orientovaly, chápaly a uznávaly jiné rasy, kultury a náboženství. Tímto pak předejdeme budoucím problémům ve vzdělávacím sektoru, a nejen zde. Mou snahou je přispět k pochopení potřeb a rozdílů muslimských žáků a tím podpořit jejich snadnější začlenění se do naší společnosti.

Jak všichni dobře víme, není to snadný úkol, a ve většině evropských i neevropských zemí multikulturní pohled na svět krachuje. Většinou pak připravenost států na velkou vlnu imigrantů nebyla dostatečná, a z toho pak vznikly problémy a nepokoje. Kropáček dokonce zmiňuje, že se vlnám přistěhovalectví až do 70 let nikdo dostatečně nevěnoval, a první kdo si tohoto problému začal všimnout byly křesťanské církve. [11]

3.3.1 VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ PROCES NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH V ČESKÉ REPUBLICE

Základním prostředkem k dosažení výchovně vzdělávacích cílů na základních školách v České republice je plnění Národního vzdělávacího programu, který je pak dále vymezen rámcově vzdělávacím programem (dále jen RVP) na jednotlivé etapy - předškolní, základní a střední vzdělávání. Každá škola si pak dle těchto programů vytváří svůj vlastní školní vzdělávací program (dále jen ŠVP), podle něhož se uskutečňuje vzdělávání na jednotlivých školách.

Školní docházka je v ČR povinná, a to od 6 let věku dítěte a řídí se zákonem § 36 až § 43 školského zákona.

Chci zde poukázat na několik ustanovení v **rámcovém vzdělávacím programu**:

„Základní vzdělávání na prvním stupni je založeno na poznávání, respektování a rozvíjení individuálních potřeb, možností a zájmů každého žáka (včetně žáků se speciálními vzdělávacími potřebami)“.

„Základní vzdělávání na druhém stupni pomáhá žákům získat vědomosti, dovednosti a návyky, které jim umožní samostatné učení a utváření takových hodnot a postojů, které vedou k uvážlivému a kultivovanému chování, k zodpovědnému rozhodování a respektování práv a povinností občana našeho státu i Evropské unie“.

„Vzdělání na prvním i druhém stupni vyžaduje podnětné a tvůrčí prostředí, které stimuluje nejschopnější žáky, povzbuzuje méně nadané, chrání i podporuje žáky nejslabší a zajišťuje, aby se dítě prostřednictvím výuky přizpůsobené individuálním potřebám optimálně vyvíjelo v souladu s vlastními předpoklady pro vzdělávání. Přátelská a vstřícná atmosféra vybízí žáky ke studiu, práci i činnostem podle jejich zájmu“.

Některé cíle základního vzdělání jsou popsány v RVPZV (Rámcovém vzdělávacím programu pro zdravotně postižené):

- vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám, učit je žít společně s ostatními lidmi
- zvýraznit účinnou spolupráci s rodiči žáků
- zohledňovat při dosahování cílů základního vzdělávání potřeby a možnosti žáků
- vytvářet příznivé sociální, emocionální i pracovní klima založené na účinné motivaci, spolupráci a aktivizujících metodách výuky
- žák se má naučit respektovat přesvědčení druhých lidí, vážit si jejich vnitřních hodnot, být schopen vcítit se do situací ostatních lidí, odmítat útlak a hrubé zacházení, uvědomovat si povinnost postavit se proti fyzickému i psychickému násilí.

Je tedy zcela zřejmé, že i v našem národním vzdělávacím programu máme zakotvené body, že výchova naší mládeže by měla jít mírumilovnou a multikulturní cestou. Otázkou je, do jaké míry se tyto body daří při výuce na základních školách plnit.

V příspěvku ministerstva vnitra České republiky se mimo jiné uvádí: „Českým školám chybí metodiky pro práci s dětmi – cizinci, a školy nejsou dostatečně informovány o záležitostech spojených s integrací cizinců v oblasti vzdělávání“. [33]

Ke změně této informovanosti by měla přispět i tato práce.

3.3.2 VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ PROCES MUSLIMSKÝCH DĚTÍ VE SVĚTĚ

Přístupy ke vzdělávání muslimských dětí v různých islámských zemích jsou rozdílné a většinou zcela odlišné od přístupu v evropských zemích. A tak je potřeba se zamyslet nad konkrétními rozdíly, které mají přímý dopad na dítě přicházející z totálně odlišných systémů vzdělávání. Například v Egyptě či Kataru se z důvodů náboženských a kulturních odrazuje či přímo zakazuje dívkám účastnit se sportovních aktivit. Otázkou zůstává, který systém je ten vhodnější. Marie Parker ve své práci uvádí, že spojení mezi filozofickým, vědním a morálním (duchovním) vzděláním by mělo být vyvážené, ale západní vzdělávací systémy bývají často kritizovány nejen ze strany muslimů, ale i křesťanů, Židů a dalších, protože tuto vyváženost nemají.

Začátkem 19. století vzniklo dělení islámských škol v Osmanské říši, a to kvůli vzniku nových, moderních tzv. Evropských škol, které jsou otevřené novým vědním oborům, poznatkům a metodám získaných ze znalostí a dovedností vědců, a také mají odlišný denní program, vybavení a školní atmosféru. Rozdělení typů škol a přístupu k výchově a výuce dětí vzniklo v muslimském světě z kolonizační minulosti, struktury obyvatelstva či ve změně myšlení určité skupiny obyvatelstva.

V islámských státech jsou dnes tedy různé druhy přístupu ke vzdělávání a výchově. Tyto rozdíly jsou markantní a způsobily, že ve většině muslimských států jsou školy označovány podle jejich přístupu ke vzdělávání, a to na:

Tradiční školy (traditional, traditional model, traditional education, někdy také Islamic, Islamic education, nebo religious, religious education), které se snaží uchovat tradiční islámské a kulturní hodnoty. Ve školách je výuka arabštiny, memorování a recitování koránu, studia haditů a fiqhu, převládá memorování před samotným myšlením. Tradiční školy se nacházejí většinou v jižní části Asie (např. v Indonésii, Afghánistánu, Malajsii, Pakistánu) a v Africe (např. v Senegalu, Sudánu, Nigerii, Mali, Čadu, Nigeru, Saudské Arábii). V Evropě se s nimi můžeme setkat při mešitách, ale tyto školy představují pouze neformální vzdělávání. Často bývá organizováno

institucemi, které jsou financovány saudskou královskou rodinou. **Moderní školy** (Evropské, modern, modern education, nebo také secular, secular education, či Western, Western education) snaží se začlenit do vzdělávání nové vědní znalosti a poznatky. Ve školách se prakticky učí podle podobných učebních plánů jako v evropských zemích. Školy moderního typu jsou tedy klasické (mainstreamové) evropské školy.

Integrované školy (integrated; integrated education), se nachází mezi těmito školskými systémy, ale někdy jsou blíže k tradičnímu a někdy blíže k modernímu přístupu ke vzdělávání. Jsou to školy, kde se též vyučují islámské náboženské texty a arabština, a to ve větší či menší míře, ale do učebních plánů bývají zahrnuty také předměty jako je dějepis, matematika, přírodověda, společenské vědy, praktické dovednosti. Tělesná výchova je oddělená, hudební výchova neobsahuje moderní prvky. Tyto školy se ve větší míře nacházejí v Egyptě, Tunisu, Maroku, Sýrii, Libanonu, Jordánsku...atd., kde představují většinu tamních škol, ale je možné je nalézt i v některých státech Evropy označené jako muslimské školy.[19]

3.3.3 VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ PROCES MUSLIMSKÝCH DĚTÍ V EVROPĚ

Mohlo by se zdát, že evropské státy budou zaujímat stejný postoj ke vzdělávání muslimů, ale opak je v praxi pravdou, a to je dáno tradicemi a integračními strategiemi jednotlivých států. Což je dáno přístupem v integračním procesu cizinců (viz kap. č.3.1.1.2). Každý evropský stát sice zaručuje svým občanům i přistěhovalcům podle „Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod“ (European Convention on Human Rights; v ČR: Sdělení FMZV č. 209/1992SB.) svobodu náboženství, smýšlení a svědomí, ale i přes tuto úmluvu státy Evropské unie nazaujímají stejný postoj ke vzdělávání muslimů, takže se v Evropě setkáváme s velmi odlišným řešením této problematiky.

Pro ukázkou se podívejme například na velmi odlišný přístup Francie, Velké Británie a Německa.

Francie, která, jak uvádím v kapitole č.3.1.2.1, přistupuje k integraci imigrantů velmi přímočaře. Ve Francii jsou si všichni francouzští občané rovni a jakékoliv kulturní, národní, náboženské a jiné odlišnosti nejsou připouštěny a podporovány. Ten, kdo získá francouzské občanství se stává Francouzem. Z toho vyplývá přístup ke

vzdělávání. Na všech státních školách nesmí podle francouzského zákona docházet k odlišování žáků a k rozdílnému přístupu k žákům podle jejich kulturní, národní či náboženské odlišnosti. Nejde ale o přístup multikulturalistický. Kvůli tomuto postoji došlo, mimo jiné, k zákazu nošení příkrývky hlavy pro muslimské dívky. Následně pak, bohužel, došlo v roce 2011 k velkým demonstracím, které ukázaly na nefunkčnost francouzského integračního systému v praxi.

Všechny soukromé školy ve Francii musí splnit pro získání příspěvku od státu daná kritéria, která v praxi neumožní, aby škola mohla mít charakter muslimské školy. Vyjimku ovšem tvoří církevní školy, které až do roku 2001 byly výhradně katolické. Dodnes již Francie povolila 5 muslimských škol na svém území. Např. v roce 2000 vydala Nejvyšší rada pro integraci publikaci *Islam dans la république*, kde se mimo jiné zabývá i školním životem mladých muslimů. Zamýšlí se i nad tím, co je vhodné nosit, a co už může být problém. Některé poznámky se mohou nezaujatým zdát zarážející, možná dokonce směšné: „*Když chtějí být chlapci identifikováni jako muslimové tím, že si nechají rašit vousy, nepředstavuje to pro nikoho problém. Ale zakrývají-li si dívky kvůli víře obličej, uši a vlasy šátkem, to už je mnohem delikátnější záležitost. Šátek totiž více než cokoliv jiného symbolizuje islám*“. Vedle oblečení a zevnějšku musí ve školách v souvislosti s vírou v Alláha řešit společné stravování, rytmus školy, různé školní aktivity. Vedení většiny škol si je vědomo, že muslimové nejedí vepřové maso ve školních jídelnách, ale i při stravování ve škole v přírodě a dalších pobytech je jim nabízena jiná alternativa, která taktéž nabízí potřebné bílkoviny. Rodičům stačí požádat.

Pro školní rytmus je zásadní to, že francouzské svátky se nepřekrývají s muslimskými. Školy ale znají termíny muslimských svátků a mohou žákovi povolit absenci. Pokud je tak předem dohodnuto, doporučuje se, aby se nepsaly písemky a čekalo se, až se muslimští žáci vrátí. Během doby, kdy je ramadán, se ale žádná zvláštní opatření nezavádějí. Jen se zkrátka více počítá s tím, že muslimští žáci budou v té době více unavení, budou mít sníženou pozornost a můžou se jim zhoršit výsledky.

Jedná-li se o školní aktivity, mají školy zkušenost, že někteří rodiče si nepřejí, aby se dívky, např. při hodinách plavání odhalovaly tak, jak to bývá v Evropě zvykem. Některé školní aktivity také nemohou dívky vykonávat společně s chlapci, viz zmiňované plavání. Školy tato přání respektují.

Samozřejmě, že ve francouzských školách se vyskytují i děti s jiným vyznáním, které je natolik ortodoxní, že se nedá sloučit s francouzskou školní výchovou a tradicemi. Tato náboženství ale nejsou ve Francii zastoupena do té míry, aby se jim věnovaly zvláštní dokumenty. [23]

Přítup **Velké Británie** je odlišný ve všech zmíněných bodech přístupu Francie. Každý cizinec, který získá britské občanství, není automaticky členem britského národa. Je to stále příslušník svého vlastního národa s britským občanstvím s podmínkou, respektování anglické kultury jako té nadřazené.

V Británii jsou státní školy, které jsou zcela financovány ze státní pokladny a musí se řídit národním kurikulem, a poskytují vzdělávání zcela zdarma. Pak jsou v Británii soukromé školy, které nedostávají žádné dotace a jsou financovány pouze z vlastních zdrojů a nemusejí se na rozdíl od Francie řídit národním kurikulem, mohou si stanovit svá vlastní.

Británie vždy respektovala odlišné národy, kultury a náboženství, a také proto i dnes financuje ze státní pokladny sedm muslimských škol na svém území. Dnes je ve Velké Británii okolo 120 muslimských škol. I přesto se v britských médiích poměrně často objevují zprávy o nespokojenosti jednotlivých muslimů i celých muslimských organizací s aktuálním počtem státních muslimských škol, označují ho za nedostatečný a požadují jeho navýšení.

Německo se až do konce devadesátých let dvacátého století nezabývalo výchovou muslimských dětí, i když již v té době mělo velmi početnou muslimskou komunitu. Mylně se domnívali, že tato pozvaná levná pracovní síla, zejména pak z Turecké republiky, se vrátí domů. Počítalo se s tím, že ti co zůstanou se integrují do většinové společnosti a rádi přijmou německého občanství a s tím spojený jazyk, kulturu a způsob života. Opak se ukazuje pravdou.

Německá republika má jednu s nejpočetnějších muslimských komunit v Evropě a byla donucena díky tomuto faktu v průběhu času řešit s tím spojené překážky a problémy s výchovou muslimských dětí. Nejvíce sporů a problémů bylo zaznamenáno ve výuce tělesné výchovy a sportu. Vláda postupně uzákonila plno změn ve vzdělávání. Například v roce 2010 německá vláda rozhodla, že bude vyučovat ve státních školách v náboženské výchově islám. Není od věci, že judaismus je takto vyučován od roku 2003 a do té doby to byla pouze katolická a protestantská náboženská výuka. Vzniklo mnoho protestů ze strany Němců, ale vyhrály hlasy, které podporovaly myšlenku správného

neextrémistického a nezvráceného výkladu islámu, a tím i podpory identity a pocitu sounáležitosti muslimů k německému národu v této velmi početné minoritě v Německé republice. Tato minorita se tedy dnes necítí diskriminována oproti ostatním již zmíněným náboženstvím.

Není nezajímavé, že v roce 2010 bylo v zemi 900 000 muslimských studentů, a to zejména z Turecké republiky. Přístup Německa, tak jako i dalších zemí, se tedy postupně vyvíjí a mění. [21]

Dá se tedy říci, že se v každém státě Evropy přistupuje ke vzdělávání muslimských dětí a dalších dětí cizinců velmi nejednotně a mnohdy zcela odlišně.

3.3.4 VZDĚLÁVACÍ PROCES MUSLIMSKÝCH DĚTÍ V ČESKÉ REPUBLICE

Pro většinu muslimů u nás žijících je rodina a vzdělání nejdůležitějšími životními hodnotami. Vzdělání považují za to nejcenější a nejdůležitější co mohou svým dětem do života dát. Většina muslimů u nás žijících jsou vysokoškolsky vzdělaní lidé a váží si toho, že měli možnost studovat. Hodnota vzdělání je pro ně vysoká a tak chtějí, aby jejich děti byly také vysokoškolsky vzdělané. Zbytek muslimů u nás žijících, který nemá vysokoškolské vzdělání si zase přeje, aby jejich děti měly toto vzdělání a mohly být případně úspěšnější než jejich otcové. Dá se tedy říci, že každý muslim si váží vzdělání a možnosti studovat.[22]

Pro začleňování dětí cizinců do výchovně vzdělávacího procesu je dnes již rozjeto více projektů a snaha o zdárné začlenění dětí cizinců do vzdělávacího procesu jen roste, a to i přímo řízená z Ministerstva školství. Většinou se však jedná o projekty zaměřené pouze na výuku českého jazyka a s tím spojené problémy nečeských žáků. Ano, český jazyk je pro začlenění dětí cizinců do českého vzdělávacího procesu ten základní pilíř, ale já bych se chtěl zaměřit na další potřeby žáků cizinců. Je zcela jasné, že děti přicházející z evropských zemí, a zejména pak ze slovanských zemí, mají k našemu způsobu života, k našim hodnotám, k naší kultuře a k našim cílům ve vzdělávání velmi podobný, nebo zcela stejný postoj. Pro takové žáky je jediným problémem pro začlenění se do výchovně vzdělávacího procesu pouze znalost českého jazyka.

V této oblasti je již spuštěno dostatek projektů a skoro každá základní škola má menší či větší zkušenosti s výukou češtiny pro cizince a se začleňováním cizince do výchovně vzdělávacího procesu. Ale pro děti přicházející z jiných, a zcela odlišných kultur a

koutů světa, je začlenění mnohem větším a složitějším problémem, než pouze jazyk. Tyto děti přicházejí z prostředí, kde pohled na vzdělávání, výchovu a samotný život je zcela odlišný než ten náš, pocházejí většinou z hinduisticky, islámsky či jinak založených rodin. Je tedy evidentní, že kulturní, etnická a náboženská odlišnost vede ke komplikovanějšímu a dlouhodobějšímu integračnímu procesu u muslimů než u nemuslimů.

Muslimští žáci a jejich rodiče vycházejí ze *zásad a pravidel islámu*, zdrojem je tedy korán, hatity a sunna. Většina islámských učenců zastává názor, že hudba by měla být omezena jen na zpěv a hudbu produkovanou neladitelnými nástroji jako jsou například bubínky, a námět a text skladby by měl být v souladu s islámem. Dochází tak ke střetu názorů při výuce v *hudební výchově*. Dle islámu není morální dívat se na nahá lidská těla a oblékat se tak, aby oblečení kopírovalo obrysy těla. Zde je také střet s *tělesnou výchovou*. Uznávat homosexualitu jako přirozenou formu vztahu mezi dvěma lidmi, hovořit o bezpečném sexu bez odsouzení praktikování mimomanželského sexuálního života apod., je rovněž proti islámu. To je zase střet se *sexuální výchovou*. Muslimové musí jíst halal stravu. To naráží na problém *školního stravování*.

Jelikož se očekává velký nárůst muslimských imigrantů, je nezbytné se na jejich existenci v České republice připravit. České školy musí dle pokynů Ministerstva školství přijímat děti cizinců, včetně ilegálních. Pro cizince jakéhokoli statutu je v České republice povinná školní docházka závazná, a jestliže do školy dítě nedochází, rodičům hrozí sankce. Je také stanoveno, že školy nemají povinnost zajišťovat pro tyto žáky doučování českého jazyka (s výjimkou azylantů a žadatelů o azyl). Nepočítá se ani s přípravnými kurzy, do kterých by byli tito žáci zařazováni před svým vstupem do tříd s dětmi z majoritní společnosti. Cizinci, kteří se vzdělávají na školách v ČR, studují za stejných podmínek jako občané ČR. Škola nemá povinnost žáka-cizince doučovat českému jazyku mimořádnou formou studia. V koncepci o integraci cizinců se předpokládá, že pomohou nevládní neziskové organizace.

Ministerstvo školství a mládeže České republiky si je přesto vědomo, že problematikou je nutné se zabývat (a zdá se, že se jí zabývá – otázkou zůstává, jestli ji také dostatečně řeší...). Snahu lze vyčíst ze zprávy o realizaci *Koncepce integrace cizinců v roce 2008 a návrh dalšího postupu*. Dozvíme se, že MŠMT každým rokem vyhlašuje dotační řízení na projekty na podporu výuky českého jazyka, jako cizího jazyka, se zaměřením na

jazykové vzdělávání cizinců jako prostředek k nabytí kompetencí, zejména kompetence komunikativní, jako klíčové podmínky pro jejich integraci.

V souvislosti se zmínkou výuky češtiny pro cizince není bez zajímavosti, že ve Francii se již kvůli cizincům na jejím teritoriu odlišuje francouzština jako cizí a francouzština jako druhý jazyk (tj., že výuka francouzštiny je uzpůsobena tomu, že žáci v ní budou vzděláváni, a že se předpokládá, že ji přijmou za vlastní), zatímco v České republice se pro cizince uskutečňuje jen výuka čeština jako cizího jazyka, což je podstatný rozdíl. Ve Francii se klade důraz na to, aby žáci přijali francouzštinu na stejnou úroveň své mateřštiny. V Česku pro ně čeština zůstane cizím elementem. Stejně jako integraci obecně, ani výuku češtiny (jako cizího jazyka), nemusí zajišťovat školy. Je čistě v kompetencích ředitele, jak se rozhodne a jestli cizím žákům své školy nějakou takovou výuku zprostředkuje. I zde se samozřejmě očekává pomoc ze strany neziskových organizací.

Novinkou je zřízení *Center na podporu integrace cizinců*, která byla pro veřejnost otevřena od 1. července 2009 a spadají pod Ministerstvo vnitra. V současné době fungují čtyři tato zařízení (plus dvě další obdobná zařízení, která spravují jiné organizace). Ta sice nejsou primárně zaměřena na vzdělávání nezletilých cizinců (rozhodně tedy nejde být jen o dobu francouzských center CASNAV, která jsou navíc mnohem rozšířenější nejen teritoriálně, ale i v povědomí lidí, a jejich úloha je také mnohem zásadnější), přesto je jedním z cílů i pomoc žákům při zvládání nástrah českého jazyka.

Na druhou stranu je třeba si přiznat, že v ČR se nevyskytují problémy srovnatelné s těmi, které jsou v ostatních západních zemích Evropy. Vietnamské děti, které mezi cizinci na školách převažují, ve většině případů nenarazí na vzdělávací obtíže a mají velice dobré studijní výsledky. Je ale předčasné hovořit o jejich úspěšné integraci, protože zatím vyrůstá v České republice teprve druhá generace vietnamských dětí.

Pro Českou republiku po roce 1989 nabývá imigrační politika nových směrů a rozměrů, předtím byla spíše zemí emigrační. S tím, jak se ale stále častěji stává cílovou destinací cizinců, bude, a již je, nutné cizincům v českém školství usnadňovat podmínky integrace. Současný trend, kdy jsou cizinci bez předchozího přivyknutí hozeni do vody v podobě třídy s téměř třicítkou českých spolužáků, není ku pomoci ani jim, ani jejich učitelům, kteří zpravidla nejsou na tuto situaci připraveni. A i kdyby byli, stále mají na starost většinový zbytek třídy.

Český stát tedy zastává názor na výchovu dětí cizinců mainstreamovou formou (viz kap. č.3.3.2, č.3.3.8), i když se tato forma integrace v zahraničí zcela jasně projevila jako nefunkční.

3.3.5 KONTEXT S TĚLESNOU VÝCHOVOU

Tělesná výchova je univerzálním spojením a mostem mezi pohlavními, sociálními, rasovými, národnostními, kulturními a náboženskými rozdíly. Tělesná výchova je předmět se specifickou atmosférou, kulturou, nepředvídatelnými událostmi a velmi odlišným kurrikulem. To vše dělá z tělesné výchovy neobyčejný předmět, a je jen na učitelích samotných, jestli v žácích vzbudí lásku k řízené pohybové činnosti, a jestli v žácích zakoření návyky, pozitivní vztah a porozumění k pohybu samotnému. Tělesná výchova má specifickou organizaci hodiny a žáci si zde pod dobrým vedením mohou vytvořit velmi dobré vztahy a vzájemně se naučit si pomáhat a vnímat rozdíly.

Tělesná výchova je v každé práci, zabývající se o integraci cizinců, popisována jako předmět, který ovlivňuje buď produktivně či kontraproduktivně rychlost začlenění muslimských žáků do celkového vzdělávacího procesu. Dá se tedy říci, že tělesná výchova přímo ovlivňuje začlenění žáků cizích národností do vzdělávacího procesu a života v České republice vůbec.

3.3.6 VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ PROCES TĚLESNÉ VÝCHOVY V ČESKÉ REPUBLICE

V České republice na rozdíl od jiných států je tělesná výchova povinný předmět a je tedy nutná účast všech žáků. Je třeba si uvědomit, že v tělesné výchově je potřeba jistá souhra, pochopení, porozumění a týmová spolupráce žáků, a proto je nezbytné začlenit do procesu tělesné výchovy všechny žáky.

V rámcovém vzdělávacím programu pro tělesnou výchovu se, mimo jiné, uvádí, že žák by měl

- zvládat v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině a usilovat o jejich zlepšení
- *spolupracovat* při jednoduchých týmových pohybových činnostech a soutěžích
- uplatňovat *hlavní zásady hygieny* a bezpečnosti při pohybových činnostech ve známých prostorech školy a *nosit vhodné oblečení* a obutí pro pohybové aktivity.[32]

Dle školského zákona (č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání v aktuálním znění, §16) se v České republice musí učitel při vyučování řídit školním vzdělávacím programem, který si sestavuje učitel s vedením školy, dle rámcového vzdělávacího programu.[26]

Ve školském zákonu se píše, jak se má přistupovat k žákům se sociálním znevýhodněním. *Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami je osoba se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním.*

Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na vzdělávání, jehož obsah, formy a metody odpovídají jejich vzdělávacím potřebám a možnostem, na vytvoření nezbytných podmínek, které toto vzdělávání umožní, a na poradenskou pomoc školy a školského poradenského zařízení.

Děti cizinců, dle dnešního způsobu vedení výuky v kolektivu českých žáků a ve škole samotné bez speciálního přístupu k začleňování cizinců, jsou ve větší či menší míře sociálně znevýhodněné.

Pravděpodobně mnou vyňaté texty ze zákona byly původně míněny na romské žáky, ale stejně tak se to týká i dětí cizinců zde žijících.

Je nutné si ovšem uvědomit, že rodiče muslimských dětí, ale i děti samotné, mají zcela odlišnou představu o způsobu a vedení tělesné výchovy, a tak dochází k problémům. Těmto problémům lze předcházet a snažit se je co nejvíce eliminovat, pokud je pedagog na tyto situace připraven. Mojí snahou je vytvořit doporučení pro tyto situace. Co je myšleno těmito problémy? Je to střet názorů, zvyků a kultur při hodinách tělesné výchovy. Například muslimští žáci nejsou zvyklí na převlékání se ve společných šatnách, na společné sprchy a záchody, na ženu jako učitelku, na společné hodiny dívek a chlapců, na sportovní oblečení a na různé druhy sportů a zvláště pak na plavání, dívky od 12 let by měly nosit šátek, během Ramadánu držet půst...atd. Největším rozdílem je, že ve většině muslimských kultur není zakotven sport jako důležitý bod životního stylu. Dokonce je, a to hlavně pro dívky, nedoporučován, nebo přímo zakázán.

3.3.7 VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ PROCES TĚLESNÉ VÝCHOVY MUSLIMSKÝCH DĚTÍ

Je nezbytné uvést, že jsou značné rozdíly v přístupech k tělesné výchově a ke sportu samotnému v různých islámských státech. Nechci se zde zabývat tím, který stát je, či není, a do jaké míry je, či není, islámský. Velmi zjednodušeně řečeno je to stát, kde převládá islámská víra nad ostatní. Tyto státy spojuje jejich společná víra v islám, ale i přístup ke sportu.

Z různých článků, vědeckých prací a publikací bych shrnul ***většinový přístup k tělesné výchově a sportu v islámských státech***. Muslimové preferují genderově jednotné školy zejména na sekundárním stupni a zejména pro vzdělávání dívek. Děti jsou povinny od věku puberty vykonávat pět denních modliteb.

Modlitby se vykonávají ve stanovenou denní dobu a předchází jim rituální očista. Všichni muslimové se musí zahalovat a vyhýbat se odhalujícím oděvům, které jsou navrženy tak, aby zdůraznily obrysy těla a fyzickou krásu. Dle islámu není morální dívat se na nahá lidská těla. Ve většině muslimských komunit je kladen důraz na roli ženy jakožto manželky a domácí pracovnice. Zúčastňování se jakýchkoliv pohybových aktivit je narušení rodinných a náboženských povinností a úkolů. Sport je spojován s hraním si (s hrou). Hra je vnímána jako marnění času na úkor povinností a oddaností k životním úkolům. Někteří muslimští rodiče se domnívají, že běh a plavání je proti jejich víře.

3.3.8 INKLUZIVNÍ TĚLESNÁ VÝCHOVA

Školství používající inkluzivní vzdělávání nerozděluje žáky na ty se speciálními potřebami a na ty bez nich. V jedné třídě se potkávají nadaní žáci se zdravotně postiženými, cizinci s místními a menšina s většinou, tak jako v běžném životě, na který by je škola měla připravit. Oddělování dětí od útlého věku podle nějakých kritérií je cosi nepřirozeného, v běžném životě se každý den setkáváme na ulici s růzností. Inkluze se tedy na každé dítě dívá jako na zvláštního, individuálního jedince, který má své potřeby a podmínky. Inkluzivní vzdělávání se nebojí odlišností, a ví, jak při těchto odlišnostech každého jedince naplnit rámec výuky. V budoucnosti bude nutné, kvůli čím dál větší nesourodosti žáků ve třídách, přejít k inkluzivnímu vzdělávání.

Efektivita inkluzivního vzdělávání není vidět hned. Řada výzkumů ukazuje, že děti, které jsou vzdělávány inkluzivně, dosahují lepších výsledků. Děti v inkluzi získávají

řadu dovedností jako jsou empatie, umět pomoc ostatním, chápat rozdíly a porozumět ostatním. Zapojením do hlavního vzdělávacího proudu všech žáků získá z dlouhodobého hlediska i celá společnost. Za prvé si vychová lidi (národ), kteří si budou navzájem schopni porozumět, žít společně, budou schopni spolupracovat, a vytvářet společné hodnoty pro stát. Za druhé je to i z dlouhodobého hlediska ekonomicky výhodnější. Pokud jsou žáci sociálně a zdravotně od malička odděleni, tak také mají oddělený školský systém a následně pak i po dokončení školní docházky, i sociální systém a další péči. Takto si stát vytváří nesourodou společnost.

Opakem inkluzivního vzdělávání je vzdělávání metodou **mainstreaming** - neboli zařazování do hlavního vzdělávacího proudu. Tato metoda se začala podporovat (např. v USA) před více než 30 lety. Pokud je nějaký žák zařazen do hlavního vzdělávacího proudu, očekává se, že bude vykonávat stejné činnosti a chovat se tak jako ostatní žáci třídy. To znamená, že se v kolektivu adaptuje, a to i s případnou asistencí speciálního pedagoga, který mu pomůže jak se čtením, tak s vypracováním úkolů, apod. Mainstreaming tedy očekává od žáka, že se postupně přizpůsobí podmínkám regulérní třídy tak, aby se kvůli němu nemusela nějak změnit.

Inkluzivní vzdělávání naopak předpokládá, že se změní třída, respektive kurikulum, organizační a výukové strategie, atd., aby vyhovovala potřebám všech žáků. Při inkluzivním vzdělávání nedojde pouze k prostorovému přemístění s ponecháním segregančního charakteru. Inkluzivní vzdělávání vytváří podmínky, ve kterých je rozdílnost v nejširším slova smyslu, chápána jako přirozená součást kolektivu a každodenní reality. Inkluzivní vzdělávání může fungovat pouze tehdy, pokud je dopředu dostatečně promyšleno (naplánováno), připraveno a podpořeno v mnoha aspektech. V České republice to předpokládá radikální změnu filozofie celého školství, což není za stávající situace otázka nejbližší budoucnosti, ale běh na dlouhou trať. Jde také o systémová opatření a změny v legislativě.

V inkluzivní škole se neoddělují děti se speciálními vzdělávacími potřebami od dětí bez nich. V jedné třídě se tak spolu vzdělávají děti zdravotně postižené, nadané, děti cizinců, děti jiného etnika i většinové společnosti. Heterogenní složení kolektivu, kde se každý jedinec stává objektem individualizovaného přístupu, považuje inkluzivní přístup za přínos pro všechny žáky. Na školu, která je inkluzivní, jsou ovšem kladeny vyšší nároky spojené s širokou heterogenitou složení jejich žáků. Jedná se především o

uzpůsobení prostředí, pomůcek, využívání asistentů či externích odborníků a péči o duševní zdraví všech žáků i učitelů.[34]

Pokud se potvrdí hypotéza č.1 (viz kap.č.4), že muslimští žáci jsou znevýhodněni během výchovně vzdělávacího procesu v tělesné výchově na základních školách a čelí tedy problému se začleněním do výuky, či mají tak jako v dalších státech EU výhrady k výuce tělesné výchovy na základních školách, vypracuji *doporučení*, jak tyto problémy řešit, a to by ve své podstatě byla výuka tělesné výchovy inkluzivním vzděláváním.

Malým příkladem může být například to, co jsem zařazoval já do své výuky. Využil jsem každého sociálního, kulturního a jazykového rozdílu mezi žáky. Žáci si připravili nejznámější či svojí nejoblíbenější hru a sport ze své vlasti, který jsme pak společně hráli. Navíc jsme se všichni naučili i základní povely v různých jazycích. Žáky to velmi bavilo i já jsem se hodně nového naučil, a hlavně toto, a více dalších nápadů, tmelilo nesourodý kolektiv, a české žáky to vedlo k pozitivnímu postoji k cizincům a jinak odlišným lidem.[34]

4 HYPOTÉZY

Hypotéza č.1

Předpokládám, že na základních školách má 70% dětí z muslimských rodin konkrétní problémy se začleňováním do výchovně vzdělávacího procesu v tělesné výchově.

Hypotéza č.2

Předpokládám, že více než 50% respondentů - rodičů nebylo dotázáno učitelem tělesné výchovy na jejich názory na tělesnou výchovu.

Hypotéza č.3

Předpokládám, že více než 60% respondentů - muslimských rodičů preferuje, aby vedl hodinu tělesné výchovy učitel pro chlapce a učitelka pro dívky.

Hypotéza č.4

Předpokládám, že více než 50% muslimských žáků má tělesnou výchovu jako nejméně oblíbený předmět.

Hypotéza č.5

Předpokládám, že více než 70% muslimských žáků se nezúčastňuje mimoškolní sportovní aktivity.

Hypotéza č.6

Předpokládám, že více než 70% respondentů - muslimských rodičů si myslí, že by výuka tělesné výchovy měla být nepovinná.

5.1 METODIKA VÝZKUMU

Metodika je zásadní součástí každého výzkumu. Správně zvolená metodika a metodologický postup rozhoduje o míře úspěšnosti dosažených cílů výzkumu. V této kapitole se budu zabývat charakteristikou a zejména zdůvodněním použitých metod s rozбором problémů, které se vyskytly v průběhu výzkumu.

5.1.1 METODY VÝZKUMU

K vypracování práce jsem použil tyto metody výzkumu.

Metoda kvantitativní

Kvantitativní výzkum využívá náhodné výběry, experimenty a silně strukturovaný sběr dat pomocí testů, dotazníků nebo pozorování.[7] Kvantitativní výzkum vyžaduje větší soubory dat a respondentů, výsledky jsou více reprezentativní, méně závislé na názorech a schopnostech respondentů a vedou tak k lépe ověřitelným a srovnatelným výsledkům. Jejich interpretace bývá naopak náročnější.[47]

Kvantitativní metodu jsem zvolil jako nejschůdnější metodu pro dosažení cílů tohoto výzkumu, resp. cíle práce.

Metoda sběru dat

Pro realizaci výzkumu se vždy nabízí hned několik možností sběru dat. Při výběru vhodné metody jsem myslel na to, aby zohlednila moje výzkumné potřeby a záměry, a dále pak moje finanční a časové možnosti.

V této práci jsem použil metodu sběru dat metodou *analýzy* odborných dokumentů a metodou *dotazování*.

Metoda analýzy odborných dokumentů

Analýza dokumentů je metoda, která představuje vyhledávání vhodných dokumentů, z nichž chceme získat informace o daném jevu, můžeme ji pak kombinovat s jakoukoli jinou metodou získávání dat. Pro dostatečné seznámení se s danou problematikou a pro zvolení správného postupu výzkumu jsem využil metodu analýzy odborných

dokumentů (informačních zdrojů). Analýzou odborných dokumentů myslím prostudování informačních zdrojů spojené s řadou konzultací s odborníky a na základě analýzy získaných informací jsem byl schopen zvolit správné cíle, metody, postup a organizaci výzkumu.

Metoda dotazníková

Tato metoda je velmi frekventovanou metodou, která shromažďuje data získaná dotazováním osob, a je určena pro širší získávání údajů. Při použití dotazníkové metody jsou různé způsoby dotazování (osobní, telefonické, písemné, elektronické). Při použití dotazníkové metody je zásadním faktorem výběr otázek pro sestavení vyhovujícího dotazníku. Otázky použité v dotazníku by měly být jasně a konkrétně formulovány, aby respondent otázku chápal a aby ji všichni chápali ve stejném významu. Termíny, stupeň obecnosti a slovník by měly být formulovány podle vyspělosti respondentů. Správné sestavení dotazníku je velmi důležité, a je před sestavováním potřeba podrobně promyslet cíle a úkoly dotazníku pro účely výzkumu. Každá otázka použitá v dotazníku má být jednoznačná, aby umožnila i jednoznačnou odpověď v podobě jedné informace. Otázky mají být stylisticky promyšlené a gramaticky správné.

V této práci je použita **kvantitativní dotazníková metoda sběru dat** za použití **elektronického internetového dotazníku** dostupného ve čtyřech jazycích.

5.1.2 METODOLOGICKÝ POSTUP

Metodologie kvantitativního výzkumu je výrazně strukturovaná a využívá statistické metody. Při tvorbě vědeckých výzkumů je pro tvůrce projektu důležitá výzkumná otázka, která provází celý projekt. Existuje řada způsobů a metod, jakými se zjišťují informace od širší veřejnosti, které potřebujeme k ověření si dosavadních informací, ke sběru nových údajů či k potvrzení svých domněnek, které jsou klíčové v daném projektu. Jednou z cest, jak získat informace k výzkumu, je dotazování, jinými slovy **dotazníkový výzkum**. Dotazování je pokládání otázek dotazovaným (respondentům). Z jejich odpovědí řešitel projektu získává žádoucí primární údaje. Podle kontaktu s dotazovaným se rozlišují jednotlivé techniky dotazování, a to osobní, telefonické, písemné a elektronické. Dotazování může probíhat různými způsoby a každý typ dotazování klade specifické požadavky na konstrukci samotného dotazníku.

Metoda dotazníková má relativně nízké nároky na čas a finance, menší náročnost na počet výzkumníků, a možné opakované použití dotazníku s určitou mírou anonymity. Ale při dotazníkové metodě nejsou lidé nuceni sdělovat, co opravdu dělají, ale co si pouze myslí, že by mělo být správné a také je zde jisté zkreslení kvůli dobrovolnosti odpovídat (vždy odpoví pouze ten, kdo chce).

U dotazníkového výzkumu je velice důležité nepodcenit metodologický postup celého šetření, tj. ***příprava dotazníkového šetření, zpracování a analýza dat, interpretace a prezentace výsledků***

PŘÍPRAVA DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Tato etapa se dá rozdělit do dalších dílčích kroků, tj. ***tvorba dotazníku a způsob dotazování***. Dříve, než se začne dotazník tvořit, je třeba, aby byl jasně zformulovaný problém - tzn. co nevíme - a jasně daný **cíl, problémy a název práce** - co chceme dotazníkem zjistit (viz kap.č.5.1). Pokud se tato přípravná fáze podcení, s velkou pravděpodobností se po druhé fázi dojde ke zjištění, že výsledná data dávají odpovědi na jiné otázky, než jaké jsou ve skutečnosti třeba.

Po jasně daném cíli, jaký by nám měl výzkum přinést, přichází další fáze, která by stále ještě měla předcházet tvorbě dotazníku. Dříve, než se začne tvořit samotný dotazník, se doporučuje prostudovat informační zdroje (viz kap.č. 9), které se zabývají výzkumným problémem. Také je vhodné porovnat jiné studie, u kterých mohly být položeny podobné otázky. V takovém případě je vhodné kontaktovat autory předchozích studií k získání více informací o jejich postupech (viz kap.č.5.2.1).

Tvorba dotazníku

Tvorba sama o sobě je často podceňována, a je to obrovská chyba. Podceněním správné **formulace** otázek může dojít k velkému zkreslení odpovědí a celkových výsledků. Existuje řada doporučení, jak tyto otázky formulovat a klást. Tvůrci dotazníku by se měli ptát pouze na to, co může být zodpovězeno, také se ptát pouze na to, co je nezbytné pro splnění cíle výzkumného šetření.

Otázky se kladou předem v přesně daném **pořadí**, tomuto pevnému stanovení otázek se říká dramaturgie dotazování.

Dalším důležitým bodem je správný výběr **typu** otázek. Otázky se dělí na otevřené, uzavřené, nebo polouzavřené. Otevřené otázky nenabízejí respondentovi

žádnou variantu odpovědi, hodí se pro získávání stanoviska. Naopak uzavřené otázky jsou takové, kde se nabízí všechny možnosti, tyto možnosti se navzájem vylučují a výstupem jsou kvantitativní data. Polouzavřené otázky nabízejí předem dané odpovědi a kromě toho ještě možnost odpovědi vlastní. Proto v sobě zahrnují výhody i nevýhody obou předchozích typů.[46]

K sestavení dotazníku jsem použil **strukturované otázky** s výběrem *typu uzavřených* a **polouzavřených otázek** s *variantou výběrových otázek*.

Způsoby dotazování

Připravené otázky, i s případnými variantami odpovědí, jsou naformulovány výzkumníkem. Jsou využívány čtyři způsoby dotazování:

Osobní dotazování

je časově nejnáročnější způsob dotazování a je úzce spjat s osobností výzkumníka. Mezi největší výhody tohoto způsobu patří návratnost dotazníků a možnost podat osobní vysvětlení výzkumníka.

Telefonické dotazování

je rychlejší a dá se mluvit i o jisté anonymitě respondenta, což může vést k upřímnějším a otevřenějším odpovědím.

Písemné dotazování

je způsob, který zajišťuje velkou míru anonymity, neboť se jedná o distribuci dotazníků poštou. Respondent se při vyplňování nedostává do kontaktu s výzkumníkem. Distribuce dotazníku poštou má však jednu velkou nevýhodu, která znehodnocuje téměř všechny kladné stránky této metody, a to velice nízkou návratnost, která se pohybuje okolo 5-20%.

Elektronické dotazování

je nejmladším ze zmíněných výzkumných způsobů dotazování. Ke sběru dat dochází prostřednictvím internetu, při kterém respondent vyplní dotazník na webových stránkách online, nebo je mu dotazník či odkaz na něj (URL link) zaslán prostřednictvím elektronické pošty. Jde o jeden z nejrychlejších a současně nejekonomičtějších způsobů rozesílání dotazníků. V této práci jsem zvolil elektronické dotazování.

ZPRACOVÁNÍ A ANALÝZA DAT

Po sběru dat následuje etapa, kdy je třeba shromážděný materiál zpracovat a vyhodnotit. Základním cílem fáze zpracování dat je zajistit získaným údajům potřebnou kvalitu a přehledné uspořádání k následné analýze, na jejímž základě formulujeme obecné poznatky v souladu s cíli výzkumu.[47] To znamená především cílenou a srozumitelnou formulaci otázek umožňující např. sestavení (rozdělení) odpovědí do skupin (oblastí) tak, aby jejich analýza konkretizovala stanovený cíl, respektive jeho splnění.

INTERPRETACE A PREZENTACE VÝSLEDKŮ

Ve chvíli, kdy jsou vyhodnocena data, je vhodné vrátit se do přípravné fáze, kde byl definován problém a cíl dotazníkového šetření. V tomto kontextu se data snáze interpretují a dochází k lepší orientaci v tom, zda došlo ke splnění daného cíle. K *interpretaci* dochází nejen slovním vyjádřením, ale také pomocí různých grafů či tabulek.

Posledním bodem pomyslného cyklu je *prezentace* výsledků vypracováním závěrečné zprávy, ve které by mělo být sepsáno to nejpodstatnější z celého výzkumu. Velice zjednoduše lze napsat, že by měla obsahovat odpovědi na otázky „kdo”, „co”, „kdy”, „kde”, „jak” a „proč”. V případě, že závěrečná zpráva přinesla odpovědi na problém a cíl stanovený na začátku výzkumu, lze říct, že dané dotazníkové šetření splnilo svůj účel a bylo úspěšné.[46]

5.2 POSTUP A ORGANIZACE VÝZKUMU

Podstatnou část postupu a organizace výzkumu je potřeba věnovat analýze odborných dokumentů a informačních zdrojů, kterou dále rozvádím v následujícím textu.

Na tomto výzkumu pracuji již několik let a mohu konstatovat, že se v průběhu doby vyvíjel, a tedy měnil, můj názor na užití nejefektivnější výzkumné metody. Většina zahraničních výzkumů, které jsou vedeny několika vědci s týmem dobrovolníků a za nemalé podpory vlády, používá *kvalitativní metodu* sběru dat polostrukturovaným dotazováním. Z informačních zdrojů, které jsem prostudoval vyplývá, že kvalitativní metoda sběru dat při socio-kulturním výzkumu je nejefektivnější výzkumnou metodou.

K řešení problematiky této práce by bylo nejefektivnější použít kvalitativní metodu sběru dat, spíše než kvantitativní metodu sběru dat, kterou jsem nakonec zvolil. V České republice je kvalitativní metoda sběru dat málo využívána ve srovnání se zahraničím. Kvantitativní výzkumy sice mají dostatek respondentů, ale ne vždy je počet respondentů tou nejdůležitější veličinou.

Většina mnou prostudovaných prací s podobným či stejným tématem byla prováděna kvalitativní metodou. Nemohl jsem se tedy ztotožnit s využitím kvantitativní metody. Začal jsem si ale zároveň uvědomovat, že sám kvalitativní metodou neoslovím zvyklostmi požadovaný „kvantitativní dostatek“ respondentů pro uspokojení validity mého výzkumu. Jak jsem se již zmínil na zcela stejných projektech pracoval celý tým lidí a já byl sám, proto jsem začal hledat spojence.

Navštívil jsem tedy **společnost SCIO** a po velmi vřelé schůzce s mluvčím panem *PhDr. Bohumilem Kartouzem*, www.scio.cz, který pak později vše projednal na schůzce vedení, můj projekt podpořili, ale bohužel mi tehdy nemohli, kvůli zkráceným dotacím, vyčlenit dobrovolníky pro oslovování respondentů. Nabídli mi pomoc v oslovování škol.

Zašel jsem tedy do **společnosti META** (sdružení pro příležitost mladých migrantů, www.inkluzivniskola.cz), kde jsem vše konzultoval s paní vedoucí *Mgr. Titěrovou*, která mi pak po prokonzultování s vedením vyčlenila jednoho dobrovolníka a navíc mi i přislíbili pomoc při oslovování škol. Dokonce by i rádi výsledky výzkumu použili jako doporučení pro „Inkluzivní školu“, zde se zrodil i nápad s inkluzivní tělesnou výchovou. Bylo mi také doporučena spolupráce se **základní školou v Kostelci nad Orlicí** (www.zskostelec.cz), kde mají velké zkušenosti s integrací cizinců do vzdělávání. Mají i speciální vyrovnávací třídy, kde nejprve tyto žáky zařadí. Každým rokem měly desítky žáků z nedalekého pobytového střediska (PoS), které slouží k ubytování žadatelů o mezinárodní ochranu. Kvůli nové legislativě nemají, bohužel, tímto rokem nemají žádné studenty a čekat s výzkumem další rok se mi nechtělo.

Do této doby jsem chtěl oslovit odděleně muslimské rodiče, jejich děti a učitele tělesné výchovy, tak jak jsem to četl z výzkumů ze zahraničí, z kterých ve velké míře čerpám.

Jelikož jsem pracující člověk, který se stará i o svou rodinu, nebylo toto i s jedním dobrovolníkem reálné v dohledu několika let. Proto jsem se rozhodl opustit myšlenku kvalitativního sběru dat a přešel jsem k méj méně oblíbené formě kvantitativního sběru dat.

Jelikož jsem ovšem většinu dotazovaných oslovil osobně, či přes známého, přístup k vyplňování dotazníku byl u respondentů mnohem vstřícnější než u anonymního dotazníku.

Mnozí respondenti se mi i zpětně ozývali a ptali se, jak jsem s výzkumem postoupil a jestli potřebuji pomoc.

Ale i přes tento zájem byl velký problém sehnat dostatek respondentů.

5.2.1 PRŮBĚH VÝZKUMU

Příprava dotazníkového šetření:

Když jsem začal psát tuto práci její původní název byl „*Začleňování dětí cizinců do výchovně vzdělávacího procesu tělesné výchovy a sportu na základních školách*“. Po konzultacích mi bylo vytknuto, že je potřeba specifikovat na jakých školách a kde. Pravdou určitě je, že je rozdíl mezi malou základní školou v odlehle vesnici než v hlavním městě. Proto se cíl práce upravil na základní školy v Praze. Dále pak je samozřejmě rozdíl mezi zahraniční školou a klasickou českou státní školou. Tyto dva aspekty jsem však nakonec neřešil, protože jsem si uvědomil, že potřebuji znát názory dotazovaných, ať jsou na jakémkoliv škole a na jakémkoliv místě v ČR. Přidal jsem proto do dotazníku otázku č.1 *Adresa a jméno školy do jaké vaše dítě chodí?*, a tak je velmi jednoduché rozčlenit, jaký je názorový rozdíl mezi rodiči a jejich dětmi chodících do státních škol či do mezinárodních škol. Také se dá, pokud bude třeba, rozčlenit odpovědi dle místa působení školy. Tím jsem tento problém kvality dotazování vymezil.

Jak jsem již uvedl, jelikož pracuji na mezinárodní škole, uvědomil jsem si, že jsou také markantní rozdíly mezi cizinci a jejich začleňováním. Velmi zjednodušeně se dá říci, že děti a jejich rodiče ze slovanských zemí k nám mají velmi blízko a jediným problémem je znalost českého jazyka. Pro ostatní děti z Evropy, a dalších nám podobně smýšlejících států světa (USA, Austrálie, Nový Zeland, Kanada, státy Jižní Ameriky...atd.), je jazyk trochu větší překážkou, ale nemají kulturní a zvyklostní problémy. Navíc je u nás již mnoho různých programů na výuku českého jazyka pro cizince, takže i tito žáci se velmi rychle a bezproblémově začlení.

Proto jsem se zaměřil na problematiku v dnešní době velmi atraktivní a palčivou. A to na integraci dětí z islámských zemí (více viz kapitola č.1).

Od této chvíle jsem měl mnohem konkrétnější název práce a eliminoval jsem rozdíly mezi dotazovanými. Název práce jsem proto změnil na *„Začleňování žáků z muslimských rodin do výchovně vzdělávacího procesu tělesné výchovy na základních školách“*. Hlavní cíl práce se tedy zformuloval na to *zjistit, jak se děti z muslimských rodin začleňují do výchovně vzdělávacího procesu tělesné výchovy na základních školách*. Z uvedeného textu vyplývají některé konkrétní problémy při řešení uvedené problematiky. V této práci se vybranými problémy zabývám v kapitolách č.: 3.1.1 *Migrace lidí*, 3.1.2 *Integrace cizinců/muslimů do většinové společnosti*, 3.2 *Multikulturalismus*, 3.3 *Multikulturní výchova a vzdělávání*, 3.3.5 *Kontext s tělesnou výchovou*.

Vývoj cíle práce

Tak jak se formoval název výzkumu, zároveň se formoval a měnil i hlavní cíl práce a s tím automaticky spojené vedlejší cíle práce. Hlavním cílem práce tedy bylo *„Zjistit, jak se děti z muslimských rodin začleňují do výchovně vzdělávacího procesu tělesné výchovy na základních školách“*. Ke splnění hlavního cíle práce bylo třeba realizovat pět vedlejších cílů práce. Vedlejšími cíli je studium písemných materiálů k dané problematice (viz kap.č.3), konzultace problematiky s odborníky (viz kap.č.5.2.1), vypracování dotazníkového šetření a zvolení efektivního postupu výzkumu (viz kap.č.5.2), zpracování výsledků výzkumu a vypracování doporučení, jak lépe začlenit muslimské děti do výchovně vzdělávacího procesu tělesné výchovy na základních školách v České republice (viz kap.č.5.3.2).

Z výše uvedeného je zřejmé, jak se vyvíjely části práce během času.

Tvorba dotazníku

Po dalších konzultacích, kde mi bylo doporučeno oslovit kolem stovky dotazovaných žáků a rozdělit je na dívky a chlapce, vytvořit dotazník pro jejich rodiče a také pro učitele, případně i dotazník pro spolužáky, jsem si uvědomil, že toto není v mých silách a musím práci zúžit. Zajisté by bylo velmi zajímavé rozdělit výzkum na další podvýzkumy, ale to by byla práce pro celý vědecký tým na dlouhou dobu. A tak jsem rozdělil výsledky výzkumu do třinácti oblastí, pro možnost pozdějšího využití výzkumu.

Po prostudování mnoha dalších publikací, výzkumů a konzultací s mnoha učiteli a lidmi v mém okolí jsem si uvědomil, že nejdůležitější pro můj výzkum jsou právě muslimové a jejich pohled na věc. Názory Čechů-učitelů k této problematice jsou velmi podobné, ba většinou stejné, názory spolužáků těchto muslimských žáků, by byly také velmi zajímavé pro doplnění tohoto výzkumu. Já se ovšem chtěl zaměřit na to, co naše společnost nezná, a to je názor muslimské skupiny obyvatel ČR.

Zašel jsem i na **MŠMT**, kde jsem mou práci diskutoval s tehdejší dlouholetou paní ředitelkou sekce základního vzdělávání *PaedDr.Tichou* a s paní *PhDr. Hanou Frýdovou* z odboru vzdělávací soustavy pro začlenování cizinců

Kontaktoval jsem i **autory výzkumu** paní *Prof. Cara Aitchison*, , hovořil jsem s panem *Dr.Symeon Dagkas* i s paní *Dr.Haifaa Jawad*, dále pak paní *Kristin Walseth*. Ale ze všeho nejvíce mi pomohla paní *Dr. Marie Parker-Jenkins* a paní *Dr. Tansin Benn*, které jsou autorky mnoha publikací se zaměřením na integraci muslimských žáků do tělesné výchovy a sportu.

Poté jsem se setkal se **zástupci muslimů v ČR**, a to přímo s generálním sekretářem panem *Salih Yilmaz* a s předsedou Mozaiky o.s. Platform Dialog, Společnost pro mezináboženský dialog, o.s. panem *Hüseyin Özörencik*. Oslovil jsem místopředsedu muslimské obce *RNDr.Vladimíra Sáňku*, který mi přislíbil rozeslání dotazníku všem registrovaným muslimům. To samé mi bylo přislíbeno od paní *K. Stanieková* z islámské Komunity sester. Setkal jsem i s týmem **ICP** - Integrovaného centra Praha, s vedením paní *Majdulin Oostrom*. Přímou jsem oslovil mnoho **muslimských rodičů**.

Po analýze všech rozhovorů a studii informačních zdrojů jsem došel k závěru, že většina muslimských žáků nebude odpovídat bez rodičů a rodičům by tento způsob také velmi vadil.

Distribuce písemných dotazníků všem možným rodičům přes různé organizace a známé, které jsem oslovil bylo možné, ale velmi náročné a vyhodnocení sběru dat by také nebylo jednoduché a kvalitní. Proto jsem sestavil elektronický dotazník, který se může vyplnit jen jednou z jednoho počítače, takže možnost podvodného vyplňování dotazníků, tak jak to je možné u papírové formy, v elektronickém případě není možné. Navíc mohu oslovit mnohem větší množství dotazovaných.

Vytvořil jsem tedy soubor otázek (dotazník), které byly již použity v podobných průzkumech, zejména pak v zahraničí a byly tedy vytvořené týmem vědců zabývajících se danou problematikou. Důležité bylo zvolit správný typ, druh a řazení otázek.

Vytvořil jsem takto **elektronický dotazník dostupný na www.mojeanketa.cz/pruzkum/215603308/** ve čtyřech jazycích, který vyplňují rodiče s dětmi. Z dotazníku tedy vyplynou důležité informace o rodičích, ale i o jejich dětech, ale hlavně jejich pohled, zkušenosti a názory k výuce tělesné výchovy. Samozřejmě ovlivňování rodičů při odpovědích jejich dětí je zřejmé. Tento problém tedy snižuje pravdivost odpovědí dětí, ale při použití této metody sběru dat se mi nepodařilo vymyslet, jak tento nedostatek odstranit. Není totiž možné chtít po samotných dětech na základní škole, zejména pak na prvním stupni, aby si sedli k počítači a vyplňovali online dotazník. Poslední otázka č.41 *Shodnete se s vaším dítětem na odpovědích otázek, či má odlišné názory?* by měla napomoci k zjištění možného ovlivňování dětí rodiči.

Dalším problémem výzkumu je i možný jakýsi stud, či strach odpovědět na jisté palčivé otázky pravdivě (např. otázky č.10 *Věříte v Alláha a uznáváte Mohameda jako proroka Božího?*, č.11 *Jste praktikující muslim?*, č.23 *Držíte půst Ramadán?*, č.24 *Drží vaše dítě Ramadán?*). Dotazovaní by se mohli z negativních odpovědí obávat jistého prozrazení daného faktu, a pak jisté diskriminace v jejich komunitě. Tyto otázky ovšem mají rozčlenit muslimy dle vztahu k jejich víře a také se pravděpodobně budou jejich odpovědi markantně lišit.

Do této doby jsem prostudoval mnoho dotazníků na toto téma jak ze zahraničí, tak i řadu podobných z České republiky. Dotazníky ale nepočítaly s jazykovou bariérou dotazovaných.

Abych tento nedostatek, dle mého názoru podstatný nedostatek, odstranil, zpracoval jsem otázky do dotazníku v **češtině, angličtině, arabštině a turečtině**, a napsal jsem i v těchto jazycích průvodní dopis, kde vysvětluji důvody a cíle tohoto výzkumu (viz Příloha č.1, kap.č. 10.1).

Dotazník jsem sestavil z otázek, které byly vytvořeny týmem odborníků a již byly použity v podobných průzkumech, zejména pak v zahraničí a měly své opodstatnění a validitu.

Domnívám se, že jsem sestavil dostatečně kvalitní dotazníkové šetření, z kterého se bude moci čerpat i pro další vědecké práce. Otázky jsou sestaveny tak, aby z nich vyplynul věk a pohlaví dítěte, věk a zaměstnání rodiče vyplňujícího dotazník s dítětem, jejich náboženská síla a orientace, jejich postoje, názory, zkušenosti, vzájemný vztah a jejich případná doporučení k výuce tělesné výchovy a tělesné výchově samotné.

Po sestavení základních kontributů (název, cíl, dotazníkové šetření) této práce byl samotný průzkum veden elektronicky. Otázky jsem sestavil do internetového programu dostupného na *www.mojeanketa.cz* ve čtyřech jazycích. Oslovil jsem, koho jsem mohl, a pak jsem tento program spustil (viz kap.č. 5.2.1).

5.2.2 POSTUP A ORGANIZACE ZPRACOVÁNÍ ZÍSKANÝCH ÚDAJŮ

Výzkum jsem průběžně sledoval a odpovědi moc nepřibývalo. Proto jsem znovu a znovu kontaktoval lidi, kteří mi přislíbili, že dotazník vyplní či osloví své známé. Po sedmi měsících jsem výzkum ukončil.

Dotazník vyplnilo 66 respondentů. Jejich odpovědi jsem pročetl a roztřídil v kapitole č. 5.3 *Výsledky výzkumu*.

Dále jsem vyhodnotil samotné výsledky výzkumu a shrnul význam všech odpovědí a jejich dopad na zařazení dětí z muslimských rodin do výchovně vzdělávacího procesu tělesné výchovy na základních školách a celkový pohled na možný budoucí vývoj a dopad na českou společnost v kapitole *Doporučení pro inkluzivní tělesnou výchovu se zaměřením na muslimské žáky* (kap. č. 5.3.2).

Dalším krokem zpracování výsledků výzkumu bylo rozdělení odpovědí do třinácti oblastí, jejichž cílem bylo podrobnější zjištění informací o respondentech a jednodušší navázání dalších podrobnějších výzkumů na dané oblasti.

Zpracování získaných údajů, tedy odpovědí skupiny respondentů na otázky v dotazníkovém šetření je vyjádřeno jednak počtem odpovědí respondentů, a jednak jeho převodem na procenta, a to bez použití statistické interpretace výsledků.

Abych zbytečně nenavyšoval počet stránek této práce, uložil jsem všechny otázky a odpovědi jednotlivých respondentů pro budoucí detailnější zpracování dat v různých souborech na **CD přiložené k této práci**. Je tedy mimo jiné i možné si stáhnout a uložit data v Excelu (XLS) pro další zpracování v Excelu nebo v jiném software.

5.3 VÝSLEDKY A INTERPRETACE VÝZKUMU

V této kapitole jsou shrnuty otázky a získané odpovědi s jejich výsledky se závěry ve třinácti oblastech, které napomůžou pro další budoucí rozpracování výsledků tohoto výzkumu.

Získané odpovědi a jejich dopad na výuku tělesné výchovy na základních školách jsem pak vyhodnotil a doplnil o informace z prostudovaných materiálů a vše jsem zapracoval do kapitoly č. 5.3.2 **Doporučení pro inkluzivní tělesnou výchovu se zaměřením na muslimské žáky.**

Při zpracování výsledků, resp. při interpretaci získaných dat z výzkumu (tedy z odpovědí na otázky dotazníku) nebyly použity statistické metody zpracování dat (tedy statistické ukazatele, jako jsou např. průměr, medián, rozptyl, směrodatná odchylka a další), vzhledem k tomu, že cílem práce není měření pohybové činnosti.

Jediným matematickým úkonem bylo převedení počtu osob, resp. jejich odpovědí, na procenta z celkového počtu zúčastněných osob.

Konkrétní výsledky odpovědí na otázky jsou tedy vyjádřeny počtem odpovědí respondentů a zároveň procentuálně.

Všechny otázky a odpovědi z dotazníkového šetření jsou rozděleny do TŘINÁCTI OBLASTÍ se zaznamenanými výsledky odpovědí a vyvozenými závěry oblastí.

Oblast č.1

Rozdělení lokalit v České republice, kde respondenti žijí, s možností zjištění odlišností v přístupu a úspěšnosti řešení daných problémů

Otázka č.1 Jméno a adresa školy, do které vaše dítě chodí?

Výsledek:

Nejvíce 73% (tj.48) respondentů bylo z Prahy, 7,5% (tj.5) z Teplice, 7,5% (tj.5) z Brna, 4,5% (tj.3) z Karlových varů, 3% (tj.2) z Plzně, 1,5% (tj.1) z Olomouce, 1,5% (tj.1) z Kostelce nad Orlicí a 1,5% (tj.1) z Čáslavy.

Závěr oblasti: Většina muslimských imigrantů se usadila ve velkých českých městech, a to zejména v hlavním městě Praze.

Oblast č.2

Rozdělení respondentů-rodíčů dle jejich vztahu k islámu

Otázka č.10 *Věříte v Alláha a uznáváte Mohameda jako proroka Božího?*

Výsledek:

95,5% (tj.63) respondentů odpovědělo, že věří v Alláha a uznávají Mohameda jako proroka božího

4,5% (tj.3) respondentů odpovědělo, že nevěří a neuznávají

Otázka č.11 *Jste praktikující muslim?*

Výsledek:

78,8% (tj.52) respondentů odpovědělo, že jsou praktikující muslimové

21,2% (tj.14) respondentů odpovědělo, že nejsou praktikující muslimové

Závěr oblasti: Z toho se dá usuzovat, že většina muslimů u nás žijících, jsou věřící a praktikující muslimové a dá se předpokládat, že i jejich děti budou či jsou praktikující. Vztah respondentů - rodičů k islámu je tedy pozitivní a aktivní.

Oblast č.3

Rozdělení respondentů-rodíčů dle jejich osobních informací

Otázky registrační: *pohlaví, věk, místo bydliště, dosažené vzdělání, pracovní umístění musely být vyplněny pro zaregistrování respondenta a nebyly součástí dotazníkového šetření.*

Výsledek:

Dotazníkové šetření vyplnilo *šedesát šest* respondentů. *Průměrný věk* respondentů byl 37,4 let a z toho bylo 39% (tj.25) *mužů* a 61% (tj.41) *žen*. *Bydliště* respondentů koresponduje s odpovědi v oblasti a otázce číslo 1 (adresa školy) 72,5% (tj.48) respondentů bylo z Prahy, 7,5% (tj.5) z Teplic, 7,5% (tj.5) z Brna, 3,5% (tj.2) z Plzně, 4,5% (tj.3) z Karlových Varů, 1,5% (tj.1) z Olomouce, 1,5% (tj.1) z Kostelce nad Orlicí a 1,5% (tj.1) z Čáslavy.

Dosažené vzdělání respondentů: základní vzdělání 18% (tj.12), středoškolské bez maturity 21,5% (tj.14), středoškolské s maturitou 10,5% (tj.7), vyšší odborné 4,5% (tj.3), bakalářské 29% (tj.19), magisterské 10,5% (tj.7), vyšší než magisterské 4,5% (tj.3), jiné 1,5% (tj.1) respondent.

Pracovní umístění respondentů služby 1,5% (tj.1), nezaměstnaný 4,5% (tj.3), administrativa 1,5% (tj.1), žena v domácnosti 27% (tj.18), finance 1,5% (tj.1), ostatní 21,5% (tj.14), obchod 4,5% (tj.3), cestovní ruch 16,5% (tj.11), vzdělání a věda 1,5% (tj.1), informační technologie 1,5% (tj.1), zdravotní péče 9% (tj.6), finance a účetnictví 9% (tj.6) respondentů.

Otázka č.2 Jak dlouho žijete v České republice?

Výsledek:

30,3% (tj.20) respondentů žije v České republice mezi 10-15 lety

27,3% (tj.18) respondentů žije v České republice mezi 1-5 lety

15,2% (tj.10) respondentů žije v České republice mezi 15-20 lety

13,6% (tj.9) respondentů se narodilo v České republice

10,6% (tj.7) respondentů žije v České republice mezi 5-10 lety

1,5% (tj.1) respondent žije v České republice mezi 20-25 lety

1,5% (tj.1) respondent žije v České republice mezi 35-40 lety

Otázka č.3 Jaká je země vašeho původu?

Výsledek:

25,5% (tj.17) respondentů z Turecké republiky, 13,5% (tj.9) respondentů z České republiky, 12,5% (tj.8) respondentů ze Saudské Arábie, 10,5% (tj.7) respondentů z Ruské federace, 9% (tj.6) respondentů z Egypta, 6% (tj.4) respondenti ze Sýrie, 6% (tj.4) respondenti z Libanonu, 4,5% (tj.3) respondenti z Bulharské republiky, 3% (tj.2) respondenti z Nigérie, 4,5% (tj.3) respondenti z Tuniska, 1,5% (tj.1) respondent ze Srbska, 1,5% (tj.1) respondent z Azerbajdžanu, 1,5% (tj.1) respondent z Indonésie

Otázka č.4 Mluvíte dobře česky?

Výsledek:

57,6% (tj.38) respondentů odpověděli, mluví dobře česky

42,4% (tj.28) respondentů odpověděli, nemluví dobře česky

Otázka č.5 *Který jazyk je pro vás ten hlavní?*

Výsledek:

36,4% (tj.24) má hlavní jazyk turečtinu

31,8% (tj.21) má hlavní jazyk arabštinu

16,7% (tj.11) má ostatní jazyky (čečenštinu, hauty, bahasa, ruštinu, albanštinu, tatarštinu)

15,2% (tj.10) má hlavní jazyk češtinu

Otázka č.23 *Držíte půst Ramadán?*

Výsledek:

90,9% (tj.60) respondentů drží Ramadán

9,1% (tj.6) respondentů nedrží Ramadán

Závěr oblasti: Z těchto odpovědí je evidentní příliv nových imigrantů, kteří zde žijí od jednoho do pěti let a tyto odpovědi potvrzují již zmíněné statistiky přílivů cizinců do České republiky.

Je zřejmý vliv turecky hovořících muslimů, přicházejících pravděpodobně z Německé republiky. Zde se potvrzuje v této práci několikrát zmíněná skutečnost, že scénáře imigrace jsou v sousedních zemích velmi podobné. Dá se tedy očekávat, že i u nás, tak jako v Německé a Rakouské republice, se stane nejsilnější islámskou komunitou právě ta turecká. Je tedy více než rozumné se připravit na tento příliv imigrantů a nebrat to na lehkou váhu. Druhou nejsilnější skupinou jsou cizinci v České republice již narození či čeští konvertité.

Oblast č.4

Rozdělení respondentů-rodíčů ve vztahu k preferovanému způsobu vzdělání

Otázka č.12 *Preferovali byste pro své dítě školu, ve které většinu žáků tvoří muslimské děti?*

Výsledek:

69,7% (tj.46) respondentů preferuje školu, kde by většinu tvořili muslimští žáci

30,3% (tj.20) respondentů nepreferuje školu pro své dítě s majoritou muslimských žáků

Otázka č.13. *Jakou školu byste preferovali pro své dítě?*

Výsledek:

54,5% (tj.36) respondentů preferuje oddělenou, dívky a chlapci zvlášť

43,9% (tj.29) respondentů preferuje smíšenou školu

1,5% (tj.1) respondent zvolil jinou odpověď

Závěr oblasti: Ze studia informačních zdrojů vyplývá, že v zahraničí muslimové preferují pro své děti školu, kde by bylo více muslimských žáků a i ve velké míře upřednostňují oddělené školy. Stejný výsledek je zřejmý i z tohoto výzkumu z české muslimské komunity.

Oblast č.5

Rozdělení respondentů-žáků na dívky a chlapce

Otázka č.6 *Budete tento dotazník vyplňovat pro syna nebo pro dceru?*

Výsledek:

56,1% (tj.37) respondentů vyplňovalo dotazník s dcerou

43,9% (tj.29) respondentů vyplňovalo dotazník se synem

Závěr oblasti: Tohoto výzkumu se zúčastnilo o osm dívek více než chlapců. Začlenění pro muslimské dívky do výchovně vzdělávacího procesu tělesné výchovy na základních školách je složitější díky na ně kladným nárokům ze strany rodičů ve spojitosti s islámem. Je proto tedy nutné si uvědomit, že výsledky tohoto výzkumu jsou ovlivněny větším počtem respondentů-dívek. V zahraničních pracích se většinou vedou výzkumy pro muslimské dívky a chlapce odděleně.

Oblast č.6

Rozdělení respondentů-žáků ve vztahu k ČR

Otázka č.7 *Mluví vaše dítě dobře česky?*

Výsledek:

63,7% (tj.42) žáků mluví dobře česky

36,4 (tj.24) žáků nemluví dobře česky

Otázka č.8 *Který jazyk je pro vaše dítě hlavním jazykem?*

Výsledek:

34,8% (tj.23) žáků má hlavní jazyk arabštinu

28,8% (tj.19) žáků má hlavní jazyk turečtinu

19,7% (tj.13) žáků má hlavní jazyk češtinu

16,7% (tj.11) žáků má hlavní jazyk ostatní jazyky (němčinu, hauty, čečenštinu, bahasa, albánštinu)

Otázka č.9 *Kolik je let vašemu dítěti?*

Výsledek:

16,7% (tj.11) dětem je 9 let, 13,6% (tj.9) dětem je 14 let, 12,1% (tj.8) dětem je 7 let,

12,1% (tj.8) dětem je 12 let, 10,6% (tj.7) dětem je 15 let, 9,1% (tj.6) dětem je 8 let,

7,6% (tj.5) dětem je 6 let, 7,6% (tj.5) dětem je 10 let, 6,1,% (tj.4) dětem je 13 let, 3%

(tj.2) dětem je 11 let, 1,5% (tj.1) dítěti je 16 let

Závěr oblasti: Z této oblasti výzkumu je zřejmé většina žáků mluví dobře česky, ale jejich hlavní jazykem není čeština. Z toho je na prvním stupni základní školy 53,1% muslimských žáků, kteří se zúčastnili tohoto výzkumu. Na prvním stupni nejsou kladeny na muslimské žáky (zejména dívky) takové nároky ze strany rodičů a jejich víry jako na druhém stupni. Výsledky výzkumu jsou tedy zřejmě ovlivněny i tímto faktem.

Oblast č.7

Rozdělení respondentů-žáků ve vztahu k vyučovaným předmětům

Otázka č.14 *Jaký je nejoblíbenější předmět vašeho dítěte?*

Výsledek:

47% (tj.31) žáků má nejoblíbenější předmět matematiku

19,7% (tj.19) žáků má nejoblíbenější předmět tělesnou výchovu

18,2% (tj.12) žáků má nejoblíbenější předmět cizí jazyky

4,5% (tj.3) žáků má nejoblíbenější předmět fyziku

4,5% (tj.3) žáků má nejoblíbenější předmět zeměpis

1,5% (tj.1) žák má nejoblíbenější předmět dějepis

Otázka č.15 *Který je nejméně oblíbený předmět vašeho dítěte?*

Výsledek:

39,4% (tj.26) žáků má nejméně oblíbený předmět tělesnou výchovu

27,3% (tj.18) žáků má nejméně oblíbený předmět matematiku

13,6% (tj.9) žáků má nejméně oblíbený předmět cizí jazyky

7,6% (tj.5) žáků má nejméně oblíbený předmět fyziku

6,1% (tj.4) žáků má nejméně oblíbený předmět zeměpis

6,1% (tj.4) žáků má nejméně oblíbený předmět dějepis

Závěr oblasti: Zjistilo se, že učitel tělesné výchovy zásadně ovlivňuje vztah ke sportu. Tato oblast jasně prokazuje vliv učitele tělesné výchovy a sportu a to buď pozitivním či negativním směrem popsáním v kap.č. 5.3.2.11. Většina muslimských žáků uvádí jako svůj nejméně oblíbený předmět tělesnou výchovu. Jelikož tělesná výchova výrazně ovlivňuje začlenění žáka do kolektivu, bylo by dobré změnit tento negativním vliv výuky tělesné výchovy.

Oblast č.8

Rozdělení respondentů-rodíčů ve vztahu ke sportu

Otázka č.16 *Sportujete?*

Výsledek:

80,3% (tj.53) respondentů nesportuje

19,7% (tj.13) respondentů sportuje

Závěr oblasti: Většina muslimských rodičů se nevěnuje žádné sportovní aktivitě a tím může být i zapříčiněn negativní postoj k tělesné výchově u jejich dětí.

Oblast č.9

Rozdělení respondentů-žáků ve vztahu ke sportu

Otázka č.17 *Zúčastňuje se vaše dítě nějaké mimoškolní sportovní aktivity?*

Výsledek:

53% (tj.35) žáků se nezúčastňuje mimoškolní sportovní aktivity

47% (tj.31) žáků se zúčastňuje mimoškolní sportovní aktivity

Otázka č.18 Jakou mimoškolní sportovní aktivitu vaše dítě navštěvuje?

Výsledek:

40% (tj.14) žáků se věnuje dalším sportům (tanec, volejbal, šerm, judo, plavání, cvičení, tenis, stolní tenis)

37,1% (tj.13) žáků hraje po škole fotbal

17,1% (tj.6) žáků se věnuje po škole atletice

5,7% (tj.2) žáků hraje po škole basketbal

Závěr oblasti: Je zřejmé, že většina muslimských žáků se nevěnuje žádné mimoškolní sportovní aktivitě, což je pravděpodobně zapříčiněno (např. oblast 8) již zjištěným negativním vztahem rodičů ke sportu, vliv učitele tělesné výchovy.

Oblast č.10

Rozdělení respondentů-rodičů ve vztahu k výuce tělesné výchovy

Otázka č.19 Jste spokojeni s výukou tělocviku na českých školách?

Výsledek:

Mezi 66 respondenty je průměrná odpověď 5,92 (na stupnici od 1 do 10)

Otázka č.21 Myslíte si, že tělocvik je důležitý předmět?

Výsledek:

53% (tj.35) respondentů si myslí, že tělocvik je nedůležitý předmět

47% (tj.31) respondentů si myslí, že tělocvik je důležitý předmět

Otázka č.22 Myslíte si, že by tělocvik měl být povinný předmět?

Výsledek:

59,1% (tj.39) respondentů si myslí, že tělocvik má být povinný předmět

40,9% (tj.27) respondentů si myslí, že tělocvik má být nepovinný předmět

Otázka č.28 Preferujete, aby vedl hodinu tělesné výchovy učitel či učitelka?

Výsledek:

80,3% (tj.53) respondentů preferuje, aby vedla tělesnou výchovu učitelka pro dívky a učitel pro chlapce

19,7% (tj.13) respondentům je to lhostejné

Otázka č.32 *Jaké druhy hodin tělocviku preferujete?*

Výsledek:

69,7% (tj.46) respondentů preferuje oddělenou tv (dívky a chlapci zvlášť)

18,2% (tj.12) respondentů preferuje společnou tělesnou výchovu (dívky a chlapci)

12,1% (tj.8) respondentů preferuje společnou výchovu pouze do šesté třídy

Otázka č.33 *Vadí vám sportovní oblečení vašeho dítěte na tělocviku, kraťasy, tričko?*

Výsledek:

51,5% (tj.12) respondentům vadí sportovní oblečení jejich dítěte na tělocviku

48,5% (tj.32) respondentům nevadí sportovní oblečení jejich dítěte na tělocviku

Otázka č.35 *Vadilo by Vám, kdyby se vaše dítě zúčastnilo hodiny plavání?*

Výsledek:

54,5% (tj.36) respondentům by nevadilo, kdyby se jejich dítě zúčastnilo plavání

45,5% (tj.30) respondentům by vadilo, kdyby se jejich dítě zúčastnilo plavání

Otázka č.36 *Vadilo by Vám, kdyby vaše dítě bylo v plavkách?*

Výsledek:

51,5% (tj.34) respondentům by vadilo, kdyby jejich dítě bylo v plavkách

48,5% (tj.32) respondentům by nevadilo, kdyby jejich dítě bylo v plavkách

Závěr oblasti: Z této oblasti zkoumání je zřejmé, že většina muslimských rodičů není spokojena s výukou tělesné výchovy a nepovažuje tělesnou výchovu za důležitý předmět, ale zároveň si přejí, aby zůstal jako povinný předmět. Kdyby se muslimským rodičům vyšlo v některých věcech vstříc, byly by více spokojeni, a to by se pozitivně odrazilo ve zdárném začlenění muslimských žáků do výchovně vzdělávacího procesu. Je řada věcí, vyplývajících z této oblasti zkoumání, ve kterých by se muslimským žákům mohlo bez větších problémů vyjít vstříc, či věci, které by se daly změnit. Je to například možnost volnějšího výběru sportovního oblečení pro muslimské žáky, zejména pak žákyně, dále pak rozdělení žáků i učitelů dle pohlaví, minimalizovat problémy s výukou plavání, atd.

Oblast č.11

Rozdělení respondentů-rodíčů ve vztahu k učiteli tělesné výchovy

***Otázka č.27** Zeptal se Vás učitel tělesné výchovy na vaše názory a potřeby pro vaše dítě při hodinách tělesné výchovy?*

Výsledek:

66,7% (tj.44) nebyli dotázáni učitelem tělesné výchovy na jejich názory

33,3% (tj.22) byli dotázáni učitelem tělesné výchovy na jejich názory

***Otázka č.29** Má učitel tělocviku dostatek porozumění pro vaše dítě?*

Výsledek:

62,1% (tj.41) je spokojeno s porozuměním učitele tělesné výchovy k jejich dítěti

37,9% (tj.25) není spokojeno s porozuměním učitele tělesné výchovy k jejich dítěti

***Otázka č.30** Mohli by učitelé tělesné výchovy dělat něco jinak?*

Výsledek:

65,2% (tj.43) uvádí, že učitelé tělesné výchovy by mohli dělat něco jinak

33,3% (tj.22) uvádí, že učitelé tělesné výchovy by nemohli dělat něco jinak

1,5% (tj.1) respondent uvádí, že by mohli učitelé brát více děti do přírody

***Otázka č.31** Máte přímý kontakt s učitelem tělocviku?*

Výsledek:

57,6% (tj.38) respondentů nemá přímý kontakt s učitelem tělocviku

42,4% (tj.28) respondentů má přímý kontakt s učitelem tělocviku

***Otázka č.25** Má vaše dítě úlevy během hodin tělocviku při Ramadánu?*

Výsledek:

Tato otázka byla výběrová. Celkový počet dotázaných byl 32.

87,5% (tj.28) žáků nemá úlevy během hodin tělesné výchovy při Ramadánu.

12,5% (tj.4) žáků má úlevy během hodin tělesné výchovy při Ramadánu.

***Otázka č.20** Nabídla vám škola program pro začlenění vašeho dítěte či program na řešení multikulturních potřeb?*

Výsledek:

86,4% (tj.57) respondentům nebyl nabídnut program pro začlenění jejich dítěte

13,6% (tj.9) respondentům byl nabídnut program pro začlenění jejich dítěte

Závěr oblasti: Z této oblasti se dají velmi dobře vyvodit závěry k vytvoření doporučení (viz kap. č.5.3.2.1). Z odpovědí je zřejmé, že učitelé a školy by měli vylepšit komunikaci s rodiči a pracovat na vzájemné informovanosti.

Oblast č.12

Rozdělení respondentů-žáků dle jejich potřeb a zkušeností v tělesné výchově

Otázka č.24 *Drží vaše dítě Ramadán?*

Výsledek:

51,5% (tj.34) žáků nedrží půst Ramadán

48,5% (tj.32) žáků drží půst Ramadán

Otázka č.26 *Myslíte si, že učitelé tělocviku rozumí, proč drží vaše dítě Ramadán?*

Výsledek:

69,7% (tj.46) respondentů si myslí, že učitelé nevědí proč jejich dítě drží půst Ramadán

30,3% (tj.20) respondentů si myslí, že učitelé vědí proč jejich dítě drží půst Ramadán

Otázka č.34 *Nosí vaše dcera šátek?*

Výsledek:

51,5% (tj.34) žákyň nenosí šátek, protože jsou moc mladé

36,4% (tj.24) žákyň nenosí šátek a nosit nebude

6,1% (tj.4) žákyň nosí šátek pořád

6,1% (tj.4) žákyň nosí šátek jenom mimo školu

Otázka č.37 *Vadí vašemu dítěti šatny, kde se převléká více dětí stejného pohlaví?*

Výsledek:

89,4% (tj.59) žákům vadí šatny, kde se převléká více žáků

10,6% (tj.7) žákům nevadí

Otázka č.38 *Vadí vašemu dítěti sprchovat se s ostatními žáky?*

Výsledek:

90,9% (tj.60) žákům vadí sprchovat se s ostatními žáky ve společných sprchách

9,1% (tj.6) žákům nevadí se se s ostatními žáky ve společných sprchách

Otázka č.39 *Cítí se vaše dítě diskriminované během hodin tělocviku?*

Výsledek:

80,3% (tj.53) žáků se necítí diskriminované během hodin tělesné výchovy

19,7% (tj.13) žáků se cítí diskriminované během hodin tělesné výchovy

Otázka č.40 *Setkalo se vaše dítě s projevem rasismu?*

Výsledek:

62,1% (tj.41) žáků se nesetkalo s projevem rasismu

37,9% (tj.25) žáků se setkalo s projevem rasismu

Závěr oblasti: Tato oblast shrnuje výsledky potřeb a zkušeností žáků v hodinách tělesné výchovy, které vychází z jejich kultury a náboženství. Muslimští žáci se ve většině necítí diskriminovaní, zároveň ale nedochází k porozumění a vstřícným krokům od učitelů a školy. Muslimští žáci mají potřeby, ve kterých by se jim mohlo vyjít vstříc a tím jsou například možnost odděleného převlékání a sprchování, atd.

Oblast č.13

Eliminace vlivu rodičů na ovlivňování odpovědí respondentů-žáků

Otázka č.41 *Shodnete se s vaším dítětem na odpovědích otázek, či má odlišné názory?*

Výsledek:

90,9% (tj.60) respondentů uvádí, že se shodnou na odpovědích otázek se svým dítětem

9,1% (tj.6) respondentů uvádí, že se neshodnou na odpovědích otázek se svým dítětem

Závěr oblasti: Z odpovědí se dá usuzovat, že rodiče neovlivňovali své děti při vyplňování dotazníkového šetření.

5.3.1 PŘÍNOSY PRÁCE

Smyslem práce je upozornit na u nás přehlíženou problematiku s širším zamyšlením se nad budoucími a současnými potřebami této skupiny obyvatelstva s dopadem na celou společnost. Výstupem práce bylo zmapovat momentální situaci v České republice a předložit doporučení, které by se dalo využít pro učitele a vedení škol s cílem vytvořit přátelskou a příjemnou atmosféru při hodinách tělesné výchovy pro všechny žáky bez rozdílu. Sdílet toto doporučení s rodiči a žáky s výsledkem vylepšení přístupu k muslimským žákům a eliminovat zbytečné překážky a vzájemné nepochopení se.

Vylepšení a otevření vzájemného komunikačního kanálu na základních školách v této oblasti je velmi důležité pro vzájemné bezproblémové soužití.

Práce je vypracována tak, aby mohla být využita jako základ k dalším navazujícím výzkumům a případně jako podpůrný materiál pro Ministerstvo školství.

Domnívám se, že je to první práce v České republice zabývající se problematikou začlenění muslimských žáků do výchovně vzdělávacího procesu tělesné výchovy.

Má práce nenavrhuje komplexní řešení problematiky. Ale poukazuje na konkrétní problémy a ve stručných bodech doporučuje, jak je možné řešit vzniklé situace (kap.č.5.3.2).

Práce má sloužit jako podklad pro další výzkumy, které by se mohly zabývat podrobněji a konkrétněji specifických problémů (kap. č.5.3) a dále pak zkoumat rozdíly v oblastech ve výsledcích tohoto výzkumu (kap. č.6.4).

5.3.2 DOPORUČENÍ PRO INKLUZIVNÍ TV SE ZAMĚŘENÍM NA MUSLIMSKÉ ŽÁKY

Ze všech prostudovaných prací vyplývá, že nejkomplikovanějším předmětem pro začlenění muslimských žáků je právě tělesná výchova. Je také již zcela zřejmé, že muslimské dívky se střetávají s větším počtem problémů pro splnění všech výstupů učiva tělesné výchovy, tyto problémy vznikají při střetu náboženských pravidel, muslimské kultury a tradic.

V této kapitole se snažím stručně vysvětlit postoje a zkušenosti muslimů k níže uvedeným problémům a navrhuji jistá doporučení, jak by mohli učitelé s vedením školy tyto problémy řešit, či alespoň zmírnit jejich dopad na žáky. Praktická doporučení a krátká vysvětlení daných problémů by mohly do určité míry pomoci k bezproblémovému, rychlému a efektivnějšímu začlenění muslimských žáků do tělesné výchovy.

V dnešní době zatím nemají školy velký počet muslimských žáků, jedná se spíše o výjimky. A tak školy nejsou zatím tlačeny se zabývat touto problematikou. I když škola má jen jednoho muslimského žáka, domnívám se, že je dobré se snažit už i s jedním žákem, začít řešit tuto problematiku, protože podle statistik vývoje obyvatelstva ČR bude počet muslimského obyvatelstva výrazně stoupat. Každé níže uvedené doporučení nebude třeba potřebné anebo dostatečné pro každého muslimského žáka, vždy záleží na

postoji rodičů, a tento postoj může být velmi odlišný, tak jak ukazují výsledky výzkumu.

5.3.2.1 Doporučení, jak a proč zlepšit komunikaci s rodiči

Jedním z důležitých úkolů pro učitele a vedení školy je **seznámit se s islámem** samotným, a mít možnost si pozvat do školy muslima pracujícího pro české školství, s kterým rodiče budou mnohem vstřícněji komunikovat, a který bude schopen odlišit národní zvyky od samotné islámské víry a vysvětlit rodičům, která jejich potřeba pro jejich dítě ve škole je založena na národnostních zvycích a která na základech islámu. Dále pak bude schopen jim vysvětlit možnosti školy. Učitel tělesné výchovy by měl znát postoje rodičů, jejich názory a umět vše zkoordinovat s vedením školy. Na některých školách v Anglii mají i pro rodiče cizinců, speciální semináře s učiteli tělesné výchovy. Zjistili totiž, že je velmi důležité přesvědčit rodiče o důležitosti tělesné výchovy. Učitel by měl vytvořit **srozumitelný manuál**, přímo závislý na školním vzdělávacím programu (ŠVP), s podrobnějším vysvětlením témat ve ŠVP se zaměřením na problematická místa.

Výsledkem by mělo být **vzájemné sblížení a poznání se** mezi učiteli a rodiči a najít společné řešení, které uspokojí obě strany.

Většina cizinců nezná či nerozumí všem zákonům, zvláště pak v dnešní době, kdy se mění téměř každého půl roku. Proto je potřeba rodiče informovat o tom, co je ve škole podle zákona možné, a co není, i s vysvětlením možných důsledků při porušení zákonů. Například se mnoho muslimských rodičů mylně domnívá, že tělesná výchova je nepovinný předmět, a pokud je povinný, tak jen pro chlapce. Je nutné rodičům vysvětlit jejich práva a povinnosti se snahou je pochopit a v určité míře jim vyjít vstříc. Škola by měla být schopná vysvětlit důležitost tělesné výchovy a její pozitivní dopady na život jejich dítěte. Například Simon Dagkas uvádí ve své práci, jak někteří muslimští rodiče se domnívají, že běh a plavání pro dívky je proti jejich kultuře, a pokud by se v běhu přemáhaly, mohly by dostat astma.[18] Většina muslimských rodin tedy nepovažuje sport za důležitou součást zdravého životního stylu pro ně i jejich děti. Je důležité, aby se škola snažila vést tělesnou výchovu nejen klasicky v tělocvičnách, ale měla by se propojit i s ostatními předměty, kde se žáci dozvědí, proč se má sportovat, co se děje s tělem pokud sportuje, jak důležité je hrát fair play,...atd.

Při jednání s muslimskými rodiči je nejvhodnější **osobní jednání**. To vychází nejen z jejich tradic, ale také z rodinného způsobu života, kde rodina hraje velmi významnou roli ve formování identity dítěte. Většina muslimských rodin má větší počet sourozenců, než je zvykem u nás. Role rodičů je velmi silná a dá se říci, že u všech rodin se jedná o patriarchátové uspořádání vztahů. Děti respektují své rodiče, a proto je velmi důležité přesvědčit rodiče a zejména otce o důležitosti tělesné výchovy a jejího dopadu na zdraví žáků. Díky tomuto osobnímu přístupu se pak rodiče, a tím i jejich děti, cítí nedílnou součástí školy. Vytvoření obousměrného komunikačního kanálu mezi školou a rodinou povede k vzájemnému porozumění a pochopení odlišností mezi kulturami, a tím i k jednoduššímu zapojení muslimských žáků do tělesné výchovy.

Je dobré se také seznámit s odlišnostmi v osobním kontaktu, například muslimské ženě nepodáváme ruku, respektive nejsou zvyklé si třást pravicí. Je třeba si také uvědomit, že cizinci mají větší či menší jazykovou bariéru, a tím může docházet i k nesprávnému pochopení písemných zpráv a vzkazů.

Ve všech mnou nastudovaných zdrojích se poukazuje na to, že pro správné začlenění muslimských žáků do tělesné výchovy je klíčová právě **kumunikace s rodiči**! Díky vztahům mezi učiteli a školou na jedné straně, a žáky a rodinou na straně druhé, si muslimští žáci vytvářejí svůj vztah k učení, ke škole a ke společnosti obecně. Proto je velmi důležité, aby se žáci rozvíjeli v prostředí, které je k nim přátelské s nutnou dávkou porozumění!

5.3.2.2 Doporučení k oddělení chlapců a dívek

V muslimských státech je zcela běžné, že ženy a muži jsou odděleni v běžném životě. Například v mešitách, v restauracích, v dopravních prostředcích a samozřejmě i ve školách. Jsou školy, které žáky pouze rozdělují podle pohlaví na některé hodiny a jsou školy, které jsou výlučně pro jedno pohlaví. I v některých státech Evropy již existují školy pouze pro chlapce či dívky. V dotazníkovém šetření je i otázka č.13 *Jakou školu byste zvolili pro své dítě?*, a z 66 respondentů odpovědělo 29, že by zvolili školu, kde jsou žáci odděleni. Muslimští žáci a rodiče, a to zvláště pro žáky druhého stupně, vnímají společné hry a fyzický kontakt mezi chlapci a dívkami jako nepřípustný a nemorální dle zásad jejich víry. Při výuce kontaktních sportů, jako je například fotbal a basketbal, je kontakt mezi hráči nevyhnutelný. Škola se tedy může pokusit kontaktní

sporty rozdělit mezi chlapce a dívky. Pokud toto není možné, bylo by nejlepší muslimské žáky **zapojit do výuky jiným způsobem** (rozhodčí, brankář).

Samotné oddělování žáků ve třídách v lavicích a ve škole vůbec, je v našem školství, až na výjimky v křesťanských školách, nemyslitelné a narušilo by to celý způsob a styl výchovy žáků. Vnímání rozmanitosti a různorodosti obojího pohlaví je v českých reáliích vnímána jako pozitivní dopad na vzájemné budoucí soužití obou pohlaví ve společnosti, který vede k respektování ženy mužem a naopak. Pro řešení tohoto problému mohou školy a učitelé dělat jen málo.

5.3.2.3 Doporučení pro oblečení žáků

Jedním ze základních principů islámu je koncept oblékání haja. Slovo haja je často překládáno jako plachost, ale to opravdu nedává dobrou představu o jeho významu v arabštině. Lepší, delší překlad by mohl být „udržet v soukromí, co je soukromé“. Islám klade velký důraz na soukromí a na udržení v soukromí, co by mělo být soukromé. Hidžáb je ve skutečnosti pouze částí širšího kódu chování a tvoří pouze jeden aspekt haja, právě proto je zřejmé, že je pro muslimské žáky kodex oblékání velmi důležitý a odlišný od západního stylu vnímání oblékání. [59]

V České republice na rozdíl od Velké Británie nemáme povinné školní uniformy a tím i odpadá velké část problému s pravidly pro oblékání na školách. Jeden z postřehů z práce J. E. Mcgee [10] je vnímání velmi volného a nekontrolovaného způsobu oblékání žáků na školách, kdy dívky nosí velmi krátké minisukně a odvážné výstřihy, chlapci také velmi často volí různé výstřední formy oblečení, které jsou nevhodné a nedůstojné do školního prostředí. Doporučuji tedy, aby školy, zvláště pak základní školy, měly **pravidla pro oblékání**, ale hlavně aby tato pravidla byla dodržována. Je pravdou, že nejen v očích muslimských rodičů, ale i českých rodičů není oblečení žáků na základních školách vždy vhodné do školy a není vždy v souladu s dobrými mravy. Tento druh benevolence pak ovlivňuje nejen muslimské žáky, ale celý kolektiv žáků a jejich pohled a vnímání školy jako nedůležité a nevážené instituce.

Na straně druhé není u nás zákonem zakázané, jako například ve Francii, nošení šátků či jiných tradičních oblečení na školách. Bylo by vhodné, aby byla vypracována pravidla pro oblékání pro školy od základních po vysoké a pravidla pro oblékání na veřejnosti a na úřadech obecně, protože tento problém poroste, tak jak se bude

zvětšovat podíl muslimského obyvatelstva v České republice. Je lepší se na tento problém připravit. Dle mnou prostudovaných materiálů, a to zejména zahraničních, je tento problém velkým tématem na všech školách, ale i mimo ně. I v České republice se tento problém již několikrát vyskytl, ale pouze na vysokých školách. Ze závěru většiny prací vyplývá, že je dobré oddělit náboženství a učení, a to hlavně na základních školách, a zejména na prvním stupni. Na středních a vysokých školách jsou názory k řešení této problematiky odlišné, ale důležitým bodem pro české školy a společnost je jasný postoj vlády a vytvoření zákona, který jasně stanoví, co se smí a co ne.

5.3.2.4 Doporučení proč a jak řešit sportovní oblékání muslimských žáků

V hodinách tělesné výchovy se od žáků vyžaduje nosit sportovní oblečení. Pro české žáky je zcela normální se oblékat do kraťasů, triček, sukní a plavek, ale u muslimských žáků je to jinak. Právě sportovní oblečení je nejproblematičtější bodem pro zapojení muslimských žáků do tělesné výchovy, a to zejména u dívek. Oblékání dívek také přímo ovlivňuje muslimské chlapce, kteří většinou vnímají sportovní oblečení dívek za ostudné, nedostatečné a provokující. Ortodoxnější muslimské ženy, které nejsou zvyklé nosit sukně či kraťasy, vnímají například odhalení lýtek na veřejnosti stejně jako nemuslimské ženy odhalení řader. Stejně tak se dívají i na své děti. Ve všech muslimských zemích je silně zakořeněný názor, že pokud se ženy veřejně zúčastňují sportovních aktivit ve sportovním oblečení, zostuzují tím své tělo, jejich tradice, kulturu a náboženství. Od muslimských chlapců se očekává, že budou vždy nosit dlouhé kalhoty a od dívek se očekává celé zahalení těla mimo obličej a ruku. Oblečení by dokonce nemělo být přiléhavé a ukazovat tělesné křivky.

Samozřejmě je velmi těžké přijít s nějakým řešením, které by uspokojilo všechny. I přesto se domnívám, že nějaké vstřícné kroky by se mohly učinit pro uspokojení potřeb muslimských žáků. Doporučuji, aby muslimští žáci mohli mít **flexibilní výběr sportovního oblečení** na hodiny tělocviku tak, aby se uspokojily jejich potřeby a požadavky učitele. Ale zároveň by měli učitelé být schopni vysvětlit ostatním žákům proč tomu tak je, aby lépe pochopili muslimské žáky a jejich kulturu a přijali je do svého kolektivu. Takováto komunikace by se měla stát součástí výuky tělesné výchovy. Muslimští chlapci a dívky by tedy mohli mít povoleno nosit vhodné sportovní teplákové soupravy a pro dívky by mohl být povolen šátek, který bude pevně a bezpečně upnut.

5.3.2.5 Doporučení, jak a proč řešit převlékání

Muslimští žáci nejsou zvyklí se převlékat před ostatními. Jejich víra jim to nedovoluje a nejsou na to zvyklí z rodinného prostředí a ani ze své země. V České republice je zvykem mít společné šatny, kde nejsou kóje na převlékání, a to i v nově postavených sportovištích. Toto je ovšem nemyslitelné i v neortodoxních islámských zemích, jako je například Turecko. Pro trvalé vyřešení situace je výstavba oddělených kójí na převlékání, a to zvláště na školách s větším počtem muslimských žáků, nutná. Školy by ukázaly svojí snahu k zodpovědnějšímu a senzitivnějšímu přístupu k morálním hodnotám žáků z jiných komunit. **Oddělené převlékání** by bylo vítané i v mnoha dalších případech i pro nemuslimské žáky. Žák s nadváhou či s určitými tělesnými disproporcemi se většinou necítí velmi příjemně při převlékání ve společných prostorách a může se stát terčem nárazek a výsměchu od spolužáků. Pro rychlé řešení této problematiky doporučuji tento problém řešit tak, jak ho řeší na většině škol s muslimskými žáky. Tito žáci se převlékají odděleně na záchodech, či v přilehlém sprchovém koutu, nebo je jim alespoň vyčleněn roh šatny.

Dalším problémem při převlékání je volný vstup učitelů do šaten, ať už se jedná o paní učitelku v chlapeckých šatnách či obráceně. Je dobré pokud učitel bere toto nazřetel a snaží se vyvarovat kontaktu s těmito žáky v šatnách během převlékání.

5.3.2.6 Doporučení ke sprchování

Pro muslimské žáky, a to i pro žáky, kteří zde žijí dlouho, či se zde narodili, je zcela nemyslitelné se nahý sprchovat mezi ostatními žáky, nebo dokonce mezi dospělými. Pro muslimy je společné sprchování nemorální, je to zásah do jejich soukromí, ale hlavně to zakazuje jejich víra, která nedovoluje být nahý před ostatními, ale ani být oblečen (třeba v plavkách) mezi nahými. Opět je třeba si uvědomit odlišnost, která pramení nejen z víry samotné, ale i rodinného života.

Doporučuji **nenutit muslimské žáky se sprchovat** po tělesné výchově. Ale rozhodně je nutné jim vysvětlit, proč je důležité se po sportu sprchovat. Muslimští žáci by se měli alespoň převléknout do čistého a vysprchovat se až doma. Tím učitel naplní očekávaný výstup tělesné výchovy, tj. hygiena při tělesné výchově. Pokud škola má oddělené sprchové kóje, kde má žák soukromí, tak by neměl být důvod, proč by se

neměli muslimští žáci sprchovat, ale tento komfort je jen málo kde. Sprchování je větším problémem při hodinách plavání, než při hodinách tělesné výchovy.

5.3.2.7 Doporučení pro výuku plavání

Plavání patří ve výuce tělesné výchovy v České republice jako nepovinné učivo a zařazuje se do výuky dle možností školy. Výstupem této výuky by měla být adaptace na vodní prostředí, osvojení základní plavecké dovednosti, zvládnutí základní plavecké techniky, seznámení se záchrannými technikami, a na tento základ dále navazovat dle možností školy.

Čeští žáci a jejich rodiče skoro bez výjimky chtějí, aby jejich dítě umělo dobře plavat, a obě strany chápou pozitivní vliv plavání na fyzickou i psychickou stránku dítěte. Dalším důvodem proč rodiče chtějí, aby dítě umělo plavat, je jeho bezpečnost, to kdyby spadlo do vody, aby se neutopilo. Plavání je pro žáky zábavnou a prospěšnou sportovní aktivitou.

Pokud muslimští rodiče chtějí, aby jejich dítě umělo plavat, tak je to většinou pouze kvůli bezpečnosti dítěte.

Plavání je tedy **velkým problémem pro muslimské žáky**. V průběhu hodin plavání se vyskytují skoro všechny již zmíněné problémy, a to jsou problémy s odlišným pohledem na oddělení chlapců a dívek, na způsob převlékání, sprchování a na plavecké oblečení.

V tomto doporučení vycházím ze studií informačních zdrojů a výsledků výzkumu. Vždy záleží na možnostech školy a na potřebách konkrétních žáků a jejich rodičů. Některé školy řeší problémy plavání tak, že rozdělí hodinu plavání pro chlapce a dívky, dívky mají učitelku a chlapci učitele s tím, že povolí muslimským žákyním nosit speciální muslimské plavky. Nenutí muslimské žáky se sprchovat bez plavek. I tak si mohou umýt zakryté partie těla mýdlem pod plavkami a pak se osprchovat. Učitel by se neměl sprchovat nahý před žáky a při kontrolování žáků ve sprchách by měl mít citlivější přístup. Tak jako i v předchozích doporučeních i toto doporučení je zejména o komunikaci, snaze a přístupu učitele a školy. V krajním případě by nebylo špatné zvážit i omluvení žáka z hodin plavání z náboženských důvodů.

5.3.2.8 Doporučení k tancování a hudbě

V hodinách tělesné výchovy se hudba používá většinou pro estetické, rytmické, taneční a kondiční formy cvičení, kde žák svým pohybem vyjadřuje melodii a rytmus. V učivu tělesné výchovy se vyžaduje, aby žák zvládal základní vyjádření rytmu pohybem, aby zvládal základy rytmické gymnastiky a základy tanců.

Pro muslimské žáky mohou některé formy rytmického pohybu či druhu tance mít podtext sexuálního projevu, zvláště pak pokud jde o moderní tance pro oboje pohlaví. Takovéto projevy pohybu a styku mezi chlapci a dívkami je proti jejich morálním a náboženským zásadám. Důležitý je také **správný výběr hudby**, zejména pak té moderní, v které se dost často používají vulgární výrazy. Pokud je hudba v cizím jazyce, měl by se učitel nejprve ujistit, co se v dané skladbě zpívá, než tuto skladbu žákům přehraje.

Někteří muslimští žáci a jejich rodiče mohou tedy v některých případech vnímat tanec jako nemorální učivo tělesné výchovy. Škola by měla respektovat jejich názory a pokusit se zorganizovat tance jako nepovinnou aktivitu pro tyto žáky, nebo se pokusit co nejvíce eliminovat sporné body výchovy. Například žákyně druhého stupně by nebyly nuceny tancovat s a před chlapci, ale mohly by být **zapojeny do výuky jiným způsobem**.

5.3.2.9 Doporučení ke stravování

Islám má svá pravidla i pro stravování, muslimové se tedy musí řídit jeho pravidly. Halal v překladu „povolený, přípustný“, je termín označující veškeré předměty a činnosti každodenního života, jež jsou podle islámské tradice povoleny. Nejčastěji se tento pojem používá ve spojitosti s potravinami, které je muslimům povoleno konzumovat, vztahuje se však také na léčiva či kosmetiku. Halal strava zakazuje alkohol, omamné látky, hmyz, obojživelníky, zdechliny, krev, vepřové maso a zvířata, která nebyla poražena jménem Alláha.

Ne každá rodina dodržuje halal striktně. Rodiny lze rozdělit do tří skupin. První skupina rodičů a jejich dětí nejí pouze vepřové maso a neřeší, jakým způsobem bylo zvíře zabito. Pro tyto žáky by neměl být skoro vůbec žádný problém při stravování ve školní jídelně či na školních výletech. Důležité je, aby **žáci měli možnost si vybrat alespoň ze dvou jídel, z nichž jedno neobsahuje vepřové**. Druhá skupina rodičů chce,

aby jejich děti jedli pouze halal stravu. Pro tyto žáky je to složitější, ale i tak škola může vyjít vstříc a mít možnost, aby žák mohl dostat vegetariánské jídlo. Nepočítám s možností dovozu halal masa do školní kuchyně. Třetí skupinu rodičů tvoří muslimové, kteří trvají na přísných zásadách stravování. Nesmějí ani požívat gelatinu a další výrobky z vepřového tuku. Nože a místnost na krájení halal stravy musí být striktně oddělené a dále je mnoho dalších přísných pravidel, které rodiče chtějí dodržovat, a to škola není schopna v žádném případě v dnešních podmínkách splnit. Pro tuto skupinu žáků bych doporučil, aby si nosili jídlo z domova. Škola by mohla pouze poskytnout mikrovlnou troubu pro ohřívání jídla z domova a tím udělat vstřícný krok.

Domnívám se, že stravování muslimských žáků na českých školách není potřeba zásadně řešit. Vždy se dá **dohodnout s rodiči** dle výše nabídnutých doporučení.

5.3.2.10 Doporučení během půstu Ramadán

Ramadán je devátý měsíc islámského kalendáře. Půst v tomto měsíci patří mezi pět pilířů islámu. Muslimové mohou mít během tohoto půstu poslední jídlo před východem slunce, kdy začínají, a pak pokračují, ranní modlitbou, která probíhá při úsvitu. V průběhu dne nemohou nic jíst ani pít, a to vše až do západu slunce. Po západu se nejdříve najedí a napijou, a pak půst pokračuje večerní modlitbou. Od půstu jsou osvobozeny těhotné a kojící ženy, nemocní lidé, lidé cestující na dlouhou vzdálenost. Nepostí se také děti do doby, než dosáhnou puberty. Dále je zakázáno postit se menstrujícími ženám a ženám v šestinedělí.

Víra tedy hraje důležitou roli v životech muslimů a je vhodné, aby škola brala na tento fakt ohled. Děti z muslimských rodin, které se poctí, nejí ani nepijí od úsvitu do západu slunce, se potýkají během dne s nedostatkem energie a problémem dehydratace. Při plné účasti v hodinách tělesné výchovy v letních měsících se tyto děti mohou pohybovat na hranici, kdy riskují své zdraví. Bylo by vhodné, pokud je to možné, tyto **žáky nepřetěžovat v době Ramadánu** a zapojit je do tělesné výchovy co nejméně fyzicky náročnou formou. Některé rodiny také během půstu Ramadán nechtějí, aby se jejich děti sprchovaly a chodily plavat, aby se jim nedostala voda do úst a tím neporušily pravidla půstu.

Pokud si učitel tělesné výchovy může vytvořit roční plán výuky tak, aby v Ramadánu neprobíhaly žádné větší fyzické testy, a bude ochoten brát na zřetel nižší energetický

potenciál muslimských žáků během půstu, neměl by Ramadán nějak výrazně ovlivnit zapojení muslimských žáků do tělesné výchovy.

5.3.2.11 Přístup učitele k výuce tělesné výchovy

Základním aspektem ke zlepšení situace je připravenost učitelů tělesné výchovy. V dnešní době stále převládá klasický mainstreamový směr výuky tělesné výchovy. Učitelé nejsou ani vyškoleni k vedení hodin tak, aby je uměli přizpůsobit a udělat atraktivní pro všechny žáky, bez ohledu na jejich národnost, pohlaví a náboženství. V jedné mnou prostudovaných prací, bylo cílem výzkumu zjistit názor lidí na roli učitele tělesné výchovy a jeho dopadu na budoucí vztah žáků ke sportu. Zjistilo se, že učitel zásadně ovlivňuje vztah ke sportu. Buď na některé žáky působí negativně a demotivně, a tím zároveň nastaví jejich budoucí vztah ke sportu. Tito žáci, většinou žákyně, pak doslovně nenávidí učitele tělesné výchovy a samotný sport. Ale když na ostatní žáky působí pozitivně a motivačně, tak tento vztah ke sportu mají tito žáci nastavený po zbytek života a tento učitel se stal jakýmsi jejich idolem. Je jen málo učitelů, kteří umějí pozitivně zapůsobit na všechny či většinu žáků. Je to dané dřevnatým, zkostnatělým, nemoderním vzděláním učitele, nepružným vzdělávacím programem na školách a zakořeněnou představou učitele o tom, jaký má být ideální žák bez zpětné reflexe. Cílem by mělo být vedení tělesné výuky multikulturní a inkluzivní metodou.

Na vysokých školách by měli připravit učitele na multikulturní výchovu, případně učitel sám se může doškolit v této oblasti.

Dobrý učitel by měl být učitelem se zpětnou vazbou. Naučit se zpětně posoudit průběh hodin tělesné výchovy a další dle potřeb upravit.

Učitel musí být pozitivním vzorem a motivátorem pro všechny žáky. Každý žák je individuum s rozdílnými potřebami a od toho se odvíjí i zvolený způsob motivace žáka. Není možné očekávat, že je možné motivovat všechny stejným způsobem.

Učitel by měl nastudovat a **porozumět potřebám a důvodům muslimských žáků**, což povede k jeho větší schopnosti začlenit tyto žáky do výchovně vzdělávacího procesu.

Tělesná výchova poskytuje základní pohybové vzdělání, zlepšuje zdraví a zvyšuje fyzickou kondici a je jedním z nejdůležitějších předmětů, které se promítají do sociálního života žáků ve škole. Na školách je tělesná výchova povinný předmět v rozsahu dvou až tří hodin týdně. Její náplní jsou cvičení pořadová a průpravná,

základní gymnastické a atletické cviky, plavání a hlavně sportovní hry, jako například fotbal, florbal, basketbal, volejbal. Tělesná výchova tvoří jednu ze složek tělesné kultury a vzdělání, a buduje v žácích vztah k zdravému životnímu stylu.

Tělesná výchova pod správném vedením učitele, by měla kolektiv žáků stmelovat a vytvářet z nich jeden tým, který umí táhnout za jeden provaz bez ohledu na jejich odlišnosti.

6.1 DISKUSE K CÍLŮM A PROBLÉMŮM PRÁCE

Jelikož jsem se ve svém profesním životě setkával s **problémy** týkajícími se mé práce, studoval jsem materiály k těmto problémům dlouhodobě již před začátkem celého výzkumu. Pro začleňování muslimských žáků do výchovně vzdělávacího procesu toho bylo v zahraničí napsáno mnoho a snažil jsem se tyto poznatky zakomponovat do **doporučení pro inkluzivní tělesnou výchovu se zaměřením na muslimské žáky** (viz kap.č.5.3.2).

Hlavním cílem práce je *Zjistit, jak se děti z muslimských rodin začleňují do výchovně vzdělávacího procesu tělesné výchovy na základních školách*. Ve výběru hlavního cíle práce vidím správný krok, který, aby mohl být úspěšně realizován, byl podpořen vedlejšími cíli a úkoly práce.

Konečná verze **hlavního cíle práce** se vytvářela postupně, mj. na základě plnění **vedlejších cílů a úkolů**, např. studiem informačních zdrojů zahraničních i českých, vypracováním dotazníkového šetření, atd. **Problémy** s tím spojenými se zabývám v kapitolách č. 3.1.1, 3.1.2, 3.2, 3.3, 3.3.5.

6.2 DISKUSE K HYPOTÉZÁM

Hypotézy byly formulovány na základě předběžných poznatků získaných studiem informačních zdrojů, konzultacemi s odborníky na danou problematiku a vlastními zkušenostmi z praxe. Jejich potvrzení či nepotvrzení souvisí s výsledky výzkumu.

Hypotéza č.1

Předpokládám, že na základních školách má 70% dětí z muslimských rodin konkrétní problémy se začleňováním do výchovně vzdělávacího procesu v tělesné výchově.

Z dotazníkového šetření lze tuto hypotézu jednoznačně vymezit, protože 78,8% respondentů potvrdilo, že jsou praktikující muslimové. To znamená, že dodržují svá pravidla chování, jednání a myšlení (korán, hatity a sunna), což je mnohdy v rozporu s požadavky našeho školství, a zvláště pak v tělesné výchově. Konkrétními problémy v tělesné výchově je např. odlišný názor na pohybovou aktivitu (není důležitá v životě,

pro dívky nedoporučována, nebo přímo zakázána), dále převlékání ve společných šatnách či společné hodiny chlapců a dívek, sportovní oblečení, sprchování, atd. (viz mj. kap. 5.3.2 Doporučení pro inkluzivní tělesnou výchovu pro muslimské žáky).

Hypotéza se potvrdila.

Hypotéza č.2

Předpokládám, že více než 50% respondentů - rodičů nebylo dotázáno učitelem tělesné výchovy na jejich názory na tělesnou výchovu.

Vyjádřený předpoklad souvisí následně s otázkou č.27 dotazníkového šetření, která byla zodpovězena 66 respondenty tak, že 66,7% (tj.44 resp.) odpovědělo, že nebyli učitelem dotázáni na názory a potřeby pro jejich dítě při hodinách tělesné výchovy.

Hypotéza se potvrdila.

Hypotéza č.3

Předpokládám, že více než 60% respondentů - muslimských rodičů preferuje, aby vedl hodinu tělesné výchovy učitel pro chlapce a učitelka pro dívky.

Ze své praxe mohu říci, že tato hypotéza souvisí s hypotézou č.1, tedy s určitými problémy v procesu tělesné výchovy. Na otázku č.28 dotazníkového šetření odpovědělo 80,3% respondentů (tj. 53), že upřednostňuje to, aby tělesnou výchovu pro dívky vedla žena - učitelka a pro chlapce muž - učitel.

Hypotéza se potvrdila.

Hypotéza č.4

Předpokládám, že více než 50% muslimských žáků má tělesnou výchovu jako nejméně oblíbený předmět.

Vzhledem k problémům muslimských žáků při začleňování do výchovně vzdělávacího procesu v tělesné výchově (viz hypotéza č.1) jsem předpokládal, že tělesná výchova není právě oblíbený předmět. Výsledek otázky č.15 nepotvrzuje neoblíbenost tělesné výchovy z 50%, je to „jen“ 39,4% žáků.

Hypotéza se nepotvrdila.

Hypotéza č.5

Předpokládám, že více než 70% muslimských žáků se nezúčastňuje mimoškolní sportovní aktivity.

Tato hypotéza pravděpodobně úzce souvisí s předchozím předpokladem (hypotézou č.4). Lze se domnívat, že vliv na zájem muslimských žáků v tomto případě může ovlivňovat i to, kolik let jsou tito žáci na základní škole. Jaká je však skutečnost, řeší odpovědi na otázku č. 17. Výsledek dotazníkového šetření je svým způsobem překvapivý, tedy, že 53% žáků se nezúčastňuje mimoškolní sportovní aktivity, respektive, že 47% se aktivit zúčastňuje. Domnívám se, že to je pozitivní zjištění.

Hypotéza se nepotvrdila.

Hypotéza č.6

Předpokládám, že více než 70% respondentů - muslimských rodičů si myslí, že by výuka tělesné výchovy měla být povinná.

Základem pro formulaci této hypotézy byla moje osobní zkušenost z výuky tělesné výchovy v návaznosti na osobní komunikaci s rodiči muslimských žáků, ale i seznámení se s názory na toto téma obsaženými v různých informačních zdrojích.

Vždyť z pohledu islámu je povinná tělesná výchova až nepatřičná. Výsledek otázky č.22, že si většina rodičů myslí, že tělesná výchova má být povinná, je pro mě překvapující. Takže konkrétně: 59,1% respondentů si myslí, že tělesná výchova má být povinný předmět.

Hypotéza se nepotvrdila

6.3 DISKUSE K PRŮBĚHU VÝZKUMU

V této kapitole budu diskutovat nad průběhem výzkumu. Již v kapitole č. 5.1.1 se celkem podrobně zabývám rozdílem mezi kvantitativním a kvalitativním výzkumem. Domnívám se, že pro tento druh výzkumu muslimské komunity by bylo *efektivnější použití kvalitativní metody sběru dat*. Tato metoda sice vyžaduje od výzkumníka specifickou přípravu k vedení výzkumu, ale získaná data jsou bohatá a hluboká. Proč jsem tuto metodu nepoužil, popisuji v kapitole č. 5.2.

Dále jsem se potýkal s problémem získání dostatečného počtu respondentů pro uznání validity výzkumu. I když mám hodně kontaktů v muslimské komunitě a byl jsem

osobně ujišťován, jak velký počet muslimů se zúčastní výzkumu, tak získání dostatečného množství respondentů se stalo nejtěžší a nejnáročnější částí výzkumu, což popisují v kapitole č. 5.2.1.

Přípravu *dotazníkového šetření* jsem nepodcenil a otázky jsem sestavil dle doporučení z prostudované literatury k metodice výzkumu. Většinu otázek jsem si přeložil z prostudovaných výzkumů ze zahraničí, které byly sestaveny týmy odborníků, kteří se dlouhodobě touto problematikou zabývají. Některé otázky by se možná mohly lépe formulovat k lepšímu pochopení respondentů, ale myslím si, že to je diskutabilní a dá se vytknout jen málo. Z některých otázek je patrné, že respondent nepochopil otázku či omylem kliknul na nesprávnou odpověď. Například muž odpovídá, že je žena v domácnosti.

Také mi bylo některými respondenty vytknuto, že některé rodiny, a to je bohužel většina dotazovaných, mají více dětí na základních školách a program jim nedovoluje vyplnit více dotazníků z jednoho počítače. Původním záměrem, proč jsem to takto nastavil v internetovém programu, byla eliminace podvodného vyplňování dotazníků. Poté, co mi to bylo vytknuto, jsem internetový program přenastavil.

Zdá se, že překážkou pro respondenty bylo množství otázek v dotazníkovém šetření. Otázek bylo tedy přespříliš, a to mohlo odradit některé z potenciálních respondentů.

Pro další navazující výzkumné práce doporučuji nejen zvolit kvalitativní metodu sběru dat, ale i menší počet otázek.

6.4 DISKUSE K VÝSLEDKŮM VÝZKUMU

Je důležité zmínit, že výsledky výzkumu poukazují na velkou odlišnost odpovědí různých muslimských rodičů a jejich dětí k daným otázkám. Proto jsem otázky a odpovědi s jejich výsledky rozdělil dle jejich smyslu do konkrétnějších **třinácti oblastí** a učinil závěry pro každou oblast, tak jak uvádím v kapitole č.5.3.. Tyto oblasti pak mohou podpořit další případné výzkumy v těchto specifických oblastech dané problematiky. **Následující text je tedy diskusí k závěrům z třinácti oblastí (kap.č.5.3).**

Oblast č.1

Rozdělení lokalit v České republice, kde respondenti žijí, s možností zjištění odlišností v přístupu a úspěšnosti řešení daných problémů

Zde jsou uvedené odpovědi mnohokrát nepřesné a neúplné. Musel jsem tedy nahlédnout do dotazníků, abych mohl určit lokalitu školy. Během rozhovorů s některými respondenty jsem zjistil, že se respondenti bojí uvádět podrobnější informace, aby nemohly být zneužity proti nim, chtějí zůstat v anonymitě. Ze závěru výsledků v této oblasti je tedy zřejmé, že většina muslimských imigrantů se usadila ve velkých českých městech a zejména v hlavním městě Prahy.

Oblast č.2

Rozdělení respondentů-rodíčů dle jejich vztahu k islámu

Z odpovědí jasně vyplývá vztah rodičů k islámské víře. 95,5% respondentů věří v Alláha a uznává Mohameda jako proroka božího, 78,8% respondentů jsou praktikující muslimové. Otázkou je, jestli nedošlo ke zkreslení odpovědí ze strany rodičů, kteří nemají tak silné pouto ke své víře a styděli se tak odpovědět.

Oblast č.3

Rozdělení respondentů-rodíčů dle jejich osobních informací

Bohužel i zde je dost neúplných informací, či informací protichůdných. Například muž uvádí, že je zaměstnán jako žena v domácnosti, ale i přes tyto nepřesnosti se dá očekávat, že u nás bude turecká muslimská komunita nejpočetnější.

Oblast č.4

Rozdělení respondentů-rodíčů ve vztahu k preferovanému způsobu vzdělání

Muslimští rodiče zde vyjádřili, že by většina z nich preferovala pro své děti oddělenou školu, kde by majoritu tvořili muslimští žáci.

Oblast č.5

Rozdělení respondentů-žáků na dívky a chlapce

Toto rozdělení je srozumitelné a velmi důležité pro další výzkum. Je zřejmé, že muslimské dívky čelí většímu množství překážek a problémům se začleněním do tělesné výchovy než muslimští chlapci.

Oblast č.6

Rozdělení respondentů-žáků ve vztahu k ČR

V závěru oblasti je konstatováno, že většina žáků mluví dobře česky, ale jejich hlavním jazykem není čeština a 53,1% z nich jsou na prvním stupni na základních školách. Dá

se předpokládat, že znalost českého jazyka se u těchto žáků bude dalším studiem a životem v ČR dále prohlubovat a tím i jejich vztah k ČR.

Oblast č.7

Rozdělení respondentů-žáků ve vztahu k vyučovaným předmětům

Zde je závěr výsledků z odpovědí srozumitelný a domnívám se, že má vysokou výpovědní hodnotu. 39,4% muslimských žáků má tělesnou výchovu jako nejméně oblíbený předmět. Tento fakt může být ovlivněn přístupem učitele a školy, také může být ovlivněn faktem, že 56,1% respondentů byly muslimské dívky a pro ně je začlenění složitější než pro chlapce. Dá se tedy diskutovat o tom, do jaké míry může připravený učitel a škola ovlivnit, že je tělesná výchova většinou neoblíbená.

Oblast č.8

Rozdělení respondentů-rodíčů ve vztahu ke sportu

80,3% muslimských rodičů uvedlo, že se nevěnují žádnému sportu. Tím samozřejmě přímo i nepřímo ovlivňují vztah jejich dětí ke sportu a tělesné výchově.

Oblast č.9

Rozdělení respondentů-žáků ve vztahu ke sportu

Závěrem oblasti je, že většina 53% žáků se nezúčastňuje mimoškolní sportovní aktivity, což může být zapříčiněno i negativním vztahem jejich rodičů ke sportu. Bylo by tedy zajímavé zjistit z jakých dalších důvodů se většina žáků nezúčastňuje mimoškolních sportovních aktivit.

Oblast č.10

Rozdělení respondentů-rodíčů ve vztahu k výuce tělesné výchovy

Fakta a domněnky, které jsou obsaženy v závěru oblasti poměrně jednoznačně vyjadřují vztah rodičů k výuce tělesné výchovy na základních školách. Za zásadní lze považovat přístup školy k otázkám plavání, oblékání, převlékání.

Oblast č.11

Rozdělení respondentů-rodíčů ve vztahu k učiteli tělesné výchovy

Z těchto odpovědí by si různí výzkumníci mohli vyvodit trochu odlišné závěry. Vše záleží na výkladu odpovědí, ale nepochybné je, že lepší komunikací mezi učitelem a rodiči se dá předejít možným problémům. Jedním z výsledků výzkumu je, že 57,6% respondentů nemá přímý kontakt s učitelem tělesné výchovy.

Oblast č.12

Rozdělení respondentů-žáků dle jejich potřeb a zkušeností v tělesné výchově

Odpovědi na otázky v této oblasti jsou jasné a lze z nich vyvozovat závěry výzkumu a doporučení, ale i zde by bylo vhodnější tyto odpovědi získat kvalitativním výzkumem. Například 80,3% muslimských žáků se cítí diskriminované během hodin tělesné výchovy, ale důvody těchto pocitů se při použití kvantitativní metody nedozvíme.

Oblast č.13

Eliminace vlivu rodičů na ovlivňování odpovědí respondentů-žáků

Zde je těžké určit, jestli jsou pravdivé odpovědi. Vše záleží na vzájemném vztahu žáků s rodiči. Jelikož jsem se neměl možnost seznámit osobně se všemi respondenty, nedokážu určit, jak moc mohly být děti ovlivňovány svými rodiči. Vycházím tedy z daných odpovědí s důvěrou k respondentům a jejich pravdivě zvolené odpovědi.

Některé otázky jsem kvůli nulovým zkušenostem s programem nazadal do dotazníku správně, a tak se výsledky složitěji získávaly. Při zadávání možností odpovědí jsem mohl zvolit „jiná odpověď“. Bohužel jsem si neuvědomil, že při zpracovávání výsledků se mi tyto „jiné odpovědi“ automaticky nerozdělí, musel jsem je tedy rozdělit sám. Nic to nemění na výpovědní hodnotě, pouze to bylo více práce. Je toto tedy dobré brát na zřetel v případě využití stejného programu.

Výsledky výzkumu vycházejí z odpovědí na otázky v dotazníkovém šetření. Odpovědi respondentů jsou jednoznačné.

Jiné to ovšem je se *závěry z oblastí* výsledků výzkumu. To se může stát největší slabinou výzkumu, protože vyvozené závěry jsou pouze mémi závěry. Na podobných výzkumech pracuje obvykle celý tým odborníků a doporučení z výzkumu vyvozují po společné diskusi. Já jsem tuto možnost neměl, ale udělal jsem vše proto, aby mé závěry z výzkumu byly co nejpřesnější.

Bylo by vhodné dále pracovat na dalším a podrobnějším vyhodnocení výsledků v navazujících projektech.

6.5 DISKUSE K DOPORUČENÍ

V kapitole č. 5.3.2 jsem vyhotovil **Doporučení pro inkluzivní tělesnou výchovu se zaměřením na muslimské žáky**, použil jsem odpovědi z otázek č. 14,15 a 20. Pro přehlednější a srozumitelnější čtení a využití doporučení jsem ho rozdělil do jedenácti

sekcí (viz následující subkapitoly).

V kapitole 5.3.2.1 **Doporučení jak a proč zlepšit komunikaci s rodiči**, vycházím z odpovědí otázek č 4, 5, 41, 16, 3, 2 a z informací z prostudovaných materiálů. Domnívám se, že doporučení je srozumitelné a přichází s konstruktivními kroky pro zlepšení komunikace.

V kapitole 5.3.2.2 **Doporučení k oddělení chlapců a dívek** vycházím z odpovědí otázek č. 32,13,28 a z informací z prostudovaných materiálů. Doporučení se spíše zaměřuje na vysvětlení a pochopení situace. Je těžké přijít s konkrétními kroky k oddělení chlapců a dívek v českém prostředí.

V kapitole 5.3.2.3 **Doporučení pro oblečení žáků** vycházím z odpovědí otázky č. 34 a z informací z prostudovaných materiálů. Toto doporučení je vhodné k zamýšlení se, a otázkou je, jak doporučení vnímá vedení škol a česká veřejnost obecně.

V kapitole 5.3.2.4 **Doporučení proč a jak řešit sportovní oblékání muslimských žáků** vycházím z odpovědí otázky č. 33 a z informací z prostudovaných materiálů. Toto doporučení nemá dostatek podpůrných otázek, ale přichází s konstruktivním řešením tohoto problému.

V kapitole 5.3.2.5 **Doporučení jak a proč řešit převlékání** vycházím z odpovědí otázky č. 37 a z informací z prostudovaných materiálů. I zde není dostatek podpůrných otázek v dotazníkovém šetření, ale zde čerpám nejen z mnou prostudovaných materiálů, ale i z praxe. Uvedení základního doporučení do praxe není žádný problém.

V kapitole 5.3.2.6 **Doporučení ke sprchování** vycházím z odpovědí otázky č. 38 a zejména pak z informací z prostudovaných materiálů.

V kapitole 5.3.2.7 **Doporučení pro výuku plavání** vycházím z odpovědí otázek č. 35,36 a z informací z prostudovaných materiálů. Toto doporučení je složitější a v některých případech je velmi těžké jeho uvedení do praxe.

V kapitole 5.3.2.8 **Doporučení k tancování a hudbě** vycházím z výsledků výzkumu a z informací z prostudovaných materiálů. Doporučení je logické, ale bude pro učitele nepopulární.

V kapitole 5.3.2.9 **Doporučení ke stravování** vycházím z odpovědí otázek č. 10,11 a z informací z prostudovaných materiálů. Toto doporučení by mělo vedení školy přijmout a chápat jako nutný vstřícný krok k muslimským žákům, a nejen k nim.

V kapitole 5.3.2.10 ***Doporučení během půstu Ramadán*** vycházím z odpovědí otázek č. 23,25,24,26 a z informací z prostudovaných materiálů. Zde je plno podpůrných otázek a je třeba si uvědomit, jak velkou hodnotu má tento svátek a řešení jeho problematiky pro muslimy. Doporučení sice velmi zasahuje do výuky tělesné výchovy, ale pokud bude učitel společně s vedením školy chtít vyřešit tento problém, tak to půjde bez větších komplikací.

V kapitole 5.3.2.11 ***Přístup učitele k výuce tělesné výchovy*** vycházím z odpovědí otázek č. 7,8,17,18,19,21,22,28,27,29,30,31,39,40 a z informací z prostudovaných materiálů. Toto doporučení je diskutabilní a ne každý s ním bude souhlasit. Já se domnívám, že je potřeba se nad tímto doporučením třeba zamyslet a snažit se pochopit jeho hlubší smysl.

Česká republika se rok od roku přibližuje k multikulturnímu státu, kde společně bude žít více národností s odlišným jazykem, kulturou a náboženstvím a pohledem na svět. Vzhledem k obtížím se začleňováním muslimů do společnosti v mnohých evropských zemích je potřebné brát tento problém velmi vážně a na tuto situaci se připravit. V sousedních zemích, v Rakouské a Německé republice, se již touto problematikou zabývají desetiletí. Je prokázáno, že je stále více muslimů přicházejících do České republiky, kteří se zde usazují natrvalo a zakládají zde své rodiny. Je tedy pouze otázkou času, kdy tento problém naroste do takových rozměrů, kdy Česká republika bude vývojem situace donucena tento problém řešit. Tato práce má přispět k zamyšlení se nad nedalekou budoucností a připravit se na ní, aniž by muselo, tak jako ve většině západních zemí, docházet k velkým střetům a napětí ve společnosti.

Závěr k výše uvedenému textu: Je možné konstatovat, že je nezbytné, aby české státní orgány začaly připravovat legislativu na všech úrovních pro začlenění této skupiny obyvatel do české společnosti.

Problematicku začleňování dětí (žáků) z muslimských rodin do výchovně vzdělávacího procesu na základních školách v ČR (viz kap.2 Cíle a problémy práce) jsem *konzultoval* s řadou odborníků, *prostudoval* mnoho českých, ale zejména zahraničních informačních zdrojů. A na tomto základě jsem *vypracoval dotazníkové šetření* a zvolil *efektivní postup výzkumu*. Výsledky výzkumu jsem pak *rozdělil do třinácti oblastí*, které napomůžou pro další budoucí rozpracování výsledků tohoto výzkumu.

Závěry výzkumu z výsledků dotazníkového šetření dokumentují jaké problémy mají muslimské děti se začleněním do výchovně vzdělávacího procesu tělesné výchovy na základních školách.

- Závěr č.1 : 78,8% respondentů jsou praktikující muslimové, kteří dodržují svá pravidla chování, jednání a myšlení, a to souvisí s konkrétními problémy při povinné školní účasti v tělesné výchově (viz kap.6.2 Diskuse k hypotéze č.1).
- Závěr č.2 : 66,7% respondentů - rodičů konstatovalo, že nebyli učitelem dotázáni na jejich názory na tělesnou výchovu a potřeby jejich dítěte při výuce tělesné

výchovy. Domnívám se, že dobrý učitel(-ka) by častější komunikaci s rodiči měl brát jako samozřejmost.

- Závěr č.3 : 80,3% respondentů upřednostňuje to, aby tělesnou výchovu pro chlapce vedl učitel, a pro dívky učitelka.
- Závěr č.4 : 39,4% respondentů - žáků má jako nejméně oblíbený předmět tělesnou výchovu. Je to překvapivě pozitivní počet, který je podobný počtu ostatních (nemuslimských) žáků na základních českých školách.
- Závěr č.5 : 53% respondentů - žáků se neúčastní mimoškolních sportovních aktivit, tedy 47% žáků se zúčastňuje. Je to solidní poměr v souvislosti s existující nabídkou jiných aktivit, které nabízejí české školy pro své žáky.
- Závěr č.6 : 59,1% respondentů - rodičů se domnívá, že by výuka tělesné výchovy měla být povinná. Proti předpokladům, tedy že je to 70% respondentů, je toto procento (59,1%) pozitivní.

Poznámka: Z některých odpovědí dotazníkového šetření lze usoudit, že mnozí rodiče muslimských žáků částečně uznávají nutnost přizpůsobit se pravidlům českých základních škol, které poskytují jejich dětem vzdělání.

Úspěšné vypracování vedlejších cílů a úkolů práce umožnilo, jak se domnívám, splnění hlavního cíle práce „*Zjistit, jak se děti z muslimských rodin začleňují do výchovně vzdělávacího procesu tělesné výchovy na základních školách*”. V kapitole č.5.3.2 *Doporučení pro inkluzivní tělesnou výchovu se zaměřením na muslimské žáky*, jsem sepsal **jedenáct doporučení**, která by mohla napomoci k jednoduššímu a zdárnému začlenění muslimských žáků do výchovně vzdělávacího procesu tělesné výchovy na základních školách.

Závěrem práce je možné konstatovat, že děti z muslimských rodin se obtížně začleňují a jsou do určité míry znevýhodněné ve výchovně vzdělávacím procesu tělesné výchovy na základních školách.

Práce je zaměřena pouze na problémy se začleňováním žáků z muslimských rodin do výchovně vzdělávacího procesu tělesné výchovy na základních školách. Jelikož muslimské rodiny kladou velký důraz na vzdělání, a jsou velmi ostražitě a citlivě vůči svým dětem, prokázalo se, že školství je jednou s klíčovou oblastí vzájemného porozumění, na kterém se dá začít stavět. Tělesná výchova jako povinný předmět, kde dochází k největším střetům kultur a jejich názorů na způsob výuky, je mostem ke vzájemnému pochopení. Včasné pochopení a porozumění potřebám cizinců zde

žijících, a přijmutí nezbytných kroků, pomůže k jejich bezproblémové integraci do české společnosti.

Doufám, že tato práce pomůže k vypracování dalších opakovaných a dlouhodobě zaměřených výzkumů.

RVP = rámcový vzdělávací program

RVPZV = rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

ŠVP = školní vzdělávací program

CASNAV = akademické francouzské centrum pro vzdělávání nově příchozích dětí bez dostatečné znalosti francouzského jazyka

Sekularismus = je postoj spočívající v tom, že státní moc, státní instituce a stát sám mají být nezávislé na náboženství a náboženském uvažování. Opakem sekularismu j

Teokracie = způsob vládnutí úzce spjatý s náboženstvím

Imigrant = přistěhovalec

Emigrant = vystěhovalec; vyhnanec, vyhoštěnec uprchlík

Konvertovat = přejít na jinou víru

Islámský stát = stát kde dominuje obyvatelstvo s muslimskou vírou, či kde islám má hlavní vliv v politické rovině

Umma = celosvětová muslimské komunita

Zásady Islámu = existuje pět hlavních zásad Islámu (Vyznání víry, Modlitby, Půst v měsíci ramadánu, Zakát, Pout' do Mekky)

Halal strava = strava vhodná pro muslimy

Hidžáb = muslimský šátek, kterým si žena zahaluje vlasy, krk a poprsí.

Burka = je oděv ženy islámského vyznání v některých oblastech. Zakrývá celé tělo i s obličejem

Čádor = je druh islámského oděvu pro ženy. Jedná se o dlouhý, splývavý oděv z černé nebo tmavě vzorované látky. Odhaluje ženinu tvář, ale zakrývá zbytek jejího těla až po kotníky.

9.1 LITERATURA

1. BARŠOVÁ, A.; BARŠA, P. *Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*, MPÚ MU, Brno, 2005.
2. BENN, T.; JAWAD, H. *Choice and Opportunity: Supporting Muslim Girls Career Aspirations*, Brill Publishing, 2003.
3. BOOTH, T.; SWANN, W.; MASTERTON, M.; POTTS, P. *Curricula for Diversity in education*, The open university, 1992.
4. BORAN, A.; ELLOY, J. *Decoding Discrimination: Lifting the Veil of Religious and Cultural Identities*, Chester Academic Press, 2006.
5. CESARI JOCELYNE *When Islam and Democracy Meet: Muslims in Europe and in the United States*, 2006.
6. GARDINER, R.; CAIRNS, J.; LAWTON, D. *Consensus or Conflict ?* Routledge, 2005.
7. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*, Praha : Portál, 2005.
8. HENDL, J. *Přehled statistických metod zpracování dat*, Praha: Portál, 2004.
9. JEFFCOATE, R. *Ethnic minorities and education*, Butler&Tanner, 1984.
10. J.E. MCGEE, *Keeping the faith: a study of Muslim schoolgirls' identity and participation in, school-based PE, and teachers' understanding of students' religious needs*, 2011.
11. KROPÁČEK, L. *Islámský fundamentalismus*, Vyšehrad, Praha, 1996.
12. MARIE PARKER *Children of Islam: A Teacher's Guide to Meeting the Educational Needs of Muslim Children.*: Trentham Books Limited, 1995. ISBN 1858560349.
13. MARIE PARKER *Aiming High: Raising the Attainment of Pupils from Culturally Diverse Backgrounds* , Sage Publications, 2007. ISBN 9781412929394
14. MARIE PARKER *In Good Faith: Schools, Religion and Public Funding*, 2005.
15. MICHAEL SWANN, RUNNYMEDE TRUST *Education for all: Ethnic minorities and education*
16. POSPÍŠIL, I. *Práva národnostních menšin*, Eurolex Bohemia, Praha, 2006.
17. SYMEON DAGKAS, KATHLEEN ARMOUR *Inclusion and Exclusion Through Youth Sport*, 2011.

18. SYMEON DAGKAS, TANSIN BENN, HAIFAA JAWAD, *Multiple voices: improving participation of Muslim girls in physical education and schools sport*, 2011.

9.2 VĚDECKÉ ČLÁNKY A PRÁCE

19. ADAMCOVÁ, J. *Asimilace muslimů v Nizozemsku*, Fakulta mezinárodních vztahů, Vysoká škola ekonomická v Praze, BC, 2011.
20. HEŘMANOVÁ, E.; FARYADOVÁ, K. *Efektivnost integrace muslimských minorit v zemích EU (se zaměřením na situaci v Česku)*, Současná Evropa, 2012.
21. JIRSENSKÁ, L. *Integrace muslimských minorit v zemích západního světa (Francii, VB, SRN a ČR) po 11. září 2001*, BC, 2008.
22. SVOBODOVÁ, K. *Názory muslimů a muslimek na výchovu a vzdělávání muslimských dětí*, Masarykova univerzita, Brno, BC, 2009.
23. ŠIMONOVSKÁ, A. *Cizinci jako součást francouzského vzdělávacího systému*, DP, Brno, 2010.
24. TOPINKA, D. *Integrační proces muslimů v České republice - pilotní projekt*, VeryVision, Výzkumná zpráva, 2007.
25. TOPINKA, D. *Významy vzdělávání v procesu integrace muslimů v České republice*, Katedra sociologie a andragogiky, Filozofická fakulta, Vědecká práce, 2011.

9.3 INTERNETOVÉ ZDROJE

26. <http://www.uplnezneni.cz/zakon/561-2004-sb-o-predskolnim-zakladnim-strednim-vyssim-odbornem-a-jinem-vzdelavani-skolsky-zakon/>, [online] [cit. 5.5.2013].
27. <http://www.novinky.cz>, 2009, [online] [cit. 14.7.2013].
28. <http://www.czso.cz>, [online] [cit. 1.12.2013].
29. http://www.unesco.org/education/nfsunesco/pdf/SPORT_E.PDF, [online] [cit. 11.4.2013].
30. <http://www.cizinci.cz/clanek.php?id=35&lg=1>, [online] [cit. 6.1.2014].
31. http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_298.pdf, [online] [cit. 20.5.2013].
32. <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV-pomucka-ucitelum.pdf>, [online] [cit. 7.7.2013].
33. <http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx>, [online] [cit. 8.5.2013].

34. http://www.ligakomunitnichskol.cz/data/tomanek/komunitni_inkluzivni_model_vzdelavani.pdf
35. http://www.iapesgw.org.uk/index.php?option=com_content&view=article&id=11&Itemid=9, [online] [cit. 3.1.2014].
36. <http://www.csmonitor.com/World/Europe/2010/0120/Why-German-public-schools-now-teach-Islam>, [online] [cit. 6.6.2013].
37. http://www.soze.cz/wp/wp-content/storage/clanek_integrace_imigrantu_do_vzdelavaciho_systemu.pdf, [online] [cit. 10.8.2013].
38. <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/120717-francie-satek-na-obliceji-ode-dneska-za-pokutu/>, [online] [cit. 9.11.2013].
39. <http://www.novinky.cz/ekonomika/253263-obyvatel-ceska-pribyva-ovsem-kvuli-cizincum.html?ref=boxF>, [online] [cit. 15.10.2013].
40. http://iss.fsv.cuni.cz/iss-20-version1-drazdakova_teze.pdf, [online] [cit. 8.9.2013].
41. <http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=3471>, [online] [cit. 11.10.2013].
42. <http://www.uppsatser.se/uppsats/dfcf389894/>, [online] [cit. 6.9.2013].
43. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics, [online] [cit. 6.11.2013].
44. http://cs.wikipedia.org/wiki/Inkluzivn%C3%AD_vzd%C4%9Bl%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD, [online] [cit. 12.9.2013].
45. http://en.wikipedia.org/wiki/Islam_in_Germany#In_Education_System
46. http://wiki.knihovna.cz/index.php?title=Dotazn%C3%ADkov%C3%A1_%C5%A1et%C5%99en%C3%AD, [online] [cit. 20.10.2013].
47. http://cs.wikipedia.org/wiki/Kvantitativn%C3%AD_v%C3%BDzkum, [online] [cit. 6.12.2013].
48. <http://en.wikipedia.org/wiki/Multiculturalism>, [online] [cit. 4.12.2013].

9.4 POUŽITÉ ODKAZY

49. <http://islamcz.cz>, [online] [cit. 6.12.2013].
50. <http://mesita.cz>, [online] [cit. 6.2.2014].
51. <http://islamweb.cz>, [online] [cit. 24.1.2014].
52. www.proislam.org/forum, [online] [cit. 1.2.2014].
53. <http://muslimskelisty.eu>, [online] [cit. 11.2.2014].
54. www.scio.cz, [online] [cit. 20.1.2014].
55. <http://www.inkluzivniskola.cz/>, [online] [cit. 6.1.2014].

56. <http://www.zskostelec.cz/>, [online] [cit. 11.10.2013].
57. <http://www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/tr/jawad-haifaa.aspx>, [online] [cit. 16.11.2013].
58. <http://islamqa.com/en/ref/106910>, [online] [cit. 6.5.2013].
59. www.muslimka.estranky.cz/, [online] [cit. 6.7.2013].
60. <http://www.bera.ac.uk/commissioning-and-consuming-research-in-education/conducting-and-managing-commissioned-research/>, [online] [cit. 14.10.2013].
61. www.peeplo.com/Education+For+All, [online] [cit. 18.11.2013].
62. www.ask.com/Inquiry+Report, [online] [cit. 6.12.2013].
63. <http://www.hedvabnastezka.cz/rady/sunnite-siite-a-dalsi-sekty>,

10 PŘÍLOHY

10.1 PŘÍLOHA Č.1 - PRŮVODNÍ LETÁKY

1) PRŮVODNÍ LETÁK V ČESKÉM JAZYCE

Přední strana letáku

Jsou děti z muslimských rodin znevýhodněné v tělesné výchově na základních školách?

Rok od roku přibývá více cizinců, kteří se v České republice usazují natrvalo a zakládají zde své rodiny. Česká republika se tedy stává jejich domovem, přestože nejsou Čechy, a tak zde postupně vzniká multikulturní stát, kde vedle sebe bude žít mnoho občanů z různých národů s odlišnou kulturou, vyznáním, zvyklostmi a jazyky. Česká republika, její občané a naše školství nejsou na tento trend zcela připraveni.

Nejdůležitějším a nejcitlivějším bodem našeho společného soužití je spokojenost našich dětí. Každý rodič chce, aby jeho dítě bylo spokojené, šťastné a dobře prospívalo ve škole. Proto se v tomto výzkumu budeme zabývat právě dětmi a jejich vztahem ke vzdělávání. Pokud se podíváme do ostatních států Evropy (Německo, Anglie, Francie, atd.), které mají mnohem delší zkušenosti se začleňováním cizinců do společnosti, tak i přesto největším problémem zůstává školství. Jazykové rozdíly při hodinách se celkem rychle odbourají, ale největším kulturním rozdílem je způsob, vedení a náplň hodin tělesné výchovy.

Tento výzkum má sloužit k tomu, aby se zjistilo, jaké jsou potřeby a názory muslimů zde žijících, vyhodnotit je, a podle nich zapracovat na zlepšení přístupu k muslimským žákům při hodinách tělesné výchovy. Tento výzkum bude poslán, a doufám, že i později využít na ministerstvu školství.

Zadní strana letáku

Drazí rodiče,

jmenuji se Michal Hájek a provádím výzkum na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

Dovolte mi, abych Vás požádal o vyplnění krátkého formuláře na webových stránkách www.mojeanketa.cz/pruzkum/215603308/

Všechny osobní údaje, adresa a jméno školy zůstanou v utajení. Školy a učitelé se nedozví, jak jste odpovídali.

Pokud dotazník vyplníte, děláte to pro vylepšení studia na základních školách pro vaše děti!!

Tento výzkum je určen pouze pro muslimské rodiče, co mají své děti na školách v ČR. Cílem výzkumu je zjistit spokojenost muslimských žáků a jejich rodičů s hodinami tělesné výchovy na základních školách a případně vypracovat doporučení, jak by se hodiny tělocviku mohly vylepšit pro muslimské žáky.

Pokud máte více dětí chodících do školy prosím o vyplnění dotazníku za každé dítě (chlapec/dívka).

2) PRŮVODNÍ LETÁK V ANGLICKÉM JAZYCE

Přední strana letáku

Are children from Muslim families at a disadvantage during Physical Education (PE) lessons in primary schools?

Year by year there are more foreigners living in the Czech Republic. They are staying and starting new families rather than migrating back to their home countries. Even though they are not of Czech nationality, the Czech Republic becomes their new permanent home. The Czech Republic is slowly becoming a multicultural state with many citizens that have different cultures, customs, religious beliefs and languages. In the Czech Republic, Czech citizens and the education system are not well prepared for this new multicultural society. The most important and one of the most sensitive points of our lives is the happiness of our children. Every parent wants to have a happy and healthy child, with very good grades from school. That is why this survey has been created - to examine the relationship of these immigrant children and their educational experience.

Even though other states in Europe (e.g. Germany, England, France...etc.) have had many decades of experience with integrating immigrants into their society, they are still facing problems with their educational systems. Language barriers can be broken quickly at times; however, a major problem that schools face are Physical Education lessons, due to the difference in cultures that must be integrated and understood.

This survey is designed to help find out the needs and problems of Muslims students and their parents during PE lessons. The result of this survey will help to meet the needs of Muslim students during PE lessons for the Czech Ministry of Education, the local schools, PE teachers and the school administration.

Zadní strana letáku

17 October 2013

To: Parents of Muslim Students

Re: Survey of Cultural Differences in Physical Education Classes for Muslim Students

Dear Parents,

On behalf of the Pedagogical Faculty of Charles University in Prague, I am completing a research project.

This survey has been created for Muslim parents who have children in primary schools in the Czech Republic. The result of this survey will help schools, teachers and the Ministry of Education to create a better environment for Muslim children during Physical Education lessons and meet the needs of Muslim students. For more information please refer to the brief information provided on the reverse of this letter.

Filling out this survey will help your children have a better future!

Let me please ask you to fill out this short survey located at:

www.mojeanketa.cz/pruzkum/215603308/

All your private information, the name of the school...etc. will be kept confidential. Schools and teachers will not be allowed to have access to see how you have answered.

If you have more than one child attending school, please complete one survey for each child!

Thank you in advance for your assistance,

Mgr. Michal Hájek

3) PRŮVODNÍ LETÁK V ARABŠTINĚ

Přední strana letáku

هل لدى ابناء العائلات المسلمة عوائق خلال مادة التربية البدنية في المدارس الابتدائية؟

عام بعد عام، تزيد نسبة الاجانب في جمهورية التشيك. انهم يؤسسون عائلات بدلاً من الرجوع الى بلادهم. حتى و إن ام يحملوا الجنسية التشيكية، تصبح جمهورية التشيك وطنهم الدائم. لقد اصبحت جمهورية التشيك تتقدم لتصبح دولة متعددة الثقافات، اي ان لديها عادات وتقاليد مختلفة، كما ان الديانات واللغات تختلف ايضا. في جمهورية التشيك، المواطنين التشيكيين ونظام التعليم ليس مؤهل بعد لأن تصبح جمهورية التشيك دولة متعددة الثقافات.

احدى اهم و اشد النقاط تحسس من حياتنا هي ان نجعل ابنائنا سعيدين. كل اولياء الامور يريدون طفلا سعيدا وصحي، بدرجات عالية و جيدة جدا في دراسته. هذا هو سبب قيامي بالدراسة هذه، لأختبر العلاقة بين هؤلاء الطلبة المهاجرين وتجاربهم الدراسية.

حيث ان بعض الولايات الاوروبية، (مثال: المانيا، بريطانيا، فرنسا... الخ) لديها خبره تخص المهاجرين الى دولهم منذ فترة طويله، لا زالوا يواجهون مشاكل في نظام التعليم. حدود اللغة تستطيع ان تنقسم سريعا في بعض الاحيان، لكن المشكله الاساسية التي يواجهها التعليم هي مادة التربية البدنية، نظرا الى اختلاف الثقافات التي يجب على المدارس فهمها.

هذا البحث مصمم لمساعدة معرفة متطلبات ومشاكل الطلاب المسلمين و اولياء امورهم خلال مادة التربية البدنية. نتيجة هذا البحث سيساعدنا على ارسال و اعلام و البحث عن الحلول لوزارة التربية والتعليم بجمهورية التشيك، والمدارس المحلية، معلمين ومعلمات التربية البدنية، و ادارة المدارس.

17، أكتوبر، 2013

الى: اولياء امور الطلاب المسلمين.
الموضوع: دراسة اختلاف الثقافات في مادة التربية البدنية للطلاب المسلمين.

اعزائي اولياء الامور،

انا اكمل مشروع بحث يتعلق بدراسة للقسم التربوي في جامعة تشارلز في براغ.

هذه الدراسة لأولياء امور المسلمين الذين لديهم طلاب في مدارس ابتدائية في جمهورية التشيك. نتيجة هذه الدراسة ستساعد المدارس، المعلمين و وزارة التربية والتعليم لصنع بيئة افضل للطلاب المسلمين خلال مادة التربية البدنية ومعرفة متطلبات الطلاب المسلمين. لمعلومات اخرى، الرجاء الرجوع لقراءة المعلومات التي في خلف هذه الصفحة.

املاء هذا البحث سيساعد ابنائكم للحصول على مستغفل افضل!

ارجوا منكم املاء الدراسة القصيرة المرفقة ادناه:

www.mojeanketa.cz/pruzkum/215603308/

جميع المعلومات الخاصة، كاسم المدرسة... الخ ستكون بأمان. المدارس والمعلمين لن يسمح لهم بدخول ورؤية اجاباتكم.

ان كان لديك اكثر من طفل يرتاد المدرسة، الرجاء اكمال دراسة لكلاً منهم!

شكرا لمساعدتكم،

الاستاذ. مايكل هايك

4) PRŮVODNÍ LETÁK V TUREČTINĚ

Přední strana letáku

Müslüman Ailelerin Çocukları Beden Eğitimi Dersleri'nde zorluk yaşıyorlar mı?

Çek Cumhuriyeti'nde yaşayan yabancı sayısı her yıl artmaktadır. Burada kalan yabancılar bir müddet sonra kendi ülkelerine dönmek yerine, kalmayı ve hayatları burda idam ettirmeyi tercih ediyorlar. Çek olmamalarına rağmen, Çek Cumhuriyeti onlar için ikinci bir vatan olmaktadır. Çek Cumhuriyeti, bünyesinde bulundurduğu farklı ülkelerden ve kültürlerden gelen yabancılarla çok kültürlü bir devlet yapısı olma yolunda ilerlemektedir. Çek Cumhuriyeti'ndeki eğitim sistemi ve Çekler oluşan bu çok kültürlü yapı için hazır değildir.

Hayatımızdaki en önemli şeylerden biri çocuğumuzun mutluluğudur. Her anne ve baba çocuğunun sağlıklı, başarılı ve mutlu bir birey olarak yetiştiğini görmek ister. Bu açıdan yola çıkılarak, yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim süreçlerinde yaşadıkları deneyimler hakkında bilgi sahibi olmak amacıyla bu anket düzenlendi.

Avrupa'daki bir çok ülke (Almanya, İngiltere, Fransa gibi) yabancı uyruklu öğrencilerle yıllardan beri süre gelen bir deneyim yaşamasına rağmen, hala daha eğitim sistemlerinde sorun yaşamaktadırlar. Dil problemi çok kısa bir sürede çözülebilir olsa da en büyük problem Beden Eğitimi derslerinde yaşanmaktadır. Bunun da nedeni öğrencilerin farklı kültürlerden gelmeleridir.

Bu anket Müslüman öğrencilerin ve ebeveynlerinin ihtiyaçları ve problemlerini saptamak için hazırlanmıştır. Bu anketin sonucu Çek Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı, Çek devlet okulları, Beden Eğitimi öğretmenleri ve okul yöneticileri için büyük önem taşımaktadır. Çünkü bu anketin sonucu Müslüman öğrencilerin Beden Eğitimi derslerindeki ihtiyaçlarına yardımcı olma amacı taşımaktadır.

Zadní strana letáku

17 Ekim 2013

Kime: Müslüman veliler

Konu: Müslüman çocuklar için Beden Eğitimi Derslerindeki Kültürel Farklılıklar Anketi

Değerli Veliler,

Karlova Üniversitesi Pedagoji Fakültesi'nde başladığım araştırma projemi tamamlamak üzereyim.

Bu anket Çek Cumhuriyeti'nde çocuğu ilkokulda okuyan Müslüman veliler için hazırlandı. Bu anket Müslüman çocukların beden eğitimi derslerinde daha rahat bir ortam hazırlamak ve onların ihtiyaçlarına cevap vermek amacıyla yapıldı. Ayrıca sonuçlar okullara, öğretmenlere ve Çek Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı'na katkı sağlayacaktır.

Bu anketi doldurmak, çocuğunuza daha iyi bir gelecek sunulmasına yardımcı olacaktır.

Aşağıdaki linkte bu anketi bulacaksınız:

www.mojeanketa.cz/pruzkum/215603308/

Tüm bilgiler (okulun adı, özel bilgiler, .. vb) gizli tutulacaktır. Okulların ve öğretmenleri bu anketi görme yetkisi yoktur.

Eğer okula birden fazla giden çocuğunuz varsa, lütfen her birisi için birer tane anket doldurunuz.

Zamanınız ve desteğiniz için teşekkür ederim.

Mgr. Michal HAJEK

10.2 PŘÍLOHA Č. 2 - DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Jméno a adresa školy do které vaše dítě chodí? / Name and address of the school of your child? / اسم وعنوان مدرسة طفلك / Çocuğunuzun adı ve adresi nedir?

☐ .....

2. Jak dlouho žijete v Čechách? / How long have you lived in the Czech Republic? / كم / هل تستطيع تحدث اللغة التشيكية جيداً? / Ne kadar zamandır Çek Cumhuriyeti'nde yaşıyorsunuz?

☐ NARODIL JSEM SE V ČR. / I WAS BORN IN CZECH REPUBLIC. / ولدت في جمهورية التشيك / Çek Cumhuriyeti'nde doğdum.

☐ 1-5 ☐ 5-10 ☐ 10-15 ☐ 15-20 ☐ 20-25 ☐ 25-30 ☐ 30-35 ☐ 35-40

☐ 40-45 ☐ 45-50 ☐ 50-55 ☐ 55-60 ☐ 60 +

3. Jaká je země vašeho původu? / What is the country of your origin? / ما اسم دولتك? / Anavatanınız neresi?

☐ ZEMĚ / COUNTRY / الدولة / ÜLKE ADI

4. Mluvíte dobře česky? / Can you speak Czech well? / هل تستطيع تحدث اللغة التشيكية جيداً? / İyi Çekce konuşabiliyor musunuz?

☐ ANO / YES / أجل / EVET

☐ NE / NO / لا / HAYIR

5. Který jazyk je pro vás ten hlavní? / What is your main language? / ما هي لغتك الأم? / Anadiliniz nedir?

☐ ČESKÝ / CZECH / التشيكية / Çekce

☐ TURECKÝ / TURKISH / التركية / Türkçe

☐ ARABSKÝ / ARABIC / العربية / Arapça

☐ Ostatní / Others / أخرى / Diğer

6. Budete tento dotazník vyplňovat pro syna nebo pro dceru? / Are you answering these questions for your son or daughter? / هل تجيب هذه الاسئلة لابنك تو لابنتك? / Bu soruları oğlunuz için mi yoksa kızınız için mi cevaplıyorsunuz?

☐ SYN / SON / ابني / OĞUL

☐ DCERA / DAUGHTER / ابنتي / KIZ

7. Mluví vaše dítě dobře česky? / Does your child speak Czech well? / هل يتحدث طفلك / اللغة التشيكية جيداً? / Çocuğunuz iyi Çekce konuşuyor mu?

☐ ANO / YES / أجل / EVET

☐ NE / NO / لا / HAYIR

8. Který jazyk je pro vaše dítě ten hlavní? / What is the primary language of your child? / ما هي اللغة الام لطفلك؟ / Çocuğunuzun anadili nedir?

- ☐ ČESKÝ / CZECH / التشيكية / Çekce
- ☐ TURECKÝ / TURKISH / التركية / Türkçe
- ☐ ARABSKÝ / ARABIC / العربية / Arapça
- ☐ Ostatní / Others / اخرى / Diğer

9. Kolik je let vašemu dítěti? / How old is your child? / كم عمر طفلك؟ / Çocuğunuz kaç yaşında?

[1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] [9] [10] [11] [12] [13] [14] [15]

10. Věříte v Allaha a uznáváte Mohameda jako proroka Božího? / Do you believe in Allah and do you recognize Mohamed as Allah's prophet? / هل تؤمن بالله ورسوله محمد؟ / Allaha ve Hz. Mumhammed'in onun elçisi olduğuna inanıyor musunuz?

- ☐ ANO / YES / اجل / EVET
- ☐ NE / NO / لا / HAYIR

11. Jste praktikující muslim? / Are you a practicing Muslim?? / هل انت مسلم حديث؟ / Kendinizi müslümanlığın gereklerini yapan biri olarak tanımlar mısınız?

- ☐ ANO / YES / اجل / EVET
- ☐ NE / NO / لا / HAYIR

12. Preferovali byste pro své dítě školu, ve které většinu žáků tvoří muslimské děti? / Would you prefer a school where there are more Muslims students? / لـضفتس له / inمدرسة حديث ي كون هناك طلاب مسلمين اكثر؟ / Çocuğunuz için hangi tür okul tercih edersiniz?

- ☐ ANO / YES / اجل / EVET
- ☐ NE / NO / لا / HAYIR

13. Jakou školu byste preferovali pro své dítě? / What kind of school would you prefer for your child? / اي نوع من المدارس تفضل لطفلك؟ / Çocuğunuz için hangi tür okul tercih edersiniz?

- ☐ SMÍŠENOU / mixed one (boys and girls together) / مختلطة (بنين وبنات معا) / Kızlar ve erkeklerin bir arada olduğu
- ☐ ODDĚLENOU (KLUCI, HOLKY ZVLÁŠTĚ) / Separate school (boys and girls separately) / منفصلة (البنين معا) / Kız ve erkeklerin ayrı tutulduğu
- ☐ Ostatní / Others / اخرى / Diğer

14. Jaký je nejoblíbenější předmět vašeho dítěte? / What is your child's favorite subject? / اي مادة يفضلها ابنك؟ / Çocuğunuzun en sevdiği ders hangisidir?

- ☐ MATEMATIKA / MATH / الرياضيات / MATEMATİK
- ☐ FYZIKA / SCIENCE / العلوم / FEN

- ☐ ZEMĚPIS / GEOGRAPHY / الجغرافيا / Coğrafya
- ☐ JAZYKY / LANGUAGES / اللغات / Yabancı Dil
- ☐ DĚJEPIS / HISTORY / التاريخ / TARİH
- ☐ TĚLESNÁ VÝCHOVA / PHYSICAL EDUCATION / التربية البدنية / Beden Eğitimi
- ☐ Ostatní / Others / أخرى / Diğer

15. Který je nejméně oblíbený předmět vašeho dítěte? / Which subject is your child's least favorite? / أي مادة لا يفضلها طفلك؟ / Çocuğunuzun en az sevdiği ders hangisidir?

- ☐ MATEMATIKA / MATH / الرياضيات / MATEMATİK
- ☐ FYZIKA / SCIENCE / العلوم / FEN
- ☐ ZEMĚPIS / GEOGRAPHY / الجغرافيا / Coğrafya
- ☐ JAZYKY / LANGUAGES / اللغات / Yabancı dil
- ☐ DĚJEPIS / HISTORY / التاريخ / TARİH
- ☐ TĚLESNÁ VÝCHOVA / PHYSICAL EDUCATION / التربية البدنية / Beden Eğitimi

16. Sportujete? / Do you participate in any sports? / هل تشارك في أي نوع من أنواع الرياضة؟ / Herhangi bir spor yapıyor musunuz?

- ☐ ANO / YES / أجل / EVET
- ☐ NE / NO / لا / HAYIR

17. Zúčastňuje se vaše dítě nějaké mimoškolní sportovní aktivity? / Does your child participate in any after school sport activity? / هل يحب طفلك المشاركة في أي نشاط رياضي بعد المدرسة؟ / Çocuğunuz okuldan sonraki spor faaliyetlerine katılıyor mu?

- ☐ ANO / YES / أجل / EVET
- ☐ NE / NO / لا / HAYIR (Přesunout na otázku č.: 19)

18. Jakou mimoškolní sportovní aktivitu vaše dítě navštěvuje? / Which after school sport activity does your child attend? / أي نشاط رياضي بعد وقت المدرسة يشارك فيه طفلك؟ / Çocuğunuz hangi spor aktivitesine katılıyor?

- ☐ FOTBAL / FOOTBALL / كرة القدم / FUTBOL
- ☐ BASKET / BASKETBALL / كرة السلة / BASKETBOL
- ☐ ATLETIKA / ATLETICS / الألعاب الرياضية / ATLETİZM
- ☐ DALŠÍ SPORTY / OTHERS / أخرى / Diğer

19. Jste spokojení s výukou tělocviku na českých školách? / Are you happy with the PE lessons in Czech schools? / هل أنت سعيد بوجود مادة التربية البدنية في المدارس التشيكية؟ / Çek okullarındaki beden eğitimi derslerinden memnun musunuz?

20. Nabídla vám škola program pro začlenění vašeho dítěte či program na řešení multikulturních potřeb? / Does the school have any program to integrate your child or any program to help solve multicultural issues? هل هناك اي نظام تستطيع المدارس فعلها / لمساعدة طفلك لحل مسألة تعدد الثقافات؟ / Okulunuzun farklı kültürlerin doğurduğu sorunlara yardımcı olmak amacıyla düzenlediği bir program var mı?

☐ ANO / YES / اجل / EVET

☐ NE / NO / لا / HAYIR

21. Myslíte si, že tělocvik je důležitý předmět? / Do you think PE is an important subject? / أعتقد ان تربية البدنية يمكن ان تصبح اختيارية؟ / Beden eğitiminin önemli bir ders olduğunu düşünüyor musunuz?

☐ ANO / YES / اجل / EVET

☐ NE / NO / لا / HAYIR

22. Myslíte si, že by tělocvik měl být nepovinný předmět? / Do you think that PE should be a voluntary subject? / هل تعتقد بأن مادة التربية البدنية يمكن ان تصبح اختيارية؟ / Sizce Beden eğitimi dersleri seçmeli olmalı mı?

☐ ANO / YES / اجل / EVET

☐ NE / NO / لا / HAYIR

23. Držíte půst Ramadan? / Do you fast during Ramadan? / هل تصوم خلال شهر رمضان؟ / Ramazanda oruç tutuyor musunuz?

☐ ANO / YES / اجل / EVET

☐ NE / NO / لا / HAYIR

24. Drží vaše dítě Ramadan? / Does your child fast during Ramadan? / هل يصوم طفلك خلال شهر رمضان؟ / Ramazanda çocuğunuz oruç tutuyor mu?

☐ ANO / YES / اجل / EVET

☐ NE / NO / لا / HAYIR (Přesunout na otázku č.: 26)

25. Má vaše dítě úlevy během hodin tělocviku při Ramadánu? / Does your child have to participate in PE lessons during Ramadan? / هل يجب على طفلك المشاركة في مادة التربية البدنية خلال شهر رمضان؟ / Çocuğunuz Ramazan'da beden eğitimi derslerine katılıyor mu?

☐ ANO / YES / اجل / EVET

☐ NE / NO / لا / HAYIR

26. Myslíte si, že učitelé tělocviku rozumí, proč drží vaše dítě ramadan? / Do you think the teachers understand why your child fasts? / لفط اذا لم نومه في نيام عمل دقت عت له / elnemtergö ecziS / صوم؟ / çocuğunuzun neden oruç tuttuğunu anlıyorlar mı?

☐ ANO / YES / اجل / EVET

☐ NE / NO / لا / HAYIR

27. Zeptal se Vás učitel tělesné výchovy na vaše názory a potřeby pro vaše dítě při hodinách tělesné výchovy? / Did the PE teacher asked you about your opinion and needs for your child during PE lessons? / سألك معلم طفلك عن رأيك و متطلباتك خلال حصص التربية البدنية؟ / Beden eğitimi öğretmeni size düşünceleriniz ve çocuğunuzun gereksinimleri hakkında soru sordu mu?

☐ ANO / YES / اجل / EVET

☐ NE / NO / لا / HAYIR

28. Preferujete, aby vedl hodinu tělesné výchovy učitel či učitelka? / Do you prefer a female PE teacher or a male PE teacher for your child? / هل تفضل معلم لو معلمة لمادة التربية البدنية؟ / Çocuğunuz için bayan mı yoksa erkek beden öğretmeni mi tercih edersiniz?

☐ UČITELKA PRO HOLKY A UČITEL PRO CHLAPCE / MALE TEACHER FOR BOYS, FEMALE TEACHER FOR GIRLS / معلم للبنات و معلم للبنين / Erkekler için erkek öğretmen kızlar için bayan öğretmen

☐ JE MI TO JEDNO / I DONT CARE / لا يهمني / Farketmez

29. Má učitel tělocviku dostatek porozumění pro vaše dítě? / Does the PE teacher have enough sympathy for your child? / هل يحمل معلم طفلك التربية البدنية تعاطف كافي لطفلك؟ / Beden eğitimi öğretmenin çocuğunuza yeteri kadar sempatisi var mı?

☐ ANO / YES / اجل / EVET

☐ NE / NO / لا / HAYIR

30. Mohli by učitelé tělesné výchovy dělat něco jinak? / Could the PE teachers do anything different to meet your needs? / هل يستطيعون معلمين التربية البدنية فعل اي شيء لمعرفة / متطلباتك؟ / Beden eğitimi öğretmenleri sizin ihtiyaçlarınıza zemin oluşturabilecek farklı birşey yaptı mı?

☐ ANO / YES / اجل / EVET

☐ NE / NO / لا / HAYIR

☐ CO? / WHAT? / ماذا؟ / Ne yaptı?

31. Máte přímý kontakt s učitelem tělocviku? / Do you have any direct contact with the PE teacher? / هل تتواصل مع معلم التربية البدنية؟ / Beden eğitimi öğretmeniyle direk kontağa geçebiliyor musunuz?

☐ ANO / YES / اجل / EVET

☐ NE / NO / لا / HAYIR

32. Jaké druhy hodin tělocviku preferujete? / What kind of PE lesson do you prefer? / اي نوع من حصص التربية البدنية تفضل؟ / Nasıl bir beden eğitimi dersi seçerdiniz?

☐ SPOLEČNĚ (HOLKY+KLUCI) / MIXED-SEX (BOYS+GIRLS) / مختلط (بنين وبنات) / Karışık (kızlar+erkekler)

☐ ODDĚLENĚ / SINGLE SEX / منفصل (بنين وبنات وحدهم) / Sadece tek bir cinsiyet

☐ PRO DĚTI DO 5TŘÍDY SPOLEČNĚ A OD ŠESTÉ ODDĚLENĚ / TILL FIFTH GRADE MIXED-SEX AND FROM SIXTH GRADE SINGLE SEX / مختلط الى الصف الخامس ابتدائي ثم من الصف السادس ابتدائي منفصل / 5. Sınıfı kadar karışık, 6.sınıftan sonra tek cinsiyet

33. Vadí vám sportovní oblečení vašeho dítěte na tělocviku, kraťasy, tričko? / Do you mind how students and your child dress up for PE lessons (For example shorts and tee-shirt)? (Örnek; şort ve t-shirt) / كيف يرتدي الطلاب وطفلك لمادة التربية البدنية؟ / Beden eğitimi derslerinde çocuğunuzun nasıl giyinmesi gerektiğine önem veriyor musunuz?

☐ ANO / YES / اجل / EVET

☐ NE / NO / لا / HAYIR

34. Nosí vaše dcera šátek? / Does your daughter wear a head scarf? / هل ترتدي ابنتك حجاب؟ / Kızının başı kapalı mı?

☐ ANO POŘÁD / YES, ALL THE TIME / دائما / Evet her zaman

☐ ANO JENOM MIMO ŠKOLU / YES, ONLY OUT OF SCHOOL / خارج المدرسة / Evet okul hariç

☐ NENOSÍ JE MOC MLADÁ ALE V BUDOUCNU NOSIT BUDE / DOESNT WEAR SHE IS TOO YOUNG BUT IN THE FUTURE SHE WILL / لا، لا زالت صغيرة، لكن في المستقبل / Şuanda çok küçük ama büyüyünce başını kapatacak

☐ NENOSÍ A NOSIT NEBUDE / SHE DOESNT WEAR AND SHE WILL NOT WEAR / لا، ولن تفعل / Hayır değil ve başını kapatmayacak

35. Vadilo by Vám kdyby se vaše dítě zúčastnilo hodiny plavání? / Would you mind if your child participates in swimming lessons? / هل تمنع اذا شارك طفلك في حصة السباحة؟ / Çocuğunuzun yüzme derslerine katılmasında bir sakınca görüyor musunuz?

☐ ANO / YES / اجل / EVET

☐ NE / NO / لا / HAYIR

36. Vadilo by Vám kdyby vaše dítě bylo v plavkách? / Do you mind if your child wears a swimming suit? / هل تمنع اذا ارتدى طفلك لباس السباحة؟ / Çocuğunuzun mayo giymesinde bir sakınca görüyor musunuz?

☐ ANO / YES / اجل / EVET

☐ NE / NO / لا / HAYIR

37. Vadí vašemu dítěti šatny, kde se převléká více dětí stejného pohlaví? / Does your child mind changing with other schoolmates in one changing room? / كل فط عنامي له / luko reğid zunuğucoÇ / في ت بديل ملابسه مع طلاب اخرين في غرفة واحدة؟ / arkadaşlarının önünde üstünü değiştirmekte sakınca görüyor mu?

☐ ANO, CHCE BÝT SAMO / YES, MY CHILD WANTS TO BE ALONE / اجل طفلي يريد الارتداء لوحده / Evet, çocuğum yalnız olmak istiyor

☐ NE, JE TO JEDNO / NO IT DOESNT MATTER / لا يهم / Hayır, bu söz konusu değil

38. Vadí vašemu dítěti sprchovat se s ostatními žáky? / Does your child mind taking a shower with other students? / لك في الاغتسال مع طلاب اخرين؟ / فط عنامي له / Çocuğunuz diğer öğrencilerin yanında duş almakta sakınca görüyor mu?

☐ ANO, CHCE BÝT SAMO / YES, MY CHILD WANTS TO BE ALONE / اجل طفلي يريد الاغتسال وحده / Evet çocuğum yalnız olmak istiyor

☐ NEVADÍ / IT DOESNT MATTER / لا يهم / Hayır, söz konusu değil

39. Cítí se vaše dítě diskriminované během hodín tělocviku? / Does your child feels discriminated on during PE lessons? / هل يشعر طفلك بعدم التميز في مادة التربية البدنية؟ / Çocuğunuz beden eğitimi derslerinde kendini dışlanmış hissediyor mu?

☐ ANO / YES / اجل / EVET

☐ NE / NO / لا / HAYIR

40. Setkalo se vaše dítě s projevem rasismu? / Has your child experienced any racism? / هل لدى طفلك خلفية في العنصرية؟ / Çocuğunuz hiç ırkçı bir yaklaşımla karşı karşıya kaldı mı?

☐ ANO / YES / اجل / EVET

☐ NE / NO / لا / HAYIR

41. Shodnete se s vaším dítětem na odpovědích otázek, či má odlišné názory? / After filling out this survey with your child, do you share the same opinions as your child? / بعد ان اكملت البحث مع طفلك، هل توافقه الرأي بالاجابات هذه? / Yukarıdaki soruları çocuğunuzla beraber cevapladıktan sonra onunla aynı görüşü paylaşıyor musunuz?

☐ ANO STEJNÝ NÁZOR / YES, THE SAME VIEW / اجل نفس وجهة النظر / Evet aynı görüşü paylaşıyorum

☐ NE MÁME ODLIŠNÝ NÁZOR / NO, WE HAVE DIFFERENT VIEW / لا لدينا وجهات نظر مختلفة / Hayır farklı görüşüm var